Fundusze Europejskie dla Lubuskiego | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Stowarzyszenie
Lokalna Grupa Działania
„Blisko Natury”

Lokalna Strategia Rozwoju
na lata 2023-2027

DOBIEGNIEW

25 marca 2026 rok

Spis treści

1.1 Nazwa LGD i forma prawna. ---- 3
1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa ---- 3
1.4 Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego ---- 5
1.5 Stosowane rozwiązania w procesie decyzyjnym ---- 6
1.6 Zasadny funkcjonowania LGD ---- 7

ROZDZIAŁ II - CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR ---- 8

2.1 Opis obszaru ---- 8
2.2 Spójność obszaru Strategii ---- 10
2.2.1 Spójność komunikacyjna ---- 10
2.2.2 Spójność przyrodnicza ---- 10
2.2.3 Spójność historyczna i kulturowa ---- 11
2.2.4 Spójność gospodarcza ---- 11

ROZDZIAŁ III – PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR ---- 12

3.1 Przygotowanie LSR ---- 12
3.2 Partycypacja na etapie wdrażania LSR. Wzmocnienie współpracy i partnerstwa. ---- 14

ROZDZIAŁ IV – ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR ---- 16

4.1 Metodologia analizy ---- 16
4.2 Sytuacja społeczno- gospodarcza na obszarze objętym LSR ---- 16
4.2.1 Ludność i procesy demograficzne ---- 16
4.2.2 Rynek pracy, bezrobocie, sytuacja materialna mieszkańców ---- 21
4.2.3 Lokalna gospodarka, innowacja, turystyka ---- 24
4.2.4 Aktywność społeczna mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury” ---- 28
4.3 Potencjał obszaru wdrażania LSR ---- 29
4.4 Potrzeby rozwojowe obszaru wdrażania LSR wraz z uzasadnieniem ---- 31
4.5 Grupy docelowe w ramach wsparcia dedykowanego w LSR ---- 35
4.5 Współpraca z innymi podmiotami terytorialnymi ---- 37
4.6 Obszary wsparcia w ramach LSR ---- 38

ROZDZIAŁ V – SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA ---- 38

5.1 Zintegrowanie różnych sektorów, partnerów, branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji celów i przedsięwzięć zawartych w LSR ---- 40
5.2 Spójność z innymi dokumentami strategicznymi ---- 41

ROZDZIAŁ VI – CELE I WSKAŹNIKI ---- 41

ROZDZIAŁ VII – SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU ---- 57

7.1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań ---- 57
7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów ---- 57
7.3 Operacje własne ---- 59
7.4 Projekty grantowe ---- 59

ROZDZIAŁ VIII – PLAN DZIAŁANIA ---- 60

8.1 Kamienie milowe ---- 60

ROZDZIAŁ IX – PLAN FINANSOWY LSR ---- 61

ROZDZIAŁ X – MONITORING I EWALUACJA ---- 64

10.1 Monitoring ---- 64
10.2 Ewaluacja ---- 65

LITERATURA ---- 77

SPIS MAP ---- 77

ZAŁĄCZNIKI DO LSR ---- 78

Rozdział I - Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1.1 Nazwa LGD i forma prawna.

Nazwa: Stowarzyszenie pn. Lokalna Grupa Działania „Blisko Natury"
Data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego: 14 grudnia 2021roku
Numer KRS: 0000938911

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Blisko Natury" jest stowarzyszeniem „specjalnym" posiadającym osobowość prawną, nad którym nadzór sprawuje Marszałek Województwa Lubuskiego. Stowarzyszenie prowadzi swą działalność na podstawie aktualnych wspólnotowych i krajowych regulacji prawnych określających warunki oraz sposób realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR), a także funkcjonowanie lokalnych grup działania (LGD).
Podstawą prawną funkcjonowania Stowarzyszenia jest m.in. Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027 (Dz.U. z 2023 r. poz. 332), Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261 t.j.), Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.), Ustawa z dnia 8 lutego 2023 o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz.U. z 2023 r. poz. 412), Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021 r., str. 21, z późn. zm.).

1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa

Powołanie Stowarzyszenia było konsekwencją aktywności środowisk lokalnych, w tym między innymi ścisłej współpracy gmin wchodzących w skład powiatu strzelecko-drezdeneckiego a szczególnie współpraca polegająca na zawiązaniu Partnerstwa „Północ Województwa Lubuskiego zawsze razem". Z inicjatywą utworzenia Stowarzyszenia wyszli przedstawiciele 5 gmin, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych, mieszkańcy oraz lokalni przedsiębiorcy. Obszar LGD „Blisko Natury" wchodził wcześniej w obszar realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju przez Stowarzyszenie LGD „Brama Lubuska". Powodem postania nowej LGD na tym obszarze była chęć zawężenia działań i bliższego kontaktu LGD z mieszkańcami, co daje szanse na zatrzymanie i inwestowanie środków na terenie powiatu strzelecko-drezdeneckiego. Siedziba LGD „Brama Lubuska" znajduje się w Świebodzinie, co znacznie utrudniało kontakt potencjalnych wnioskodawców z LGD i w efekcie zmniejszało możliwość korzystania ze środków w ramach RLKS/Leader. Siedziba LGD „Blisko Natury" znajduje się w Drezdenku, co umożliwi mieszkańcom, przedsiębiorcom efektywniejsze skorzystanie z doradztwa i wsparcia. W efekcie spotkania założycielskiego, w którym uczestniczyli – przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego oraz publicznego Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 14.12.2021 r. pod nr 0000938911 i swoim zasięgiem objęło 5 gmin: Dobiegniew, Drezdenko, Stare Kurowo, Strzelce Krajeńskie oraz Zwierzyn. W skład stowarzyszenia weszło 29 członków: z sektora społecznego, z sektora publicznego oraz partnerów sektora gospodarczego. Podmioty wchodzące w skład LGD „Blisko Natury" (członkowie) podejmowały działania pozytywnie oddziałujące na obszar LGD z zakresu wsparcia przewidzianego w LSR. Uczestniczyły one w realizacji działań w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Brama Lubuska" oraz Rybackiej Lokalnej Grupy Działania „Pojezierze Dobiegniewskie". Gminy oraz jednostki im podległe będące członkami LGD „Blisko Natury" realizowały operacje współfinansowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze na lata 2014-2020. Zrealizowano i rozliczono operacje inwestycyjne jak i pozainwestycyjne

z zakresu rozwoju lokalnej infrastruktury rekreacyjno – turystycznej, propagowania dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych obszaru:

- Gmina Dobiegniew: *Wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych poprzez utworzenie ścieżki pieszej nad jeziorem Wielgie w Dobiegniewie wraz z adaptacją stanowisk wędkarskich*,
- Gmina Drezdenko: *Budowa ciągu pieszego wraz z pomostem na jeziorze Łubowo w m.* Zagórze, *Produkt Wypoczynkowy Ziemi Drezdeneckiej – „Brzegiem Historii i Turystyki"* (przewodnik multimedialny),
- Gmina Stare Kurowo: *Modernizacja Sali widowiskowej gminnego Ośrodka Kultury w Starym Kurowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą*,
- Gminny Ośrodek Kultury w Starym Kurowie: *Cykl imprez edukacyjno-integracyjnych w gminie Stare Kurowo,*
- Gmina Strzelce Krajeńskie: *Promowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego obszarów rybackich poprzez budowę parkingu i wiaty przy Strzeleckim Ośrodku Kultury*, *Budowa integracyjnego placu zabaw nad jeziorem Klasztorne Górne w Strzelcach Krajeńskich*,
- Gmina Zwierzyn: *Propagowanie dobrostanu społecznego i dziedzictwa kulturowego poprzez stworzenie Domu rzeki Noteć wypełnionego wspomnieniami*,
- Gminny Ośrodek Kultury „Jutrzenka" w Zwierzynie: *Propagowanie rybackiego dziedzictwa kulturowego poprzez remont pomieszczeń i doposażenie gminnego ośrodka kultury „Jutrzenka" w Zwierzynie*.

Ponadto cztery gminy LGD wchodzą w skład Partnerstwa „Północ Województwa Lubuskiego zawsze razem", które realizuje projekt pn. „Lepsza infrastruktura i wykształcone zasoby kadrowe jako efektywny system wspierania przedsiębiorczości".

Podmioty gospodarcze będące członkami LGD „Blisko Natury" realizowały operacje w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze na lata 2014-2020. W ramach podjętych przez lokalnych przedsiębiorców/członków LGD „Blisko Natury" działań powstał między innymi kort tenisowy oraz baza treningowa w postaci siłowni z sauną.

Członkowie stowarzyszenia mają ponadto doświadczenie w procesie wdrażania LSR zarówno pracując jako pracownicy lokalnych grup działania jak również pracując przy ocenie operacji w organie decyzyjnym tych stowarzyszeń.

Głównymi przesłankami uzasadniającymi partnerstwo jest spójność terytorialna, gospodarcza oraz samorządowa obszaru LGD. Wszystkie gminy łączą identyczne lub podobne potrzeby oraz spójny potencjał. Ponadto zarówno JST jak i działające na obszarze organizacje pozarządowe realizują wspólne projekty oraz działania, natomiast działalność lokalnych podmiotów gospodarczych niejednokrotnie zazębia się oraz uzupełnia.

Istotne podczas poszerzania oraz wzmacniania partnerstwa jest zaangażowanie społeczne. Podstawą włączenia lokalnej społeczności we wszystkie etapy LSR od jej powstawania poprzez realizację do ewaluacji końcowej jest otwarty dialog z mieszkańcami i lokalnymi podmiotami na temat różnych aspektów LSR, takich jak infrastruktura, ochrona środowiska, rozwój gospodarczy, edukacja i kultura. Ważnym aspektem utrzymania zaufania dla podejmowanych działań oraz decyzji jest transparentność i dostępność informacji dzięki zapewnieniu łatwego dostępu do informacji na temat postępów w realizacji LSR, tak aby mieszkańcy i podmioty działające na obszarze LGD mogły śledzić, jakie działania są podejmowane. W celu nieprzerwanego kontaktu oraz aktywizowania lokalnej społeczności we wdrażanie LSR organizowane będą spotkania z mieszkańcami w siedzibie LGD oraz w ramach lokalnych wydarzeń, wykorzystywane będą także narzędzia online, takie jak strona internetowa, media społecznościowe i platformy do zbierania opinii i sugestii od mieszkańców i lokalnych podmiotów.

1.3 Opis struktury LGD

Stowarzyszenie LGD „Blisko Natury" działa na zasadzie partnerstwa trójsektorowego złożonego z przedstawicieli sektorów: społecznego, publicznego oraz gospodarczego działających na obszarze 5 gmin. Członkami Stowarzyszenia jest 35 osób/ podmiotów. Skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności bez dominacji jakiejkolwiek grupy interesu. Wszystkie trzy sektory są reprezentowane również w Radzie Stowarzyszenia. Udział w partnerstwie trzech sektorów pozwala na wypracowanie rozwiązań uwzględniających

interesy zarówno mieszkańców i organizacji społecznych, jak i sektora publicznego i przedsiębiorców, w tym zidentyfikowanych grup w niekorzystnej sytuacji. Członami grupy lub reprezentacji podmiotów są osoby fizyczne w wieku od 24 roku życia do 60+. W stowarzyszeniu znajdują się reprezentanci Klubu Seniora, członek Stowarzyszenia Dzieci Wojny oraz przedstawiciele młodzieżowych stowarzyszeń sportowych, lokalni mikro przedsiębiorcy oraz przedstawiciele innych organizacji pozarządowych, animatorzy kultury i aktywności lokalnej i samorządowcy, 37 % stowarzyszenia stanowią kobiety. Tym samym praktycznie wszystkie główne grupy docelowe przedsięwzięć szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR są reprezentowane w Stowarzyszeniu. Według stanu na 02.06.2023 roku Stowarzyszenie liczy: 10 członków z sektora gospodarczego, 15 z sektora społecznego, w tym mieszkańców i 10 członków reprezentujących sektor publiczny. Strukturę członków według sektorów i gmin prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Struktura członków LGD

Gmina	Liczba członków	Udział w poszczególnych sektorach		
		Publiczny	Społeczny	Gospodarczy
Dobiegniew	6	2	2	2
Drezdenko	6	2	3	1
Stare Kurowo	6	2	2	2
Strzelce Krajeńskie	13	2	7	4
Zwierzyn	4	2	1	1
Razem	35	10	15	10

Źródło: opracowanie własne

1.4 Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym jest Rada. Do podstawowych kompetencji Rady należy wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia dla operacji zgodnie z Regulaminem Rady. Członkowie Rady powoływani są spośród członków zwyczajnych Stowarzyszenia przez Walne Zebranie Członków, osób fizycznych oraz osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego. Skład Rady oparty został na zasadzie trójsektorowości. W skład Rady wchodzą przedstawiciele z każdego z sektorów: publicznego (3 osoby/podmioty), społecznego 2 osoby/podmioty) i gospodarczego (3 osoby/podmioty). Organ decyzyjny opiera swoją działalność zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, mając na względzie m.in. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021. Konstruując skład Rady uwzględniono, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru operacji do dofinansowania. Członkowie organu decyzyjnego odzwierciedlają skład całego partnerstwa.

Wykres 1 Struktura grup interesu w Radzie LGD

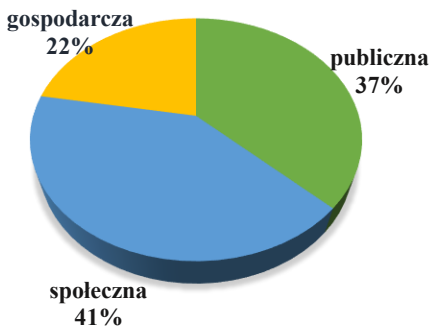

Źródło: opracowanie własne

W celu zapewnienia wyboru operacji bez dominacji jakiejkolwiek grupy interesu oraz prawidłowej pracy Rady przyjęto poniższe reguły dotyczące składu organu decyzyjnego oraz procedury wyboru operacji:

- W skład Rady wchodzi co najmniej jeden przedstawiciel każdego z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego;
- Przedstawiciele sektora publicznego stanowią mniej niż 30% składu Rady.
- Członkiem Rady reprezentującym sektor społeczny lub gospodarczy nie może być osoba powiązana służbowo z członkami Stowarzyszenia reprezentującymi sektor publiczny.
- Członkowie Rady będący osobami fizycznymi biorą udział w jej pracach osobiście.
- Członkowie Rady będący osobami prawnymi biorą udział w jej pracach przez organ uprawniony do reprezentowania tej osoby prawnej albo przez pełnomocnika umocowanego do uczestniczenia w pracach Rady. Udzielanie dalszego pełnomocnictwa do uczestniczenia w pracach Rady jest niedopuszczalne.
- Członkiem Rady nie może być członek Zarządu ani członek Komisji Rewizyjnej. Członek Rady nie może być zatrudniony w Stowarzyszeniu.
- Członkowie Rady obowiązani są zachować bezstronność w procesie oceny i wyboru operacji.
- Członek Rady lub jego reprezentant, który jest wnioskodawcą wybieranej przez Radę operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę jest wyłączony z oceny i wyboru operacji.
- Członek Rady ma obowiązek wyłączyć się z procesu oceny i wyboru operacji także wówczas, gdy powiązany jest w inny sposób z daną operacją.
- Na poziomie podejmowania decyzji w Radzie należy zagwarantować przedstawicielstwo każdego z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego oraz aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji.
- Prowadzenie Rejestru interesów członków Rady przez Zarząd. Rejestr interesów to dokument zawierający informacje na temat zajmowanych stanowisk, pełnionych funkcji, prowadzonej działalności zawodowej /gospodarczej/społecznej/ naukowej i innej przez poszczególnych członków Rady, pozwalające na identyfikację faktu i charakteru ich powiązań z Wnioskodawcami poszczególnymi operacjami. Każdy członek Rady zobowiązany jest do udzielenia Zarządowi informacji o dotyczących go aktywnościach i – jeśli dotyczy – podmiotach/instytucjach, z którymi aktywności te są związane, a także – na żądanie Zarządu – do przedłożenia odpowiednich dokumentów na tą okoliczność. Każdy członek Rady, po podjęciu dodatkowej aktywności, zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia Przewodniczącego Rady lub któregokolwiek z członków Zarządu o tym fakcie podając jednocześnie rodzaj aktywności i – jeśli dotyczy – podmiot/instytucję, z którą aktywność ta jest związana.

1.5 Stosowane rozwiązania w procesie decyzyjnym

Zdolność Lokalnej Grupy Działania „Blisko Natury", wynika przede wszystkim ze stosowania podejścia LEADER, w szczególności w procesie decyzyjnym poprzez zapewnienie oddolności w podejmowaniu decyzji oraz partnerstwa.

Decyzje na wszystkich etapach i we wszystkich organach podejmowane są zwykłą większością głosów przy obecności, co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. W Walnym Zebraniu winna uczestniczyć co najmniej połowa członków uprawnionych do głosowania w pierwszym terminie, a w drugim terminie, który może być wyznaczony co najmniej piętnaście minut później tego samego dnia - może ono skutecznie obradować bez względu na liczbę uczestników. Uchwały Zarządu zapadają zwykłą większością głosów w obecności ponad połowy członków Zarządu. Komisja Rewizyjna jest organem kontroli i nadzoru uprawnionym do przeprowadzania kontroli całokształtu działalności Stowarzyszenia. Rada projektowa jest organem, do kompetencji którego należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju i ustalenie kwot wsparcia.

Funkcjonowanie Rady określa szczegółowo Regulamin Rady Stowarzyszenia, uchwalany przez Zarząd. Zapisy dotyczą m.in. organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy Rady, konieczności zachowania tzw. parytetów każdorazowo w głosowaniu dotyczącym poszczególnych operacji. Regulamin określa także zasady udziału w pracach Rady. Regulamin wskazuje przypadki uzasadniające odwołanie członka Rady, wskazuje zasady

zachowania bezstronności i poufności podczas głosowania. Szczegółowo sposób postępowania w przypadku oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD, projektów grantowych i operacji własnych opisują procedury oceny i wyboru. Zgodnie z nimi Przewodniczący zapewnia prawidłowy przebieg procesu oceny i wyboru operacji.

Z kolei Sekretarz czuwa nad prawidłowym przebiegiem głosowania, w szczególności nad tym, by w wyborze operacji nie uczestniczyły osoby do tego nieuprawnione, dokonuje zliczenia głosów, czuwa nad poprawnością dokumentacji Rady i jej zgodnością formalną, a w szczególności nad prawidłowością wypełniania kart oceny operacji. Czuwa również nad poprawnością dokonywania ocen pod względem zachowania odpowiedniej proporcji parytetów. Ustalono również zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen danej operacji przez poszczególnych członków Rady – odpowiednie zapisy znajdują się w procedurach oceny i wyboru w ramach poszczególnych sposobów realizacji operacji.

1.6 Zasadny funkcjonowania LGD

Najważniejszym i podstawowym dokumentem regulującym funkcjonowanie LGD jest Statut LGD „Blisko Natury", który stworzony został w oparciu o Prawo o stowarzyszeniach oraz prawodawstwo dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i prawodawstwo dotyczące rozwoju obszarów wiejskich – zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. Statut zostaje przyjęty i aktualizowany przez Walne Zebranie Członków (WZC) uchwałą. Reguluje podstawowe zasady działania stowarzyszenia, w tym cele i formy działania, warunki zasady nabycia członkostwa w LGD, określenie władz i ich kompetencji oraz zasad pracy, sposób zarządzania majątkiem stowarzyszenia. Innymi dokumentami niższego rzędu, są regulaminy.

- **Regulamin Rady**, który jest dokumentem kluczowym regulującym funkcjonowanie organu decyzyjnego i sposób przeprowadzania oceny i wyboru operacji do dofinansowania. Został przygotowany z udziałem jej członków Rady, a po uwzględnieniu konstruktywnych uwagach zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych, zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków. Regulamin Rady nie powiela treści zawartych w procedurze wyboru, a jedynie wskazuje na jej stosowanie. Procedury będą udostępniane do wiadomości publicznej na stronie internetowej LGD „Blisko Natury", jako załącznik ogłoszenia o naborze oraz będą prezentowane i omawiane lub udostępniane do wglądu na spotkaniach informacyjnych i szkoleniach.
- **Regulamin Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia**, podejmowany i aktualizowany uchwałą WZC. Regulamin reguluje m.in. kwestie związane z zasadami zwoływania i sposobem prowadzenia Zwyczajnego i Nadzwyczajnego Zebrania Członków, jego przebiegiem, sposób podejmowania decyzji i dokumentowania.
- **Regulamin Komisji Rewizyjnej**, podejmowany i aktualizowany uchwałą WZC. Regulamin określa skład Komisji, czas trwania kadencji, zasady wygasania mandatu członka Komisji, uprawnienia Komisji (np. do oceny działalności Zarządu, do zwoływania WZC), zasady sporządzania protokołów z prac Komisji, zasady podejmowania działań w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.
- **Regulamin Zarządu Stowarzyszenia**, podejmowany i aktualizowany uchwałą WZC. Regulamin reguluje w szczególności czas trwania kadencji, zasady wygasania mandatu członka Zarządu, zasady nadawania członkostwa, zasady określania systemu zarządzania Stowarzyszeniem, przygotowania sprawozdań finansowych, podziału funkcji w Zarządzie, zasady zwoływania, prowadzenia i protokołowania posiedzeń, zasady głosowania na posiedzeniach i podejmowania uchwał.

Regulaminy organów nie są sprzeczne w swej treści i nie dublują zapisów nadrzędnego dokumentu regulującego działania LGD „Blisko Natury" tj. jej Statutem. Dokumenty te, są jedynie ich rozszerzeniem. Wszystkie dokumenty regulujące działalność LGD udostępnione zostały na stronie internetowej LGD „Blisko Natury".

Dodatkowym dokumentem jest **Regulamin biura LGD** regulujący organizacją i funkcjonowaniem biura LGD, zasadami zatrudniania i wynagradzania pracowników, wskazuje prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika, zakres działania pracowników stowarzyszenia oraz zasady archiwizowania dokumentów. Uchwalany oraz aktualizowany jest Uchwałą Zarządu LGD.

Wszystkie organy LGD „Blisko Natury" oraz poszczególni członkowie mają wpływ na proces wdrażania LSR. Członkowie stowarzyszenia informowani są o zakładanych celach i sposobach realizacji LSR w ramach Walnego Zebrania Członków LGD „Blisko Natury" zwoływanego zgodnie z zapisami Statutu przynajmniej raz w roku a w uzasadnionych przypadkach zebranie takie może być zwołane przez Zarząd z własnej inicjatywy, na żądania Komisji Rewizyjnej, na żądanie co najmniej 10 członków zwyczajnych Stowarzyszenia oraz na żądanie Rady Projektowej. W proces wdrażania LSR, w sytuacji konieczności wprowadzania zmian w jej zapisach oraz podczas planowanych działań monitorujących (okres przypadający na kamień milowy) i ewaluacyjnych, zostaną zaangażowani członkowie LGD, poprzez organizację i animowanie spotkań grup roboczych składających się z osób pracujących podczas przygotowania LSR oraz nowych chętnych do współpracy. Członkowie LGD zostaną zaangażowani w realizację działań komunikacyjnych realizowanych w ramach planu komunikacji (otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne, stoiska promocyjne podczas wydarzeń i imprez lokalnych). Co pozwoli im zidentyfikować się z LGD „Blisko Natury" a także będzie zachętą do dalszego angażowania się w funkcjonowanie LGD. Ponadto planuje się zaangażowanie członków LGD „Blisko Natury" będących jednocześnie członkami lub pracownikami organizacji i instytucji, w których będą prowadzone spotkania informacyjne dla grupy w niekorzystnej sytuacji (kobiety) o możliwości udziału w działania oraz korzystania z efektów tych działań na podstawie współpracy z Zarządem oraz biurem LGD. Informacja wraz z zachętą do wnoszenia swoich uwag poprzez członków, co do sposobu realizacji zadań w ramach LSR zostanie umieszczona na stronie internetowej LGD. Aktywna komunikacja biura LGD poprzez komunikatory społeczne z członkami stowarzyszenia zapewni ciągły dialog oraz wymianę informacji i sugestii. Zostanie umożliwiony także kontakt bezpośredni członków LGD „Blisko Natury" z biurem czynnym w każdy dzień roboczy. Ponadto raz w miesiącu zostaną wprowadzone tzw. „dni konsultacyjne" dla członków LGD „Blisko Natury", o czym wszyscy członkowie LSR będą informowani mailowo a w przypadku utrudnionego kontaktu internetowego telefonicznie. Podczas dni konsultacyjnych przynajmniej jeden z pracowników biura zostanie zaangażowany tylko w zakres tego działania. Członkowie w ramach konsultacji będą mogli wnieść swoje uwagi, zgłosić nowe pomysły oraz ewentualne inicjatywy dotyczące realizacji LSR np. propozycje podjęcia działań współfinansowanych z innych źródeł niż planowane jako kluczowe dla realizacji LSR Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS +). Wszystkie zgłoszone propozycje zostaną przekazane Zarządowi LGD a następnie zwrotnie zostanie przekazana informacja o wynikach weryfikacji propozycji lub inicjatywy zgłoszonej przez członka LGD wraz z uzasadnieniem tego wyniku. Partnerstwo wewnętrze obejmowało będzie także relację i komunikację między organami LGD „Blisko Natury". Rada Projektowa będzie przygotowywała swoje uwagi i propozycje do ewentualnych zmian w ramach kryteriów wyboru operacji i zgłaszała je Zarządowi. Natomiast Zarząd będzie poddawał je pod dyskusję podczas Walnego Zebrania Członków LGD „Blisko Natury". Także wszelkie sugestie i zalecenia związane z wdrażaniem LSR takie jak gospodarowanie budżetem, zasadny funkcjonowania biura, pracę Zarządu itp. zgłaszane przez Komisje Rewizyjną będą przekazywane do Zarządu a następnie dyskutowane w trakcie Walnego zebrania Członków. Jedocześnie żaden z organów nie będzie podejmował działań oraz nie będzie realizował kompetencji przypisanych innemu organowi.

Rozdział II - Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

2.1 Opis obszaru

Obszar Stowarzyszenia Lokalna Grupa działania „Blisko Natury" znajduje się w północno-wschodniej części województwa i graniczy od północy z powiatami: myśliborskim, choszczeńskim, wałeckim; od wschodu: czarnkowsko-trzcianeckim; od południa: międzychodzkim i międzyrzeckim oraz od zachodu: gorzowskim. Obejmuje obszar 1248 km^2. Obszar obejmuje 5 gmin, w tym 3 gminy miejsko-wiejskie (Dobiegniew, Drezdenko i Strzelce Krajeńskie) oraz 2 gminy wiejskie (Stare Kurowo i Zwierzyn). Wszystkie gminy należą do powiatu strzelecko-drezdeneckiego.

Według podziału regionalnego Polski[1] opisywany obszar zajmujący cały obszar powiat strzelecko-drezdeneckiego znajduje się w obrębie prowincji: Niż Środkowoeuropejski, a dokładniej podprowincji – Pojezierza Południowobałtyckie Północną część obszaru, obejmuje makroregion: Pojezierze Południowopomorskie, który z kolei dzieli się, w tej części, na mezoregiony: Równina Gorzowska Pojezierze Dobiegniewskie oraz Równina Drawska. Południowa część obszaru (na południe od linii kolejowej Krzyż – Gorzów Wlkp.) znajduje się w makroregionie: Pradolina Toruńsko - Eberswaldzka i w mezoregionie Kotlina Gorzowska.

Mapa 1 Położenie LGD "Blisko Natury" na obszarze Polski oraz województwa lubuskiego

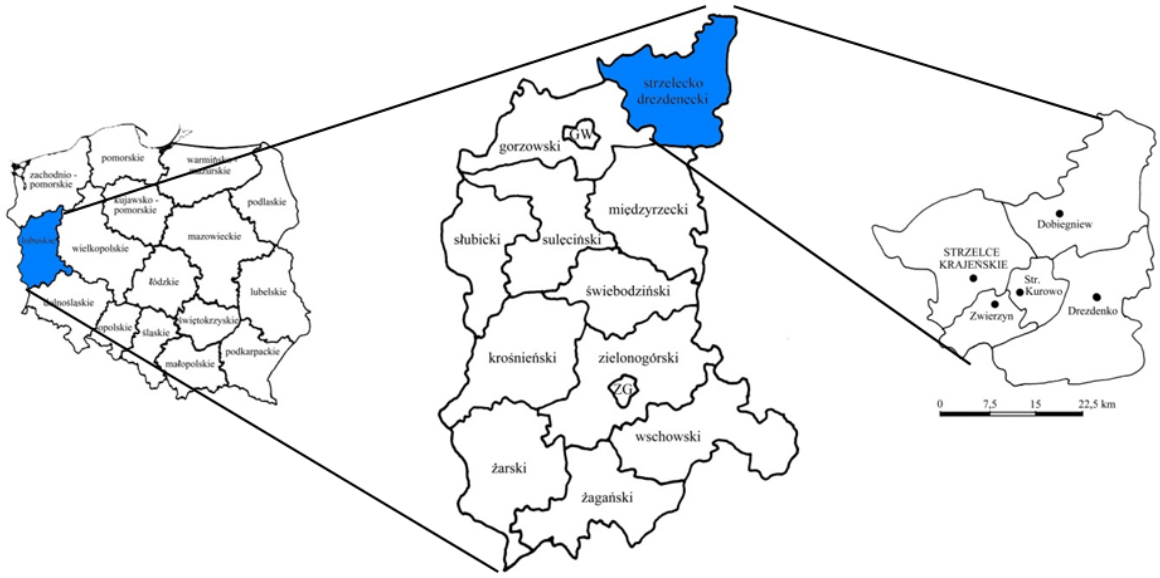

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map Polski, województwa lubuskiego oraz powiatu strzelecko - drezdeneckiego

Strategia Rozwoju Lokalnego Stowarzyszenia LGD „Blisko Natury" na lata 2023-2027", zakłada na całym obszarze realizację operacji w ramach dwóch funduszy tj. Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) na lata 2023–2027 oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na lata 2021-2027. Analiza potrzeb oraz potencjału szczegółowo opisana została w Rozdziale IV. Z uwagi na spójność potrzeb, wskazanych w ramach analizy SWOT możliwości oraz oczekiwań związanych z obszarem wsparcia w ramach konsultacji społecznych, oddziaływaniem w ramach funduszy zostaną objęci mieszkańcy wszystkich gmin wchodzących w skład LGD.

Tabela 2 Powierzchnia, liczba mieszkańców oraz zakres oddziaływania w ramach poszczególnych EFSI w odniesieniu do poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD

Gmina	Powierzchnia (km^2)	Liczba mieszkańców	Zakres oddziaływania w ramach PS WPR	Zakres oddziaływania w ramach EFS+
Dobiegniew	351	6 350	TAK	TAK
Drezdenko	400	16 772	TAK	TAK
Stare Kurowo	78	3 963	TAK	TAK
Strzelce Krajeńskie	319	16 588	TAK	TAK
Zwierzyn	100	4 218	TAK	TAK
Razem	1 248	47 891	TAK	TAK

[1] Kondracki, J. (2001). *Geografia Regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na dzień 31.12.2020 r.

2.2 Spójność obszaru Strategii

Mapa 2 Spójność obszaru LGD "Blisko Natury"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map Polski, województwa lubuskiego oraz powiatu strzelecko -drezdeneckiego

2.2.1 Spójność komunikacyjna

Obszar LGD „Blisko Natury" przecinają:

a) droga krajowa nr 22 to jedyna droga krajowa, jaka przebiega przez powiat strzelecko – drezdenecki. Jest to ważny szlak komunikacyjny łączący Berlin – Królewiec,

b) drogi wojewódzkie: bardzo dobrze rozwinięty jest układ tych dróg, w powiecie strzelecko – drezdeneckim jest 184,3 [km].

c) dwie linie kolejowe:

- nr 203, Kostrzyn n. Odrą – Krzyż
- nr 351, Szczecin – Poznań

d) rzeka Noteć: stanowi jedną z trzech możliwych dróg transportowych. Ta forma transportu ma duże szanse swojego wykorzystania przede wszystkim w celach rekreacyjno – turystycznych związanych z zainteresowaniem turystów zagranicznych. Poprzez Kanał Bydgoski istnieje połączenie z Wisłą na szlaku tranzytowym wschód – zachód. Jednakże pełne gospodarcze wykorzystanie tego szlaku wodnego wymaga znacznych nakładów finansowych.

2.2.2 Spójność przyrodnicza

LASY

Lasy występują na obszarze 62 039,57 ha, co stanowi 49,7 % powierzchni całego obszaru LGD „Blisko Natury". Na tle średniej lesistości kraju (29,2 %) jest to wynik bardzo korzystny.

Pod względem przyrodniczym obszary leśne obszaru podzielone są na dwie części: lasy na północy (tereny Puszczy Drawskiej i Gorzowskiej) reprezentują dzielnicę Pojezierzy Wałecko - Myśliborskich krainy Bałtyckiej, lasy na południu (Puszcza Notecka) reprezentują dzielnicę Kotliny Gorzowskiej krainy Wielkopolsko-Pomorskiej.

Do najważniejszych gatunków drzew na terenie powiatu należą sosna, dąb, buk, olsza czarna i jesion. Zależnie od warunków siedliska tworzą drzewostany jedno lub wielogatunkowe. Lasy na terenie powiatu tworzą wszystkie siedliskowe typy lasu m.in. bór świeży, bór mieszany oraz bór suchy.

WODY

Sieć hydrograficzna obszaru jest zróżnicowana. W części północnej, słabo rozwinięta, natomiast w części południowej, w dolinie rzeki Noteci jest gęsta, utworzona głównie przez sieć kanałów i rowów melioracyjnych. Obszar położony jest w całości w zlewni rzeki Noteci.

Położony jest na obszarze dwóch regionów wodnych – Regionu Warty i Regionu Środkowej Odry, jednakże w jednej zlewni rzeki Odry.

Na obszarze znajduje się 107 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, o powierzchni ogólnej 3528,99 ha. Są one zróżnicowane pod względem głębokości, wielkości oraz genezy powstania - głównie polodowcowe - rynnowe, wytopiskowe. Łączna powierzchnia lustra wody wynosi 2795,73 ha.

Obszar położony na terenach ukształtowany przez lądolód skandynawski, rzeźba młodoglacjalna, położony na terenie dwóch makroregionów - Pojezierze Południowopomorskie i Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka wszystkie są pochodzenia polodowcowego, co stanowi o jego spójności geograficznej. Wszystkie gminy zajmujące obszar LGD sąsiadują ze sobą i jednocześnie wchodzą w skład powiatu strzelecko-drezdeneckiego. Ponadto obszar jest spójny komunikacyjnie, spójny w obszarze zlewni rzek, zajmuje pojezierze wielu jezior. Przyrodniczo zajmują go lasy puszczy drawskiej, noteckiej, barlineckiej.

2.2.3 Spójność historyczna i kulturowa

Obszar LGD „Blisko Natury" charakteryzował się swoją spójnością zarówno w okresie początków polskiej państwowości jak i w czasach kiedy tereny te należały do Nowej Marchii. W okresie późnego średniowiecza Marchia Brandenburska została podzielona na powiaty znane jako Kreise. Jedną z tych historycznych dzielnic był Friedeberger Kreis lub powiat Friedeberg, który tworzył jeden z czterech tak zwanych Hinterkreise (tygiel,okręg) w Nowej Marchii[2]. W ramach tworzenia prowincji i regionów administracyjnych w Prusach, Okręg administracyjny Frankfurt został utworzony w prowincji Brandenburgia w 1815 roku, która obejmowała powiat Friedeberg, który miał swoją stolicę w Friedeberg (Strzelce Krajeńskie) w Nowej Marchii, w skrócie Friedeberg Nm. Na terenie powiatu znajdowały się trzy miasta Driesen (Drezdenko), Friedeberg (Strzelce Krajeńskie), siedziba powiatu, Woldenberg (Dobiegniew) oraz 71 gmin i dwa majątki junkierskie (duże obszary/majątki ziemskie)[3]. W okresie przedwojennym Niemcy teren ten powiązali siecią dróg, obszar ten charakteryzował się zintegrowaną gospodarką. Po 1945 roku teren zamieszkali przesiedleńcy z obszaru całej Polski, tworząc z niego swoisty tygiel kulturowy. Dzięki różnorodności obyczajów, tradycji kulturowych, zwyczajowych i kulinarnych mieszkańcy zaczęli budować wspólną własną tradycję unikatową w skali Polski.

2.2.4 Spójność gospodarcza

Gospodarka rolna nadal stanowi jedną z głównych funkcji rozwojowych gmin wiejskich i wiejsko miejskich a do takich należą gminy obszaru LGD „Blisko Natury". Obszary zabudowy zagrodowej oraz towarzyszącej jej rolniczej przestrzeni produkcyjnej poddawane są intensywnym przekształceniom. Lokalna przedsiębiorczość w każdej z gmin obejmuje przemysł drzewny, branżę metalową (obróbka-skrawanie), agroturystykę. O spójności pod względem gospodarczym świadczą powiązania funkcjonalne na obszarze LGD. Mieszkańcy wykorzystują najbliższe otoczenie do zaspokajania swoich potrzeb podstawowych związanych z zakupem żywności i artykułów gospodarczych, korzystaniem z podstawowej opieki zdrowotnej, usług typu „beauty", oraz usług bankowych i finansowych, dokonuje zakupów na lokalnych targowiskach i korzysta z usług budowlano-remontowych, usług rolniczych i obsługi dla rolnictwa[4].

[2] Materna, I.; Ribbe, W. (2015). *Brandenburgische Geschichte* (w języku niemieckim). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
[3] https://archive.is/20130412101349/http://www.verwaltungsgeschichte.de/friedeberg.html
[4] Raport diagnostyczny Portret partnerstwa oraz dane z gminy Strzelce Krajeńskie

Rozdział III – Partycypacyjny charakter LSR

3.1 Przygotowanie LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została zbudowana samodzielnie przez LGD według metody partycypacyjno-eksperckiej, Partycypacyjny charakter LSR zakładał zaangażowanie społeczności lokalnej w przygotowanie strategii na każdym etapie jej tworzenia. Podział zadań w początkowym okresie prac pozwolił dotrzeć z informacją o przygotowaniu LSR i możliwości włączenia się w jej przygotowanie do szerokiego kręgu zainteresowanych, dzięki czemu dokument ma partycypacyjny charakter uwzględniający interesy mieszkańców. Społeczność lokalna wskazała główne problemy społeczne, określiła kierunek rozwoju obszaru, jak również sposoby jego rozwiązania. W wyniku konsultacji społecznych uzyskano zarówno dane ilościowe/liczbowe jak i jakościowe, które zostały następnie wykorzystane do opracowania LSR. Podstawowe dane liczbowe uwzględnione w strategii wynikają z badań ankietowych przeprowadzonych podczas bezpośrednich spotkań z mieszkańcami oraz z wykorzystaniem internetu.

Kluczowe znaczenie dla LSR miały również wyniki badań jakościowych, które wykorzystywane były w bardzo dużym zakresie podczas konsultacji społecznych. Choć wyników badań jakościowych nie można sprowadzić do jednoznacznych danych liczbowych, to do opracowania LSR wykorzystano następujące dane jakościowe:

- podczas wszystkich (100%) spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami zwracano uwagę na następujące problemy:
- niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny,
- niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców terenu LSR.
- niski poziom przedsiębiorczości we wskazanych zakresach - drobne usługi, usługi turystyczne, gastronomia, noclegi.

W celu zapewnienia partycypacji społeczności lokalnej i jej aktywnego udziału w budowie LSR Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Blisko Natury" wykorzystało łącznie 4 partycypacyjne metody konsultacji:

Konsultacje społeczne:

- **Badania społeczne** – w ramach konsultacji, za pomocą ankiety upublicznionej na stronie internetowej LGD i poszczególnych JST, przeprowadzono badania społeczne. W celu efektywnego pozyskania ankiet oraz aby zminimalizować ryzyko wykluczenia kogokolwiek z procesu konsultacyjnego ich wypełnienie było także możliwe w sposób tradycyjny - wypełnienie ankiety audytoryjnej udostępnionej podczas konsultacji społecznych oraz w miejscach użyteczności publicznej w JST.
- **Warsztat strategiczny z udziałem władz Stowarzyszenia**, przedstawicieli władz poszczególnych gmin znajdujących się na obszarze LGD „Blisko Natury", liderów lokalnych instytucji publicznych, podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych, mający na celu opracowanie założeń LSR, które są zgodne z jednej strony z potrzebami i oczekiwaniami społecznymi, a z drugiej są spójne z celami rozwoju poszczególnych gmin znajdujących się na obszarze LGD – określonych w ich strategiach rozwoju.
- **Spotkania na terenie gmin obszaru LGD** –– przeprowadzono spotkania o charakterze warsztatowym (po 1 w każdej z gmin). W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele środowisk związanych z szerokim spektrum działalności tak, aby proces przygotowania LSR ukierunkowany był na zagadnienia dotyczące innowacyjności, cyfryzacji, środowiska i klimatu, zmian demograficznych ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludnianiem obszaru planowanego do objęcia LSR oraz partnerstwa w realizacji LSR polegającego na wspólnej realizacji przedsięwzięć i projektów. Spotkania miały formułę ogólnodostępną, aby umożliwić udział w nich każdej zainteresowanej osobie czy organizacji.

Tabela 3 Spotkania w ramach konsultacji społecznych

Nazwa Gminy	Miejscowość / Miejsce spotkania (adres)	Termin spotkania wraz z godzinami spotkania	Spotkanie odbyło się z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej [TAK / NIE]	Planowany program spotkania
Gmina Drezdenko	Drezdenko/ Urząd Miejski w Drezdenku- sala sesyjna/ ul. Warszawska 1, 66-530 Drezdenko	22.08.2022 r., 9.00-12.00	TAK	1. Analiza mocnych i słabych stron , szans i zagrożeń obszaru LGD. 2. Określenie przyszłych celów LSR z uwzględnieniem obszarów związanych z innowacyjnością, cyfryzacją, środowiskiem i klimatem, zmianami demograficznymi ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludnianiem obszaru planowanego do objęcia LSR. 3. Badanie ankietowe. 4. Podsumowanie spotkania -dyskusja 5. Konsultacje indywidualne.
Gmina Dobiegniew	Dobiegniew/Urząd Miejski w Dobiegniewie- sala sesyjna/ ul. Obrońców Pokoju 24, 66-520 Dobiegniew	23.08.2022 r., 9.00-12.00		
Gmina Stare Kurowo	Stare Kurowo/Urząd Gminy w Starym Kurowie/ ul. Daszyńskiego 1, 66-540 Stare Kurowo	24.08.2022 r., 9.00-12.00		
Gmina Zwierzyn	Zwierzyn/ Gminny Ośrodek Kultury "Jutrzenka"/ ul. Wojska Polskiego 6, 66-542 Zwierzyn	25.08.2022 r., 9.00-12.00		
Gmina Strzelce Krajeńskie	Strzelce Krajeńskie/ Urząd Miejski w Strzelcach Krajeńskich - sala konferencyjna/ aleja Wolności 48, 66-500 Strzelce Krajeńskie	26.08.2022 r., 9.00-12.00		

- **Konsultacje społeczne także w formie e-konsultacji** – poza realizacją badań społecznych i konsultacji społecznych założeń LSR – w formie warsztatu strategicznego i spotkań w 5 gminach, przeprowadzono szeroko rozumiany procesu konsultacji społecznych, mający na celu informowanie mieszkańców obszaru LGD o realizowanym procesie opracowywania Strategii oraz weryfikację założeń dokumentu. Konsultacje prowadzone były w sposób ciągły – w całym okresie opracowywania LSR, równolegle do realizowanych prac. Podczas konsultacji wykorzystywane były głównie narzędzia elektroniczne – konsultacje prowadzono poprzez dedykowany mail oraz stronę internetową LGD, oficjalną stronę na portalu społecznościowym pod adresem:https://www.facebook.com/LGD-Blisko-Natury-101453725914846.

Informacje o konsultacjach społecznych oraz o dostępnej na stronie LGD „Blisko Natury" ankiecie zostały przekazane drogą internetową poprzez stronę LGD, strony internetowe gmin wchodzących w skład LGD, na profilu stowarzyszenia na Facebook, na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin i miejskich obszaru LGD, CIS, Klubach Seniora, tablicach ogłoszeń w sołectwach.

W każdym spotkaniu w badaniach społecznych oraz konsultacjach w formie e-konsultacji udział wzięli przedstawiciele sektora: publicznego, gospodarczego i społecznego, w tym mieszkańcy obszaru LSR, przedstawiciele Klubów Seniora, Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, Kół Gospodyń Wiejskich, ośrodków kultury, sołtysi, lokalni rolnicy, młodzież z klubów sportowych i ZHP oraz ich rodzice, przedstawiciele innych stowarzyszeń działających na terenie gmin obszaru LGD, w tym osoby niepełnosprawne. Przedstawiciele organizacji, instytucji oraz mieszkańców obszaru LGD stanowią grupy reprezentatywne dla społeczności miejskiej i wiejskiej. Reprezentatywność społeczności miejskiej i wiejskiej w Ochotniczych Strażach Pożarnych jest kluczowa, ponieważ OSP odgrywają istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa pożarowego oraz udzielaniu pomocy w sytuacjach awaryjnych w różnych obszarach, zarówno miejskich, jak i wiejskich. W małych lokalnych społecznościach, na obszarach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, a do takich należy obszar LGD „Blisko Natury" w ramach OSP działają mieszkańcy zarówno wsi jak i małych miast. Koła Gospodyń Wiejskich to organizacje działające głównie na terenach wiejskich, jednak skupiające kobiety z danego regionu, w tym mieszkanki małych miast, które wspólnie angażują się w różnorodne aktywności społeczne, kulturalne i edukacyjne. Lokalne KGW zaangażowane są w akcje charytatywne takie jak pikniki i imprezy organizowane w miastach obszaru LGD „Blisko Natury" – Dobiegniew, Drezdenko, Strzelce Krajeńskie. Lokalne KGW współpracują z władzami lokalnymi i organizacjami społecznymi, aby rozwiązywać problemy i realizować projekty mające na celu rozwój obszarów wiejskich, promują lokalne tradycje, zwyczaje i folklor. Lokalne organizacje harcerskie oraz stowarzyszenia/kluby sportowe zrzeszają lokalną młodzież wiejską i miejską. Inne uczestniczące i zaangażowane podczas spotkań i konsultacji organizacje pozarządowe – Kluby Seniora, Związki Emerytów oraz grupy nieformalne swoimi działaniami obejmują zarówno mieszkańców wsi jak i miast obszaru LSR.

Wyniki analizy strategicznej SWOT dla obszaru LGD „Blisko Natury" zostały opracowane na podstawie analizy danych i informacji zebranych w ramach badania ankietowego, spotkań w gminach, prac grupy roboczej (składającej się z członków zarządu oraz członka stowarzyszenia posiadającego doświadczenie w przygotowaniu i realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju) oraz szerokich konsultacji społecznych. Wyniki analizy stanowią podstawę do formułowania celów rozwojowych, działań i wskaźników.

Podczas prac nad LSR prowadzony był w ramach ankiet „nabór" na propozycje projektów, pozyskiwano pomysły na przedsięwzięcia, które – według respondentów – powinny zostać zrealizowane w najbliższych latach na obszarze wdrażania LSR. Sporządzona została „Lista preferencji i rozwoju", która zgromadziła informacje na temat preferencji społeczności lokalnej oraz wskazywała proponowane rozwiązania i projekty rozwojowe dotyczące obszaru LGD. Wszystkie dane pozyskane podczas konsultacji społecznych i zapisane na „Lista preferencji i rozwoju" zostały dyskutowane podczas prac zespołu roboczego. W trakcie pracy nad LSR odrzucono propozycje niespójne z diagnozą obszaru LSR oraz innych dokumentów strategicznych obszaru.

Podczas badania ankietowego w ramach analizy SWOT uczestnicy konsultacji społecznych wskazali obszary deficytowe oraz obszary potencjałów obszaru LGD Blisko Natury. Zespół roboczy analizujący pozyskane ankiety wyodrębnił trzy obszary tematyczne: społeczny, gospodarczy oraz środowiskowo – przestrzenny, w których swoje uwagi uwzględnili respondenci/uczestnicy spotkań. Pod uwagę, podczas przygotowania analizy potrzeb w trakcie pracy zespołu, zostały wzięte pod uwagę wszystkie wskazania powtarzające się, odrzucono pojedyncze i niepokrywające się z zapisami innych dokumentów strategicznych dla obszaru. Istotne, iż większość wskazywanych obszarów jest spójna z obszarami strategii samorządowych.

3.2 Partycypacja na etapie wdrażania LSR. Wzmocnienie współpracy i partnerstwa.

Szeroki udział społeczności lokalnej będzie zapewniony nie tylko na etapie opracowania LSR, ale także w trakcie jej realizacji. Partycypacja społeczna na etapie realizacji LSR przejawiać się będzie poprzez realizację projektów

zgłaszanych przez indywidualne osoby/pojedyncze organizacje, ale mających społecznościowe oddziaływanie lub projektów społecznościowych (angażujących społeczność, realizowane przez nią), ale także poprzez udział społeczności lokalnej w decydowaniu, które projekty będą zgłoszone do finansowania. Ponadto zmiany LSR i lokalnych kryteriów wyboru zgodnie z procedurą wymagają konsultacji z lokalną społecznością. LGD planuje także powoływanie tematycznych zespołów roboczych, organizowanie spotkań konsultacyjnych w trakcie prac nad zmianami LSR. W celu informowania o strategii szerszej społeczności lokalnej i zmobilizowania biernych dotychczas interesariuszy do realizacji strategii zostanie utrzymywany stały kontakt z mieszkańcami za pośrednictwem strony internetowej, wywiadów ze społecznością lokalną w trakcie spotkań organizowanych w siedzibach lokalnych organizacji pozarządowych, Centrów Integracji Społecznej, Centrów Aktywizacji oraz uczestnictwo w lokalnych wydarzeniach promocyjnych.

W celu skutecznej realizacji LSR zakłada się wykorzystanie szerokiego wachlarza metod komunikacji, z uwzględnieniem zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- Poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- Zasady równości kobiet i mężczyzn;
- Zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- Zgodności działań w celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE23, oraz z uwzględnieniem celów ONZ 24 dotyczących zrównoważonego rozwoju a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń poważnych szkód".

Działanie komunikacyjne podejmowane na etapie realizacji LSR zostały opisane w *Planie komunikacji*. Opinie mieszkańców na temat LSR i pracy LGD będą pozyskiwane na podstawie udostępnionych na stronie LGD i rozpowszechnianych podczas spotkań ankiet, których analiza i wyniki będą stanowiły także element bieżącego monitoringu i ewaluacji.

LGD „Blisko Natury" będzie prowadziło działania zmierzające do utrzymania aktywności wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces przygotowania i opracowania LGD. Zostaną podjęte działania motywujące i zachęcające do udziału lokalnej społeczności w realizację LSR:

- informowanie mieszkańców o możliwości udziału we wdrażaniu LSR: - strona internetowa LGD „Blisko Natury", media społecznościowe, informacje i ogłoszenia w mediach lokalnych, telefony emaile z indywidualnym zaproszeniem, strony JST;
- utrwalaniu wizerunku LGD „Blisko Natury" poprzez rozpowszechnianie ulotek, wystawianie rollupów na spotkaniach, wydarzeniach lokalnych i promocyjnych;
- udział w organizowaniu wydarzeń mających na celu poznanie się partnerów: społecznych, gospodarczych i publicznych, w tym przy okazji podsumowania realizacji projektów (w ramach i poza LSR);
- tworzenie przestrzeni do budowania partnerstw, kojarzenia partnerów itp.

W celu zachowania ogólnej dostępności i otwartości na etapie wdrażania LSR, poza opisanymi wyżej kanałami komunikacji, LGD zastosuje alternatywne kanały komunikacji oraz podejmie działania organizacyjne zapobiegające wykluczeniu którejkolwiek z grup społecznych, zwłaszcza osób z grup szczególnie wymagających wsparcia, wskazanych w badaniach społecznych oraz zdefiniowanych na etapie diagnozy:

- wykorzystanie w procesie komunikacji komunikatorów internetowych, wykorzystanie mediów społecznościowych (tradycyjne: Facebook, adresowane w szczególności do osób młodych: Tic Toc, oraz inne, powstałe i popularne w przyszłych latach wdrażania LSR), w tym tworzenie i zachęcanie do przyłączenia się do grup w mediach społecznościowych oraz aktywne wykorzystanie coraz nowocześniejszych narzędzi udostępnianych przez media społecznościowe (np. krótkie filmy instruktarzowe);
- organizacja spotkań informacyjnych oraz szkoleń w zakresie przygotowania projektów i aplikowania o środki w siedzibie LGD;

- prowadzenie spotkań i szkoleń w formule on-line, w celu wyeliminowania negatywnych skutków wykluczenia transportowego;
- zastosowanie – podczas spotkań i szkoleń stacjonarnych oraz prowadzonych w formule on-line sposobów komunikacji oraz organizacji spotkań zgodnych z wymogami Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (np. sposób przygotowania materiałów informacyjnych i szkoleniowych, sposób przygotowania sali szkoleniowej, sposób prezentacji treści omawianych podczas spotkań i inne);
- prowadzenie indywidualnych konsultacji: w formule stacjonarnej (w biurze projektu, a przy zdiagnozowanej potrzebie – w siedzibie lub miejscu wskazanym przez zainteresowany podmiot) i w formule on-line;
- w związku z dynamicznym postępem badań nad sztuczną inteligencją – wykorzystanie AI w procesie dotarcia z informacją i w wysiłkach na rzecz zachęcania potencjalnych beneficjentów i uczestników do zaangażowania we wdrażanie LSR.

Plan komunikacji obejmuje również działania skierowane wewnętrznie do członków LGD jej członków. Ma to na celu wzmocnienie partnerskiej współpracy we wdrażaniu strategii. Będziemy skupiać się głównie na sieciowaniu i promowaniu więzi międzygminnych. Pozwoli to zacieśnić więzi, lepiej poznać wzajemne zasoby i wzmocni partnerstwo.

Rozdział IV – Analiza potrzeb i potencjału LSR

4.1 Metodologia analizy

Do analizy potrzeb i potencjału LSR wykorzystano pozyskane w trakcie konsultacji społecznych ankiety, komunikaty i informacje pozyskane w formie ustnej. Zespół roboczy przygotowujący strategię posłużył się także metodą *desk research*, analizą zapisów dostępnych źródeł danych z Głównego Urzędu Statystycznego i *Monitora Rozwoju Lokalnego* oraz dwóch projektów dokumentów diagnostyczno-strategicznych *„Raportu diagnostycznego - Portret Partnerstwa - Północ województwa lubuskiego zawsze razem”* oraz *Strategii rozwoju ponadlokalnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego 2030*.

4.2 Sytuacja społeczno- gospodarcza na obszarze objętym LSR

4.2.1 Ludność i procesy demograficzne

Liczba ludności na obszarze LGD „Blisko Natury” w latach 2016-2021 utrzymuje się na poziomie zbliżonym do 50 tys. osób. W 2016 roku liczba ludności wynosiła 49 842 osoby, sukcesywnie w kolejnych latach spadała do poziomu 47 436 osób w 2021 roku. Spadek liczby ludności między latami 2016 a 2021 zanotowano we wszystkich pięciu gminach obszaru LGD. Największy proporcjonalny spadek ludności odnotowano w gminie Dobiegniew (402 osoby).

Wykres 2 Zmiana liczby ludności obszaru LGD „Blisko Natury” w latach 2016-2021

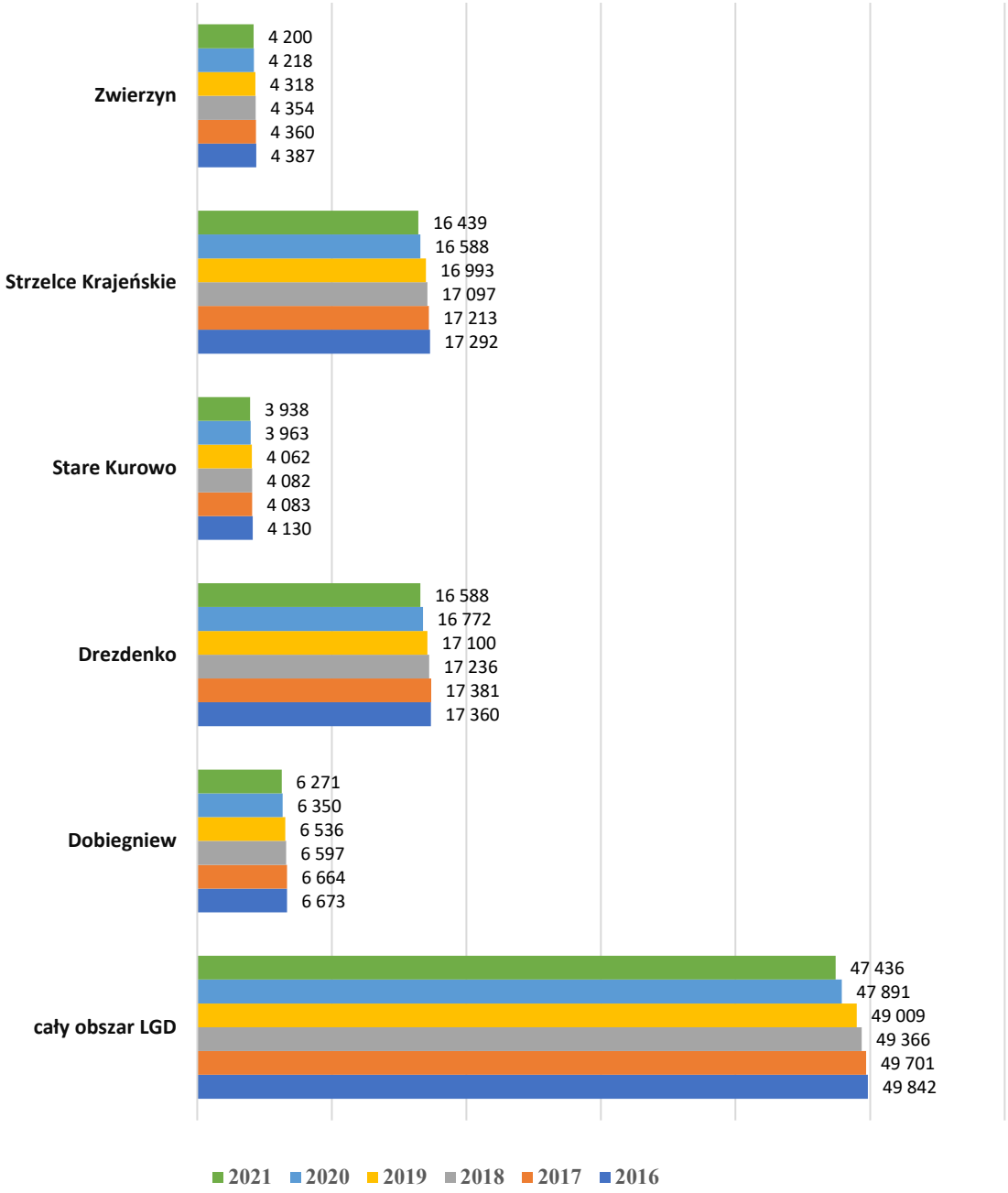

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Czynnikiem wpływającym na depopulację jest oprócz starzenia się ludności, niski przyrost naturalny oraz migracje. Poziom tych wskaźników zostanie przedstawiony w dalszej części niniejszego rozdziału oraz w punkcie *4.2.1 Ludność i procesy demograficzne* rozdziału *IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR*.

Negatywnym czynnikiem rozwoju obszaru jest liczba osób w wieku nieprodukcyjnym tj. osoby młode poniżej 17 roku życia i osoby w wieku poprodukcyjnym mężczyźni powyżej 65 roku życia i kobiety powyżej 63 roku życia.

Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR wg stanu na koniec 2020 r.[5] obliczony z zastosowaniem wzoru:

[5] Dane statystyczne z publikatorów GUS, BDL

$30 * (1 - \frac{0{,}35 * \text{liczba mieszkańców}}{\text{liczba osób w wieku nieprodukcyjnym}})$ wynosi 4,39.

Niepokojąca jest tendencja wzrostowa odsetka osób w wieku powyżej 65 roku życia w populacji obszaru LSR. W każdej z gmin obszaru wzrost ten postępował sukcesywnie w kolejnych latach 2016-2021, co świadczy o postępującym starzeniu się mieszkańców obszaru.

Wykres 3 Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji obszaru LSR ogółem w latach 2016-2021

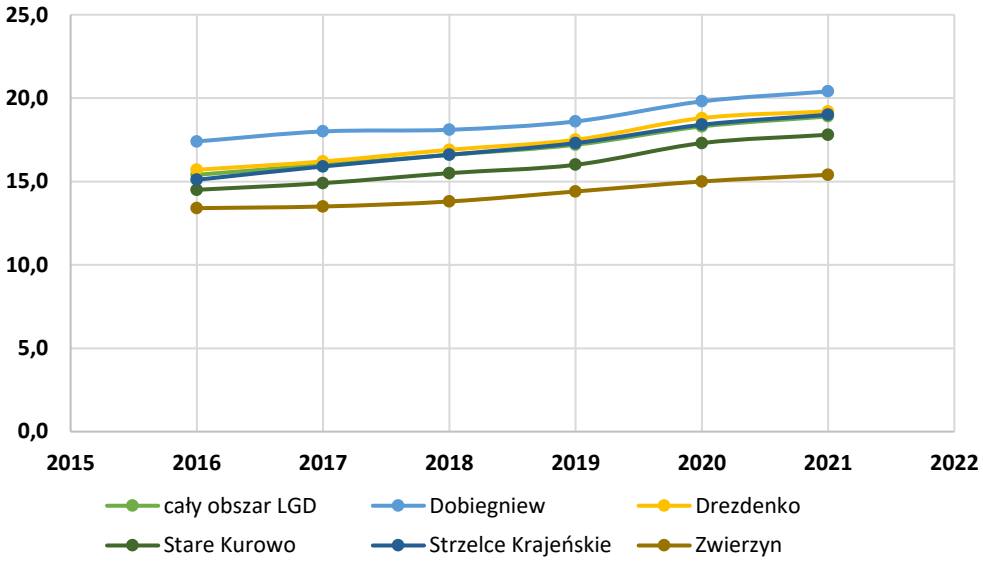

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym negatywnym zjawiskiem jest spadek przyrostu naturalnego na obszarze LGD w 2021 r. w porównaniu z rokiem 2016 r. Jednakże zauważalny był wzrost przyrostu w latach 2018-2019 w 3 gminach Dobiegniew, Stare Kurowo i Zwierzyn, niestety tendencja ta nie utrzymała się w następnych latach. Stała tendencja spadkowa utrzymuje się w latach 2016-2021 w gminie Strzelce Krajeńskie, natomiast w gminie Drezdenko przy minimalnym wzroście w 2018 r. wskaźnik ten sukcesywnie się obniża. Największy spadek przyrostu naturalnego nastąpił w okresie 2019 -2021, niewątpliwe wpływ na to miała także epidemia wirusa SARS-CoV-2. Zjawisko to obrazują dwa następne wykresy.

Wykres 4 Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem) w latach 2016-2021 – obszar LGD Blisko Natury

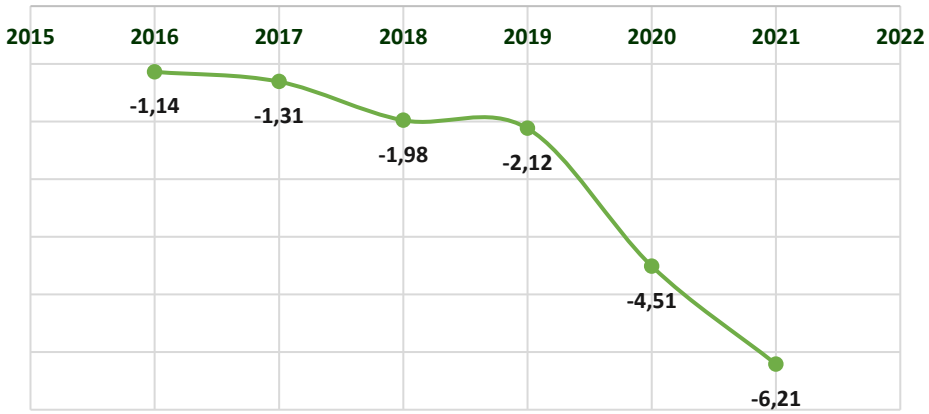

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5 Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem) w latach 2016-2021 – poszczególne gminy obszaru LGD „Blisko Natury" oraz cały obszar LGD

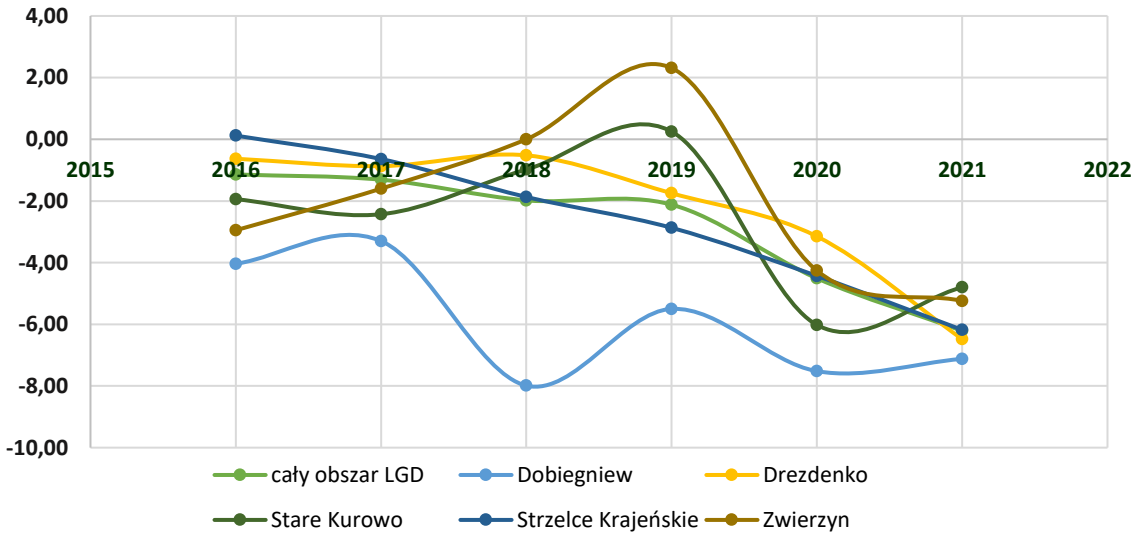

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny stanowi, jeden ze składników rachunku dodawania, w wyniku którego otrzymujemy informację o przyroście rzeczywistym ludności, obok niego należy wskazać salda migracji wewnętrznej i zagranicznej.
Saldo migracji na obszarze LSR według stanu na koniec 2020 r. obliczone wg wzoru:

$4 * (1 - 40 * \frac{\text{zameldowanie} - \text{wymeldowanie}}{\text{liczba mieszkańców}}$ wynosi 4,61.

W podziale na pięcioletnie grupy wiekowe zauważa się prawidłowość w zakresie struktury płci mieszkańców obszaru. Do grupy wiekowej 45-49 lat liczba mężczyzn jest większa niż liczba kobiet. Natomiast od grupy 50-54 lata widoczna jest przewaga kobiet nad mężczyznami, która narasta wraz z wiekiem. Wpływa na to większa średnia długość trwania życia kobiet i duża nadumieralność mężczyzn. Nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w starszych grupach wiekowych jest znacznie większa niż nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w młodszych grupach wiekowych.

Wykres 6 Struktura mieszkańców w podziale na pięcioletnie grupy wiekowe (kobiety i mężczyźni) stan na 31.12.2021 r.

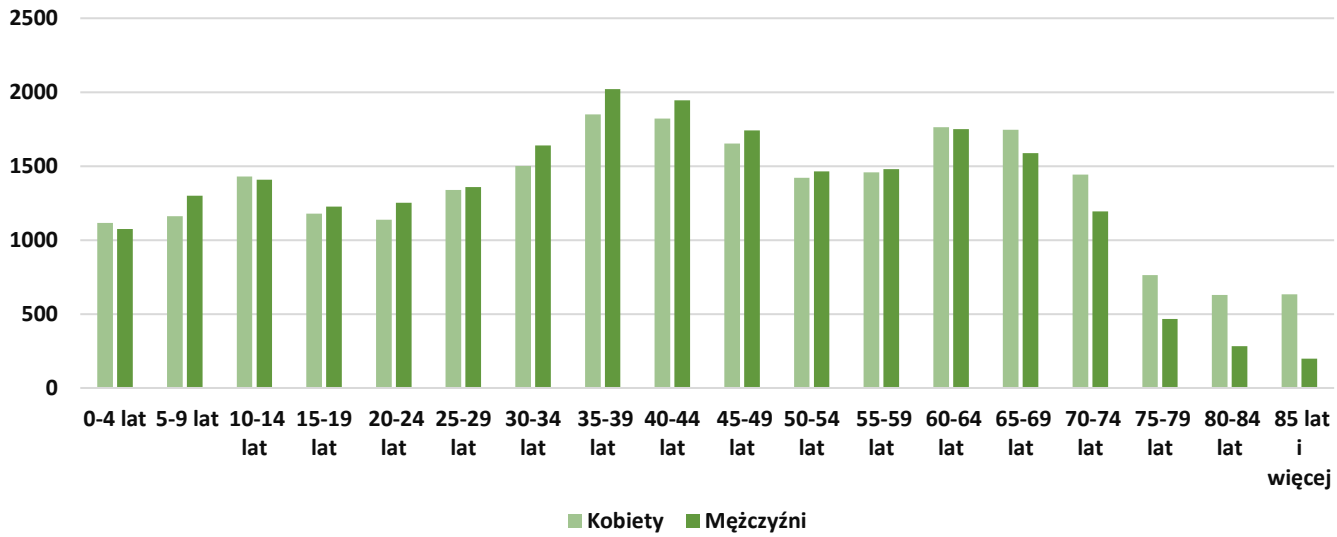

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Negatywne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców obszaru LSR dotyczą przede wszystkim zmiany proporcji liczby osób młodych, w tym dzieci do liczby osób wieku starszym. Poniższa tabela przedstawia tę niepokojącą tendencję na przestrzeni lat 2016-2021. W związku ze zwiększającą się liczbą osób starszych w społeczeństwie, tutaj na obszarze LGD, wskazane jest szczególne wsparcie tej grupy poprzez ich aktywizację. **Innowacyjne** podejście do aktywizacji osób starszych pozwala na dostosowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb i preferencji seniorów, co może poprawić ich jakość życia i zachęcić do aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie. Szczególną formą takiego wsparcia może być zapoznanie osób starszych z nowoczesnymi formami komunikowania się oraz załatwiania spraw urzędowych, bankowych oraz monitorowania stanu zdrowia i opieki medycznej.

Tabela 4 Struktura wiekowa obszaru w latach 2016-2021

Przedział wiekowy	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
wiek 0-2	1426	1429	1428	1419	1315	1256	-170
wiek 3-6	2116	2062	1984	1923	1895	1874	-242
wiek 7-14	4288	4332	4378	4392	4411	4360	+72
wiek 15-19	2526	2450	2386	2300	2388	2404	-122
wiek 20-24	3313	3139	2951	2804	2398	2391	-992
wiek 25-34	7697	7576	7363	7091	6150	5840	-1857
wiek 35-49	10354	10533	10662	10857	11001	11030	+676
wiek 50-59	6747	6480	6263	6034	5900	5824	-923
wiek 60-64	3699	3742	3768	3764	3650	3513	-186
wiek 65-69	3099	3160	3145	3183	3327	3334	+235
Wiek 70-79	2850	3009	3248	3490	3691	3868	+1018
Wiek 80 i powyżej	1727	1789	1790	1752	1765	1742	+15
Różnica liczby ludności w wieku 20-24 i 60-64	-386	-603	-817	-960	-1252	-1122	+735

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Wykres 7 Współczynnik feminizacji na dzień 31.12.2021 r.

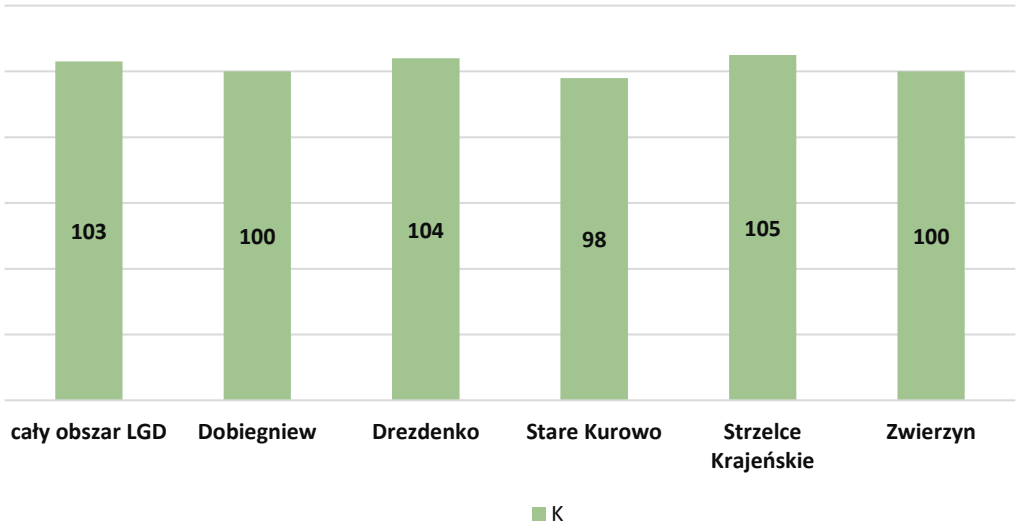

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Współczynnik feminizacji określa wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn wskazuje, że na obszarze LSR, biorąc pod uwagę wszystkie grupy wiekowe występuje zbilansowana struktura płciowa mieszkańców z niewielką przewagą kobiet. Proporcja liczby kobiet do liczby mężczyzn jest zróżnicowana w różnych grupach wiekowych, co przedstawiają tabele struktury wiekowej mieszkańców. Czynnikiem wpływającym na ten wskaźnik w różnych grupach wiekowych obejmuje przede wszystkim różnice w długości życia kobiet i mężczyzn. Istotne jest, że współczynnik feminizacji sam w sobie nie dostarcza pełnego obrazu równowagi płciowej ani nie informuje o sytuacji społecznej kobiet i mężczyzn. Wskazane jest uwzględnienie szerszego kontekstu, takiego jak dostęp do równych szans, warunki pracy, wynagrodzenie, poziom edukacji, udział w podejmowaniu decyzji i wiele innych czynników.

4.2.2 Rynek pracy, bezrobocie, sytuacja materialna mieszkańców

Analiza obszaru rynku pracy posłużyła wskazaniu negatywnych zjawisk występujących na obszarze LGD „Blisko Natury". Niekorzystne tendencje to przede wszystkim zmniejszające się zasoby kapitału ludzkiego, spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, utrudniona wymiana pokolenia na rynku pracy (ujemna różnica liczby mieszkańców w wieku 10-20 i 50-64 lata oraz 20-24 i 60-64 lata), zmniejszająca się liczba absolwentów szkół średnich oraz zmniejszająca się liczba ofert pracy i bardzo wysoki poziom bezrobocia rejestrowanego, który w powiecie strzelecko-drezdeneckim (obszar LGD) wyniósł w 2021 roku 10,4 %. Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa lubuskiego wynoszącej 5,1 % (2021r.) a także więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski 5,8% (2021 r.). Do pozytywnych zmian zaliczyć należy spadek udziału zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia, pozostających bez pracy dłużej niż rok, do bezrobotnych ogółem. Wyniki analizy danych statystycznych dostępnych w PUP dotyczących struktury osób bezrobotnych wskazują, że na obszarze obecne są grupy osób ponadprzeciętnie narażonych na bezrobocie. Bardzo duży odsetek osób bezrobotnych należy do grupy w niekorzystnej sytuacji – pozostających w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Bezrobocie dotyka najczęściej osoby powyżej 50 lat, w tym kobiety oraz osoby wychowujących przynajmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Do niekorzystnych zjawisk w obszarze bezrobocia należy zmniejszająca się liczba absolwentów szkół średnich, obrazuje ona ilu młodych ludzi z kwalifikacjami zwiększyło potencjał siły roboczej. Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat oraz różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat określają potencjalną dostępność lokalnej siły roboczej na poziomie gminy (tutaj 5 gmin) w sensie zastępowalności (wymiany) pokoleń na rynku pracy. Na obszarze LSR tendencja wzrostowa różnicy wskazuje spadanie zastępowalności pokoleń co ma niekorzystny wpływ na rozwój gospodarczy obszaru.

Tabela 5 Struktura bezrobotnych na obszarze LGD „Blisko Natury"

Struktura wśród osób bezrobotnych	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia	740	561	498	473	493	433	-307
Liczba bezrobotnych do 25 roku życia	365	234	297	250	233	202	-163
Liczba bezrobotnych do 30 roku życia	707	480	542	448	471	383	-324
Liczba bezrobotnych kobiet	1557	1229	1139	1010	1057	899	-658

Liczba bezrobotnych mężczyzn	1072	751	763	676	699	667	-405
Liczba bezrobotnych ogółem	2629	1980	1902	1686	1756	1566	-1063
Liczba długotrwale bezrobotnych	1392	1015	854	750	804	777	-615
Bezrobotni zarejestrowani powyżej roku (dane powiatowe)	891	616	514	495	558	524	-367
Liczba absolwentów szkół średnich	265	210	249	206	211	199	-66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój gospodarczy obszaru jest produkcyjność, która oznacza możliwość wytworzenia przez poszczególną osobę pewnego dochodu, pracująca osoba wpływa na wytworzenie dóbr materialnych i niematerialnych. W zakresie oceny produkcyjności możemy wyróżnić trzy grupy ludności: przedprodukcyjną, produkcyjną i poprodukcyjną.

Pierwsza grupa ludzi – w wieku przedprodukcyjnym – to osoby w wieku do 18 lat (w statystykach GUS 17 lat i poniżej). Osoby te podlegają obowiązkowi szkolnemu do osiemnastego roku życia, więc ich aktywność skupia się przede wszystkim na nauce rzadko na pracy zarobkowej. Drugą grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, czyli osoby, które osiągnęły wiek emerytalny (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn). Pewien odsetek osób w wieku emerytalnym nadal pracuje jednakże ze względu na ograniczenia zdrowotne, nie jest to zjawisko powszechne. Produkcyjność tych dwóch grup jest niewielka. Najbardziej dochodową dla gospodarki grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (produktywnym) mieszczące się w przedziale wiekowym od 18 lat do 60 (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni). Grupę osób w wieku produkcyjnym można podzielić ponadto na dwie części: osoby mobilne (czyli zgadzające się na wyjazdy w poszukiwaniu pracy) – do 44 lat i w wieku niemobilnym – powyżej 44 roku życia. Na obszarze LGD „Blisko Natury" obserwujemy niekorzystną tendencję zmniejszania się liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym co obrazuje sukcesywne kurczenie się siły roboczej mieszkańców.

Tabela 6 Produktywność mieszkańców obszaru

Grupy aktywności zawodowej	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	9328	9265	9189	9079	9037	8960
Ludność w wieku poprodukcyjnym	9566	9858	10094	10313	10596	10707
Ludność w wieku produkcyjnym	30948	30578	30083	29617	28258	27769
Zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym	-1583	-1618	-1718	-1768	-2690	-2809
Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat	-2097	-2011	-1954	-1891	-1925	-1703
Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat	-386	-603	-817	-960	-1252	-1122

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR wg stanu na koniec 2020 roku[6] obliczony wg wzoru:

$$5 * (1 - \frac{0{,}015 * \text{ludność w wieku produkcyjnym}}{\text{liczba bezrobotnych}})$$ wynosi 3,73.

Społeczność obszaru LGD przy wielu cechach powtarzających się świadczących o jego spójności nie jest jednakże w całym przekroju jednolite. Na obszarze mieszkają osoby o niższym dochodzie od średniego obszaru, o gorszej sytuacji zarówno finansowej jak i społecznej, korzystające ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej, Centrów Integracji Społecznej oraz organizacji pozarządowych. Mimo faktu, że każde społeczeństwo jest zbiorem różniących się między sobą ludzi, nadmierne i pogłębiające się zróżnicowanie może przynieść negatywne efekty społeczne. Podejmuje się więc liczne działania w celu ograniczenia rozwarstwienia społecznego, zadanie to jest także wpisane w cele niniejszej strategii. Pozytywną tendencją jest zmniejszanie się wskaźników rozwarstwienia społecznego na obszarze LGD w analizowanych latach 2016-2021.

Tabela 7 Skala rozwarstwienia społecznego na obszarze w latach 2016-2021

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
Zasięg ubóstwa głębokiego (%)	9,4	8	7,1	6	5,7	5	-3,8
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców	127	118	95	84	76	71	-56
Odsetek dzieci do lat 17, na które rodzice/opiekunowie otrzymują zasiłek rodzinny	39	39	38	35	30	25	-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział liczby osób korzystających ze **środowiskowej pomocy społecznej** na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR wg stanu na koniec 2020 roku[7] obliczony wg wzoru:

$$6 * (1 - \frac{0{,}015 * \text{liczba mieszkańców}}{\text{liczba osób korzystających z pomocy społecznej}})$$ wynosi 4.

Ocena sytuacji materialnej jest nieodłącznym elementem analiz szeroko ujmowanej jakości życia. To bowiem sytuacja finansowa, posiadane zasoby materialne poszczególnych osób czy ich gospodarstw domowych należą do najważniejszych czynników warunkujących możliwości realizacji wielu celów, zaspokojenia różnych potrzeb życiowych, co nie pozostaje bez wpływu także na dobrobyt subiektywny.
Analizy danych statystycznych dotyczących obszaru wskazują na malejącą liczbę osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, jednocześnie na wzrost przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego brutto w okresie od 2016 r do 2021 r.

[6] Dane statystyczne z publikatorów GUS, BDL
[7] Dane statystyczne z publikatorów GUS, BDL

Tabela 8 Sytuacja materialna dochody mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" w latach 2016-2020

Sytuacja materialna i dochody mieszkańców	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	Dynamika
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem)	6 927	6 251	5 557	4 886	4 556	3 962	-42,80%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto/ dane powiatowe	3 689,38	3 819,16	4 124,64	4 328,07	4 560,14	5 038,23	+36,56%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Zagrożenie trwałą marginalizacją na obszarze LSR

Zagrożoną trwałą marginalizacją na obszarze LSR wg danych na podstawie *Zaktualizowanej listy gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, programowanie 2021-2027* jest jedna gmina obszaru LGD „Blisko Natury"– Gmina Dobiegniew. Na taką sytuację na badanym obszarze mogą mieć wpływ przede wszystkim takie czynniki jak nierówności ekonomiczne związane z brakiem równego dostępu do zatrudnienia i edukacji. Osoby o niższych dochodach lub biedne są bardziej podatne na wykluczenie i ograniczony dostęp do możliwości rozwojowych. Innym czynnikiem może być wykluczenie społeczne związane z brakiem uczestnictwa w społecznościach lokalnych, brakiem dostępu do sieci społecznych, wykluczenie z instytucji i organizacji społecznych.

4.2.3 Lokalna gospodarka, innowacja, turystyka

Analiza lokalnej gospodarki, innowacji a na obszarze z potencjałem przyrodniczym także turystyki obrazuje wykorzystanie zasobów własnych obszaru, w tym także potencjału ludzkiego oraz czynników/zasobów zewnętrznych np. zewnętrznych środków finansowych. Gospodarka lokalna ma wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy przejawiający się przede wszystkim poprzez: stałą poprawę jakości życia mieszkańców, napływ nowych i trwałych inwestycji oraz zwiększenie kreatywności mieszkańców, głównie w postaci innowacji gospodarczych, technologicznych, środowiskowych, przestrzennych, społecznych i kulturowych. Efektem rozwoju jest dostosowanie się gospodarki lokalnej do obowiązujących w jej otoczeniu standardów cywilizacyjnych, przy jednoczesnym zachowaniu i poszanowaniu własnej lokalnej specyfiki[8].

Na podjętą, ogólną w LSR analizę gospodarski obszaru LGD „Blisko Natury" składają się takie elementy jak przedsiębiorczość mieszkańców, obszary przedsiębiorczości, wskaźniki podatkowe gmin, struktura poziomu zatrudnienia w lokalnych firmach.

Dochód podatkowy na obszarze LSR

Średnia arytmetyczna wskaźnika G gmin objętych obszarem LSR wg stanu na koniec 2020 roku[9] obliczona wg wzoru:

$$\frac{3750}{\text{Średnia wartość wskaźnika G gmin objętych LSR}}$$ wynosi 2,34.

[8] *Gospodarka lokalna w teorii i praktyce*, red. R. Brol, A. Sztando, A. Raszkowski, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2014, nr 332

[9] Dane statystyczne zamieszczone na stronie Ministerstwa Finansów

W latach 2016-2021 obserwuje sukcesywny wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Jednocześnie spada liczba firm wyrejestrowanych w danym okresie. Analizy dokonano na podstawie danych ogólnych bez podziału na poszczególne branże (PKD), jednakże należy zauważyć, że epidemia SARS-CoV-2 nie wpłynęła na zwiększenie liczby podmiotów wyrejestrowanych.

Tabela 9 Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców w latach 2016-2021

Podmioty gospodarcze (Regon)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
Podmioty gospodarcze zarejestrowane	4602	4687	4824	5003	5154	5461	+859
Liczba podmiotów wyrejestrowanych	343	326	333	301	193	188	-155
Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych	387	443	510	505	359	512	+125

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Firmy działające na obszarze LGD „Blisko Natury" to przede wszystkich mikro przedsiębiorstwa. Analiza danych statystycznych wskazuje, że największą liczbę w strukturze zatrudnienia stanowią osoby pracujące w małych firmach, w tym firmach jednoosobowych. Ponadto dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw mikro wskazuje, że to właśnie te firmy stanowią znaczący element rozwoju lokalnego. Świadczy to także o wzroście przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru.

Tabela 10 Liczba podmiotów według wielkości zatrudnienia

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
Liczba podmiotów zatrudniających 1- 9 os.	4 390	4 482	4 631	4 819	4 972	5 280	+890
Liczba podmiotów zatrudniających 10 - 49 os.	180	171	158	149	146	145	-35
Liczba podmiotów zatrudniających 50 - 249 os.	30	32	33	33	34	34	+4
Liczba podmiotów zatrudniających powyżej 250 os.	30	32	33	33	34	34	+4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w Liczbie mieszkańców LSR, według stanu na koniec 2020 r. wyliczony wg wzoru:

$$\frac{0{,}25 * \text{liczba mieszkańców}}{\text{liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników}}$$ wnosi 2,34.

Struktura podmiotów gospodarczych działających na obszarze LGD „Blisko Natury" wskazuje ich główne specjalizacje działalności gospodarczej.

Tabela 11 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru Regon

Liczba ubezpieczony wg PKG	2019	2020	2021	Różnica
Sekcja A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1024	857	766	-258
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe. Wartość podana w tysiącach	4067	3825	4104	37
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych. Wartość wyrażona w tysiącach	0	0	0	0
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją. Wartość wyrażona w tysiącach.	165	195	204	39
Sekcja F – Budownictwo. Wartość podana w tysiącach	1089	1066	1192	103
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Wartość podana w tysiącach	2095	1978	2250	155
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa. Wartość podana w tysiącach	1074	1049	1139	65
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Wartość wyrażona w tysiącach.	373	370	384	11
Sekcja J – Informacja i komunikacja. Wartość podana w tysiącach.	47	42	51	4
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Wartość podana w tysiącach.	224	192	156	-68
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości. Wartość podana w tysiącach.	179	159	162	-17
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Wartość podana w tysiącach	558	438	446	-112
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca. Wartość podana w tys..	177	174	216	39
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Wartość podana w tysiącach.	1771	1648	1553	-218
Sekcja P – Edukacja. Wartość podana w tysiącach.	827	807	838	11
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Wartość podana w tysiącach.	1476	1368	1372	-104
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. Wartość podana w tysiącach.	127	125	144	17
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa. Wartość podana w tysiącach.	557	434	475	-82
Suma	16307	15175	15699	-608

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Zmiany liczby osób zatrudnionych w poszczególnych obszarach działalności gospodarczej w latach 2019-2021 może wskazywać na tendencję rozwojową jednych a stagnację w innych branżach.

Tabela 12 Struktura pracujących wg sekcji PKD

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Odsetek pracujących w sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,67	11,42	11,23	10,97	6,36	6,23
Odsetek pracujących w sekcji: przemysł i budownictwo	31,83	31,37	31,98	31,82	32,68	32,76
Odsetek pracujących w sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	25,39	26,07	26,4	27,01	28,58	28,5
Odsetek pracujących w sekcji: pozostałe usługi (dane powiatowe)	28,01	28,09	27,39	27,59	29,7	29,91
Odsetek pracujących w sekcji: działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	3,1	3,04	3	2,61	2,68	2,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Powyższe tabele wskazują na spadek zatrudnienia w obszarze rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, natomiast wzrasta zatrudnienia w handlu usług związanych z naprawą pojazdów i budownictwem, transportem i gospodarką magazynową. Nieznaczny wzrost zatrudnienia nastąpił także w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Zważywszy na potencjał turystyczny obszaru, niepokojąca jest tendencja spadkowa, w badanych latach 2016-2021, wskaźnika turystów korzystających z noclegów i zmniejszająca się liczba miejsc noclegowych. Zjawisko to może mieć związek z małą promocją obszaru i jego walorów oraz ubogą infrastrukturą rekreacyjno -turystyczną (miejsca wypoczynku nad jeziorami, ścieżki rowerowe). Słabo wyposażona baza noclegowa może być także jednym z czynników przyczyniających się do spadku liczby turystów na obszarze LGD. Część obiektów hotelarskich znajdujących się na obszarze LGD w rankingach aplikacji noclegowych niestety nie jest najwyżej punktowana co także może zniechęcać potencjalnych turystów. Obiekty te niejednokrotnie po wielu latach użytkowania wymagają modernizacji oraz wprowadzanie nowoczesnych **innowacyjnych** usług np. możliwość przygotowania na terenie obiektu noclegowego samodzielnie dań z lokalnych produktów, wyprawy na grzyby, ryby itp.

Tabela 13 Liczba osób korzystających z infrastruktury hotelarskiej

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)	663,77	676,35	666,17	662,1	451,12	517,71	-146,06
Miejsca noclegowe w obiektach hotelowych ogółem (lipiec)	286	285	285	309	234	238	-48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

4.2.4 Aktywność społeczna mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury”

Na sytuację społeczno - gospodarczą regionu ma wpływ aktywność społeczna mieszkańców. Szczególne znaczenie ma to w przypadku osób starszych, umożliwia im zachowanie autonomii i niezależności, a tym samym przyczynia się do poprawy jakości ich życia. Dzięki aktywności społecznej mieszkańcy oddziałują na otoczenie i wpływają na jego rozwój. Zaangażowanie społeczne (służba) nakierowane jest na poprawę jakości życia obywateli w obszarze oddolnych działań społecznych. Mogą one być podejmowane w różny sposób np. w ramach wolontariatu na rzecz potrzebujących społecznego wsparcia, ale także funkcjonowanie w organizacji społecznych[10].

Tabela 14 Aktywność społeczna, obywatelska obszaru LGD „Blisko Natury” w latach 2016-2021

Aktywność mieszkańców	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	Dynamika
Czytelnicy bibliotek	5606	5465	5509	5575	5123	5111	-1022
Saldo bieżące zarejestrowanych i wyrejestrowanych stowarzyszeń i organizacji społecznych	5	9	-9	9	3	6	-2
Uczestnicy zajęć Centrów, Domów i Ośrodków Kultury	1266	1264	1266	1125	1036	923	-183
Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych	190	199	189	200	203	207	60
Wydatki bieżące z budżetu JST na dotacje bieżące dla organizacji pozarządowych	14498,83	93840,57	314209	91982,31	81920	97020	- 47 478,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRL

Powyższa tabela wskazuje na sukcesywne zmniejszanie się liczby czytelników bibliotek. Spadek czytelnictwa w bibliotekach jest złożonym zjawiskiem, które może mieć różne przyczyny. W erze cyfrowej coraz więcej osób korzysta z e-booków, audiobooków, stron internetowych, mediów społecznościowych i innych mediów cyfrowych jako źródła informacji i rozrywki. Odciąga to uwagę od tradycyjnych form czytelnictwa. Biblioteki i instytucje kulturalne mogą podejmować działania, takie jak promowanie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, organizowanie wydarzeń literackich, rozwijanie cyfrowych zasobów bibliotecznych, udostępnianie audiobooków i e-booków oraz dostosowanie oferty do zmieniających się potrzeb czytelników. Istotnym aspektem jest także problem z dostępem osób starszych do obiektów kultury, tutaj bibliotek. Niejednokrotnie wykluczenie komunikacyjne a w obecnych czasach także cyfrowe powoduje ograniczenie dostępu np. do audiobooków.

Jednocześnie obserwujemy wzrost zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń oraz innych organizacji społecznych co stanowi o wzroście aktywności lokalnej. Organizacje te mogą być zaangażowane w działania związane z aktywizacją oraz rozwojem lokalnym oraz wspierane poprzez informowanie i wskazywanie możliwości pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych, w tym środków Unii Europejskiej.

[10] STUDIA SOCJOLOGICZNE 2013, 1 (208), Ryszard Klamut Politechnika Rzeszowska

Aktywizacja społeczności lokalnej staje się dla mieszkańców atrakcyjniejsza jeśli zostają wprowadzone nowe **innowacyjne metody** jej realizacji np. hacking społeczny, wykorzystujący kreatywne i niekonwencjonalne metody do zmiany zachowań społecznych na lepsze. Może to obejmować organizowanie nietypowych wydarzeń, performansów czy akcji artystycznych, które przyciągają uwagę i angażują ludzi w dyskusję na temat konkretnych problemów społecznych.

4.3 Potencjał obszaru wdrażania LSR

Zasoby obszaru LGD „Blisko Natury" charakteryzują się unikalnością jednakże niejednokrotnie jest to niewykorzystany potencjał rozwoju.

Walory przyrodnicze

Obszar posiada unikatowe walory przyrodnicze i krajobrazowe związane m.in. z ponadprzeciętną lesistością (obecnością kompleksów leśnych: Puszczy Noteckiej i Drawskiej oraz Borów Krajeńskich) i względnie wysokim odsetkiem powierzchni cennych przyrodniczo (obszarów chronionych), które stwarzają odpowiednie warunki do rozwoju turystyki. W lasach przeważają sosna, buk, dąb szypułkowy, grab, brzoza, olsza czarna i jesion oraz gatunki zagrożone wyginięciem np. bażyna czarna, żurawina drobnolistkowa, jarząb brekinia oraz porosty. Bogactwo fauny skupione w lasach to jelenie, sarny, dziki, lisy, borsuki, kuny, a także wydry i bobry oraz liczne gatunki ptaków: jastrząb, zimorodek, pliszka, rybołów, orzeł bielik, żuraw, czapla, myszołów, puchacz, a nad jeziorami kormoran. Ścieżki i dukty leśne są potencjałem do turystki pieszej i rowerowej. Specyfiką krajobrazu są wydłużone i głębokie jeziora rynnowe o wydłużonym kształcie, licznych zatokach i stromych brzegach oraz płytkie i szerokie jeziora wytopiskowe. Duże powierzchnie jezior sprzyjają żeglarstwu. Większość jezior posiada dobrą klasę czystości wód. Są to zbiorniki o bogatej roślinności podwodnej, obfitujące w wiele gatunków ryb. Największymi naturalnymi zbiornikami wodnymi są jeziora: Osiek, Wielgie, Radęcino, Lipie. Mnogość jezior i „kanały" je łączące tworzą szlaki wodne tworzą warunki dla turystyki kajakowej. Jeziora bogate w ryby sprzyjają wędkarstwu. Większość terenu pokrywa obszar Natura 2000 - Dolina Warty i Dolnej Noteci, Obszary Chronionego Krajobrazu, Lubuskie Mazury, Drawieński Park Narodowy. Stawy hodowlane oprócz swoich funkcji produkcyjnych wraz z bogatym ekosystemem stanowią unikalny element krajobrazu.

Tabela 15 Walory przyrodnicze obszaru

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych (ha)	90860,62	94396,85	93383,82	90834,28	90840,55	90965,26
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	64551,01	64553,75	64542,62	64491,46	64491,31	64504,82
Lesistość %	50,3	50,3	50,3	50,2	50,2	50,2
Powierzchnia terenów zieleni (ha)	64,51	64,51	64,42	64,42	64,42	64,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRL

Dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki

Gminy obszaru LGD „Blisko Natury" charakteryzują się zróżnicowanym potencjałem w zakresie dziedzictwa kulturowego. Obszar jest swoistym tyglem obyczajów, tradycji, w tym różnorodności kulinarnej, wynikającej z wielokulturowości mieszkańców będących potomkami osiedleńców powojennych przybyłych z różnych stron kraju. Mieszkańcy tych ziem od lat 40 XX wieku tworzą swoją niepowtarzalną tożsamość czerpiącą z różnych korzeni kulturowych. Dzięki temu tworzą społeczność otwartą na aktualnych przybyszów z różnych stron kraju, Europy i świata. Na terenie działa Zespół Tańca Ludowego „Krajna" prezentujący polskie tańce ludowe oraz polski folklor. Zespół działał od lat 60 do 80 XX, w 1999 r. został reaktywowany i od tego czasu działa nieprzerwanie. Kulturę łemkowską pokazują i promują członkowie Stowarzyszenia Miłośników Kultury łemkowskiej „Lemko Tower". Przy stowarzyszeniu działa zespół muzyczny Lemko Tower, klub, sala wystawiennicza oraz wydawnictwo łemkowskie. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych obszaru LGD należą liczne zabytki sakralne i świeckie. Wpisane do rejestru zabytków kościoły oraz zespoły parkowo – pałacowe są ozdobą tych terenów. Na obszarze LGD znajdują się średniowieczne fortyfikacje miejskie, zabytki architektury obronnej, związanej z historią pogranicza polsko – niemieckiego. Jednym z ważniejszych dla gospodarki wodnej jest elektrownia wodna „Kamienna" w miejscowości Głusko w gminie Dobiegniew. Zbudowana na przełomie XIX i XX w. jest jedną z najstarszych funkcjonujących elektrowni wodnych w Europie. W związku z rozlicznym charakterem obszaru zarówno teraz jak i dawniej spotkamy tutaj spichlerze zarówno obiekty zniszczone, jaki i odrestaurowane, które pełniły funkcję magazynów do przechowywania płodów rolnych. Na obszarze znajdują się znaczące obiekty historyczne związane z okresem II wojny światowej. Część z wymienionych obiektów z obszaru włączona jest do systemu szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym dla województwa lubuskiego.
Zabytki i obiekty historyczne na terenie poszczególnych gmin:

Dobiegniew: baszta łupinowa z fragmentem murów obronnych z XIV wieku, dziwiętnastowieczny Kościół pw. Najświętszej Bogurodzicy w Ługach (obecnie cerkiew grekokatolicka), Kościół pw. Chrystusa Króla w Dobiegniewie, Zespół parkowo – pałacowy w Mierzęcinie, Muzeum Woldemberczyków;

Drezdenko: Zespół Pałacowo – Parkowy przy Placu Wolności w Drezdenku z barokowym pałacem z 1766 r. (obecnie siedziba Szkoły Podstawowej nr 2); Neogotycki Ratusz, dawna Zbrojownia przebudowana na muzeum, Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia w Drezdenku, pozostałości kilkunastu bunkrów z II wojny światowej stanowiące części tzw. „Wału Pomorskiego", nieużytkowana, zabytkowa wieża ciśnień, niszczejące zespoły dworsko-parkowe;

Stare Kurowo: neogotycki kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, fortyfikacyjne z II wojny światowej;

Strzelce Krajeńskie: Zespół średniowiecznych fortyfikacji miejskich z Bramą Młyńską i Basztą Więzienna, Spichlerz Ratusz, Kościół farny p.w. Matki Bożej Różańcowej, Pomnik nagrobny Ludwiga Nostera (1859-1910) Kościół p.w. św. Franciszka z Asyżu, wodociągowa wieża ciśnień, fortyfikacje z okresu II wojny światowej, XIX wieczne kamienice;

Zwierzyn: Kościół pw. Jana Chrzciciela z XVII/XIX wieku, klasycystyczny Dwór w Sarbiewie, fortyfikacje z okresu II wojny światowej.

Kultura, sport i aktywność społeczna

Oferta kulturalna obszaru to przede wszystkim Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej oraz Ogólnopolski Konkurs Wokalny w Drezdenku, koncerty i występy organizowane przez Strzelecki Ośrodek Kultury, Gminne Ośrodki Kultury w Starym Kurowie i Zwierzynie.
Rozpoznawalne imprezy sportowe o znaczeniu ponadlokalnym to Międzynarodowy Młodzieżowy Turniej Piłkarski Dobiegniew-CUP oraz coroczny wyścig w kolarstwie przełajowym: Cień Kawczych Gór.

Skomunikowanie

Obszar LGD „Blisko Natury” przecina droga krajowa 22 przebiegająca od przejścia granicznego z Niemcami w Kostrzynie nad Odrą do przejścia granicznego z Rosją w Grzechotkach. Trasą podróżują turyści z województw północnych Polski oraz z Niemiec. Przez obszar prowadzą także drogi wojewódzkie 156, 160, 161 oraz linie kolejowe 351, 203, E 59 Poznań – Szczecin.

Pozostałe walory

Dodatkowe walory obszaru stanowią regionalne produkty kulinarne: wina regionalne, miody, syropy, soki, sery, ryby z lokalnych hodowli (pstrągi, tołpygi, jesiotry, karpie), hodowla danieli i jeleni na mięso. Na obszarze działają niewielkie lokalne piekarnie, zakłady masarnicze i cukiernie wytwarzające swoje produkty w sposób tradycyjny ze składników naturalnych.

Walory przyrodnicze, zabytki a także lokalne produkty żywnościowe są potencjałem do rozwoju turystyki zarówno dla osób przyjezdnych jaki i lokalnych mieszkańców. Odpowiednia i **innowacyjna** jego promocja oraz wzmocnienie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej oraz firm świadczących usługi lokalne jest optymalnym kierunkiem rozwoju lokalnego na obszarze LGD „Blisko Natury”.

4.4 Potrzeby rozwojowe obszaru wdrażania LSR wraz z uzasadnieniem

Przeprowadzona analiza jakościowa i ilościowa obszaru LGD „Blisko Natury” na podstawie pozyskanych podczas konsultacji społecznych danych z *„Ankiety dla mieszkańców obszaru stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania (lgd) Blisko Natury planowanego do objęcia strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (lsr) na lata 2023-2027* oraz *Analizy SWOT* pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych możliwości i barier rozwojowych. Uczestnicy konsultacji społecznych (mieszkańcy obszaru) w wyniku analizy SWOT wskazali obszary potencjalnego rozwoju obszaru. W przedstawionej poniżej analizie wykazano elementy najczęściej powtarzające się odrzucono wskazania jednostkowe, niespójne z dedykowanym obszarem wsparcia w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+) oraz innymi strategiami.

Tabela 16 Analiza SWOT na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

Mocne strony			**Słabe strony**		
Obszar społeczny	**Obszar gospodarczy**	**Obszar środowiskowo - przestrzenny**	**Obszar społeczny**	**Obszar gospodarczy**	**Obszar środowiskowo - przestrzenny**
Otwartość mieszkańców. Różnorodność dziedzictwa kulturowego. Organizacje pozarządowe działające na obszarze. Moda na zdrowy aktywny tryb życia.	Aktywność lokalnych przedsiębiorców mieszkańcy posiadający potencjał do rozwoju i współpracy.	Spójność terytorialna Jeziora i naturalne cieki wodne Lasy (bogate we florę i faunę – dziczyzna, grzyby, jagody) Położenie przy międzynarodowych szlakach komunikacyjnych i granicy Zabytki znajdujące się na całym obszarze Parki Krajobrazowe, obszary NATURA 2000	Wykluczenie społeczne obejmujące w szczególności osoby starsze z ograniczeniami komunikacyjnymi (transport, internet, umiejętności związane z komunikacją współczesną). Niskie zaangażowanie młodzieży w rozwój lokalny. Mała integracja wśród ludzi młodych oraz osób starszych (mała liczba zorganizowanych form wsparcia w zakresie integracji). Spadek uczestnictwa w zajęciach centrów, domów i ośrodków kultury oraz czytelnictwa w bibliotekach. Niska świadomość mieszkańców dotycząca atrakcyjności turystycznej i usług turystycznych obszaru. Niewystarczająco rozwinięty system animacji lokalnej. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców.	Deficyty z zakresu rozwoju infrastruktury turystycznej, w tym deficyty w zakresie powiązań sieciowych, które nie pozwalają na pełne wykorzystanie atutów przyrodniczych i kulturowych Niska dostępność produktów i usług konsumenckich w małych miejscowościach; Mała dostępność miejsc pracy w szczególności na terenach wiejskich; Emigracja zarobkowa młodych osób; Niskie zarobki szczególnie na stanowiskach zajmowanych przez kobiety;	Niewystarczająca wspólna promocja turystyczna obszaru i jej zintegrowanie z promocją turystyczną województwa lubuskiego. Mała liczba obiektów infrastruktury turystycznej i zły stan infrastruktury w tym brak dostosowania dla osób niepełnosprawnych. Mała liczba obiektów użyteczności publicznej oraz infrastruktury turystycznej wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz inne rozwiązania proekologiczne.
Szanse			**Zagrożenia**		
Obszar społeczny	**Obszar gospodarczy**	**Obszar środowiskowo - przestrzenny**	**Obszar społeczny**	**Obszar gospodarczy**	**Obszar środowiskowo - przestrzenny**
Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych walorów turystycznych i rekreacyjnych. Integracja społeczna w celu rozwoju obszaru. Nabycie umiejętności pozyskiwania i wspólnego wykorzystania środków pomocowych na rozwój obszaru i jego mieszkańców. Zwiększenie liczby organizacji społecznych. Rozwijanie inicjatyw związanych z kultywowaniem tradycji, kultury i tożsamości. Chęć rozwoju społecznego oraz zdobywania nowych umiejętności.	Wzrost inwestycji w przedsiębiorstwach, w tym tworzenie nowych miejsc pracy. Możliwość pozyskania środków finansowych na rozwój istniejących przedsiębiorstw. Rozwój usług świadczonych przez lokalnych przedsiębiorców dla mieszkańców obszaru.	Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej. Wsparcie działań proekologicznych w celu zachowania atrakcyjności przyrodniczej.	Starzenie się mieszkańców. Depopulacja. Izolacja społeczna grup w niekorzystnej sytuacji.	Spowolnienie gospodarcze i ubożenie społeczeństwa. Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów. Wzrost cen materiałów i usług. Likwidacja małych firm rodzinnych.	Pogorszenie stanu środowiska naturalnego. Niszczejąca infrastruktura turystyczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analiz SWOT dokonanych przez uczestników konsultacji społecznych

Wyniki przeprowadzonej *„Ankiety dla mieszkańców obszaru stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania (lgd) Blisko Natury planowanego do objęcia strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (lsr) na lata 2023-2027*

Wykres 8 Największy potencjał obszaru

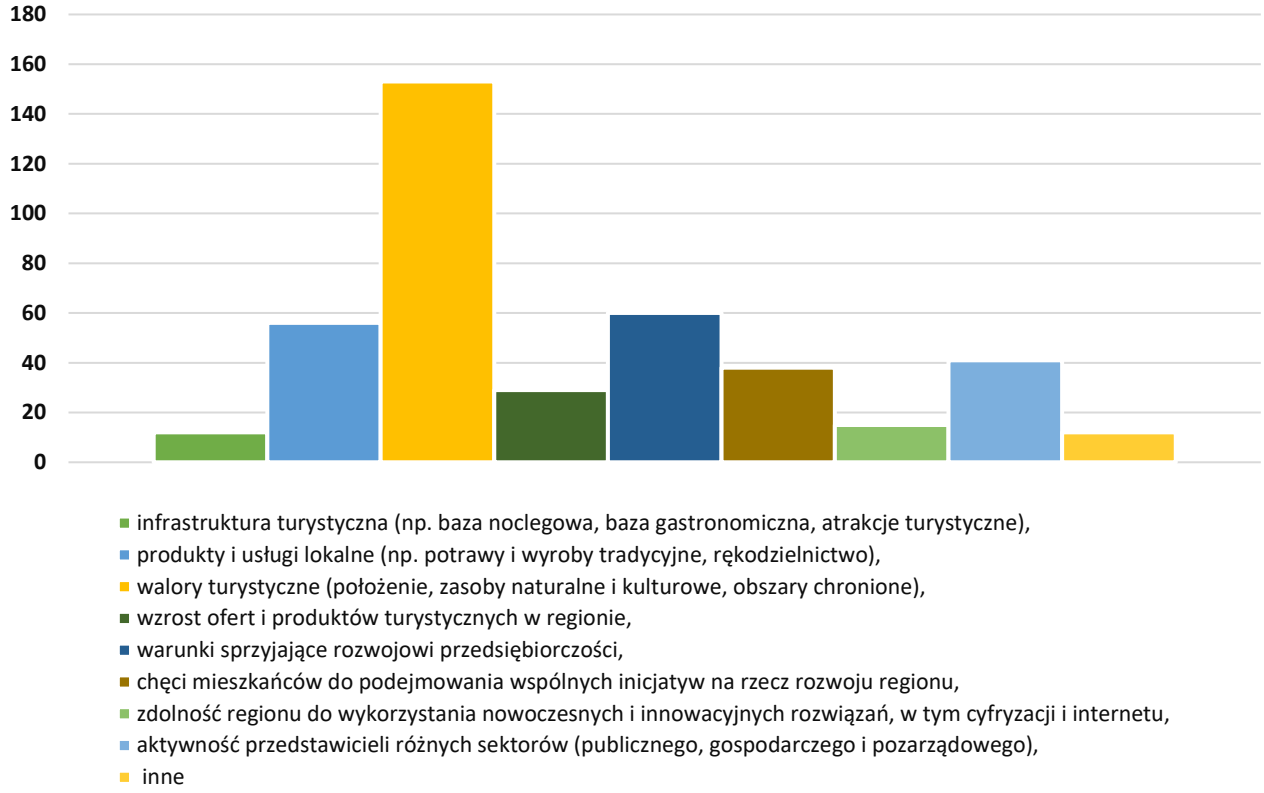

Ankietowani wskazali jako obszary o największym potencjale przede wszystkim walory turystyczne związane zarówno z lokalną przyrodą i położeniem geograficznym jak i zasobami kulturowymi. Mieszkańcy wskazują jako potencjał do wykorzystania lokalne potrawy, wymieniano lokalne wyroby masarskie, ryby, sery, owoce i warzywa produkowane w małych gospodarstwach. Ankietowani wskazywali także ,że obszar posiada warunki do rozwoju przedsiębiorczości, najczęściej wymieniano hotelarstwo/nocleg i gastronomię.

Wykres 9 Największy problem obszaru LGD

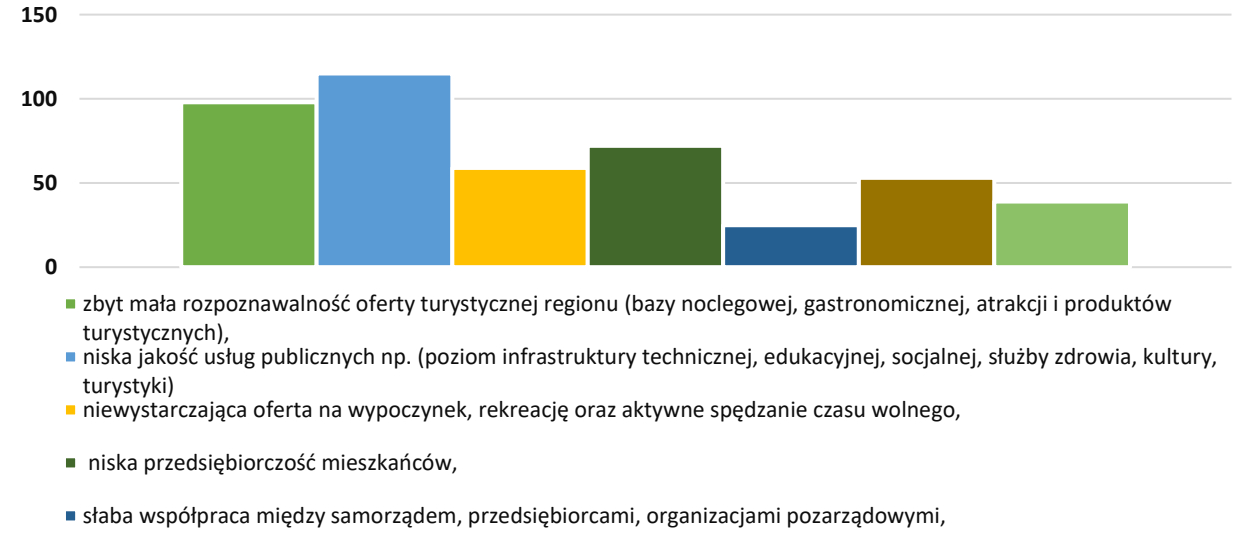

Jako największe problemy obszaru podczas badania ankietowego wskazano niską jakość usług publicznych, w tym poziom infrastruktury, zbyt małą rozpoznawalność turystyczną, wymieniano np. zbyt mało dobrze oznakowanych szlaków pieszych i rowerowych, brak działań propagujących lokalny potencjał turystyczny zachęcający do odwiedzania obszaru.

Wykres 10 Największa szansa dla obszaru LGD

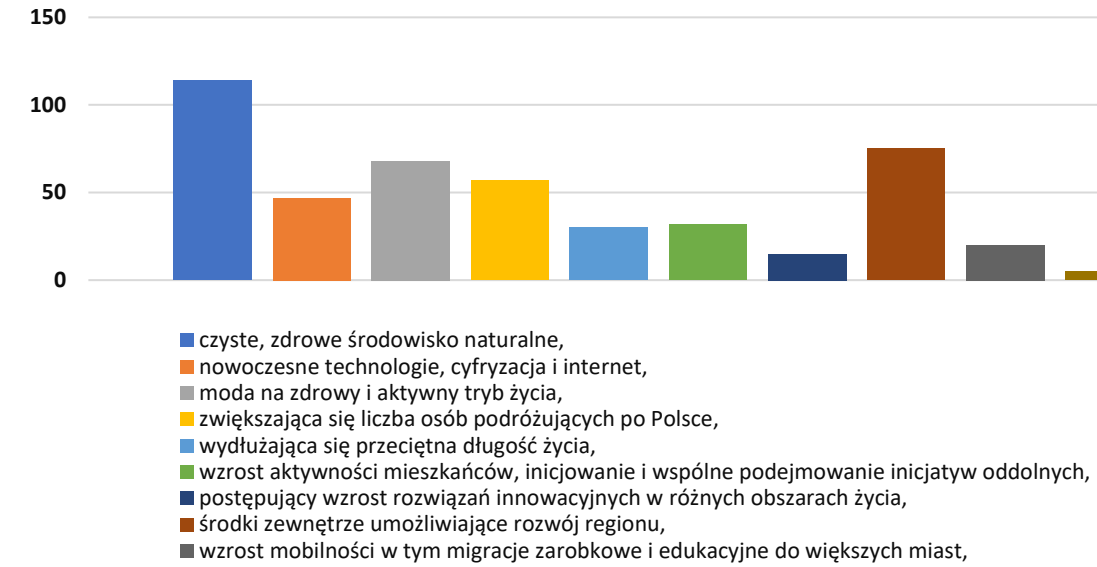

Ankietowani wskazali, że największą szansą na wykorzystanie potencjału jest czyste powietrze, zdrowe środowisko naturalne, moda na zdrowy i aktywny tryb życia, środki zewnętrzne umożliwiające rozwój regionu oraz zwiększająca się liczba podróżujących po Polsce.

Wykres 11 Grupy społeczne, które wymagają objęcia wsparciem w ramach wdrażania LSR

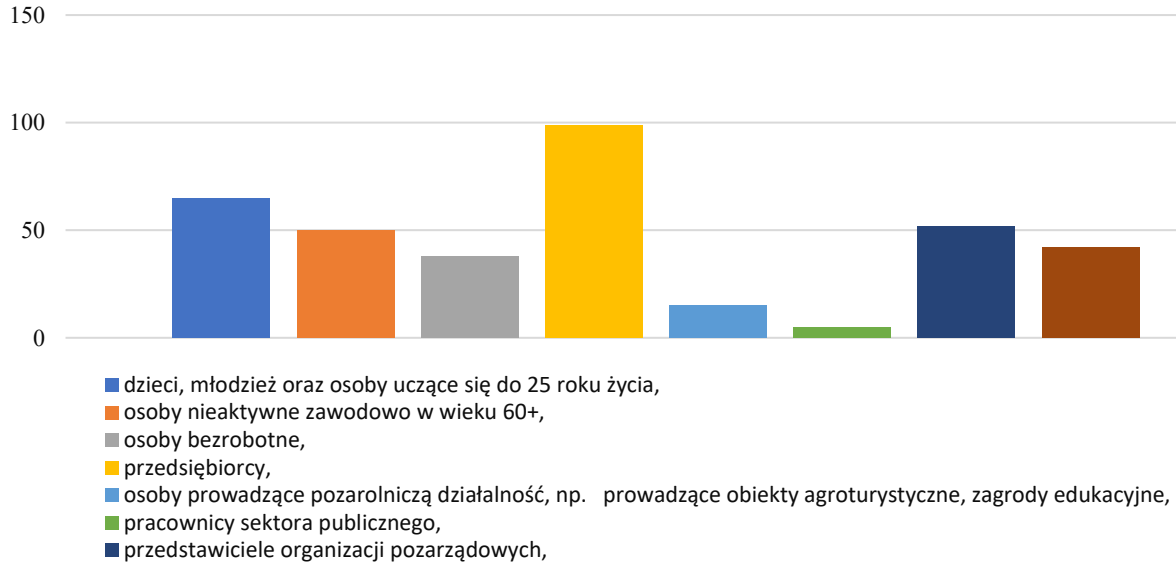

Grupy, które wg ankietowanych wymagają objęcia szczególnym wsparciem w ramach działań LSR to lokalni przedsiębiorcy, dzieci i młodzież oraz osoby do 25 roku życia, osoby nieaktywne zawodowo 60+ (seniorzy), przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz osoby niepełnosprawne.

Wykres 12 Grupy napotykające najwięcej barier w wejściu na rynek pracy

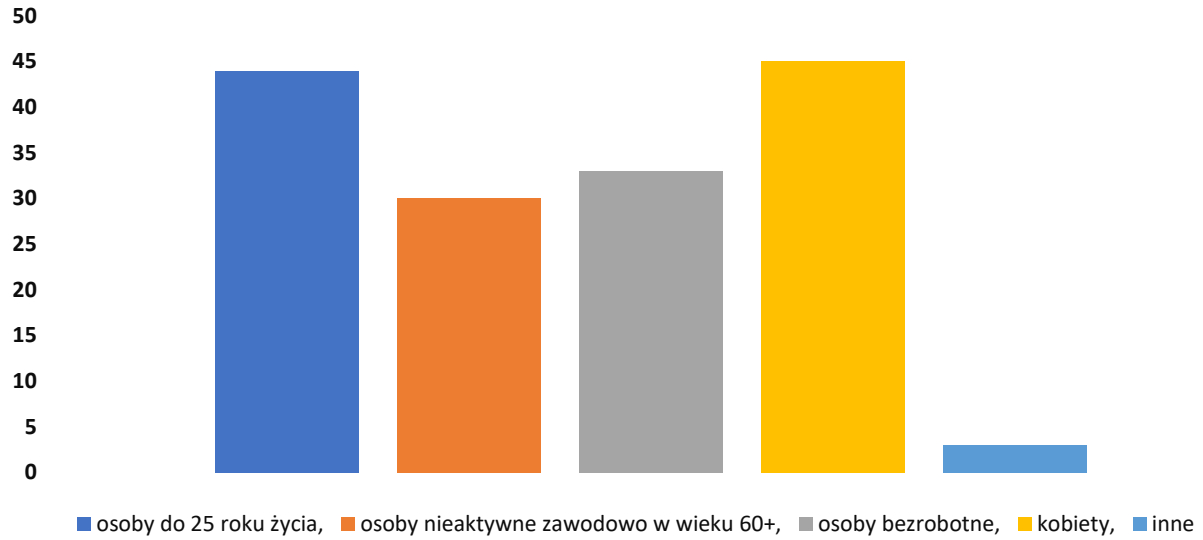

Według ankietowanych na najwięcej barier w wejściu na rynek pracy napotykają kobiety, wskazywano na kobiety będące młodymi matkami, następnie osoby młode do 25 roku życia. Ankietowani wskazywali na niskie zarobki we wskazanych grupach.

Zdaniem ankietowanych obszar LGD „Blisko Natury" uważany jest za atrakcyjny turystycznie, jednak nie potrafimy zatrzymać turystów na dłużej z powodu słabej infrastruktury, jak i małej promocji obszaru, obszar posiada walory przyrodnicze, obszary chronione, zabytki. Opinie mieszkańców (ankieta, analiza SWOT), członków zespołu roboczego (dane z samorządów) oraz dane statystyczne wykazują, że istniejący potencjał obszaru, szczególnie przyrodniczy, nie jest w pełni wykorzystany, co jest konsekwencją m.in. niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej, zwłaszcza bazy noclegowej (cechuje się najmniejszą w regionie liczbą turystycznych obiektów noclegowych i jedną z najniższych liczbą miejsc noclegowych na 1 000 ludności), co przekłada się na niską liczbę turystów korzystających z noclegów. Spada stopień wykorzystania miejsc noclegowych, który w 2022 roku wynosił 35 %. Turyści korzystają z krótszych pobytów, często związane jest to z poziomem oferowanych noclegów i ich standardem, o czym świadczą opinie na portalach internetowych.

Na obszarze działania LGD „Blisko Natury" występuje dużo organizacji pozarządowych i powstają sukcesywnie nowe, działają one w różnych sferach życia, jednakże większość z nich łączy wspólny mianownik tj. mały potencjał finansowy oraz niska skuteczność w pozyskiwaniu środków na realizację celów statutowych. Bezrobocie wynikające ze statystyk GUS nie do końca jest odzwierciedleniem stanu faktycznego, gdyż teren działania LGD jest terenem rolniczym i istnieje również ukryte bezrobocie wśród rodzin rolniczych, na obszarze działania LGD występują problemy społeczne w tym ubóstwo i wykluczenie. Wśród mieszkańców brak jest postawy przedsiębiorczej, aktywnej, za mało tworzy się miejsc pracy, pojedyncze osoby wskazywały na małą innowacyjność firm.

Zastosowanie partycypacyjnej metody podczas tworzenia LSR umożliwiło stworzenie platformy do współpracy w poszukiwaniu nowych możliwości rozwoju. Wychodząc naprzeciw problemom ukazanym w diagnozie obszaru w ramach prac nad przygotowaniem strategii sformułowane zostały potrzeby rozwojowe, cele i wskaźniki, które pomogą w zminimalizowaniu wskazanych problemów.

4.5 Grupy docelowe w ramach wsparcia dedykowanego w LSR

Działania w ramach realizacji strategii dedykowane są do wszystkich mieszkańców obszaru niedyskryminujące i niewykluczające. Zgodnie z katalogiem Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 jako grupę w niekorzystnej sytuacji wskazano kobiety.

- **Kobiety.** Na podstawie analizy rynku pracy, udziału w życiu społecznym, roli kobiety w gospodarstwie domowym szczególną pozycję wśród osób w niekorzystnej sytuacji wymagających wsparcia zajmują

kobiety. Kobiety ze względu na funkcje społeczne po urodzeniu dzieci najczęściej pozostają w domach. Niestety wiąże się to z tym, że trudno jest im wrócić na rynek pracy. Problem wsparcia został również odzwierciedlony w ankietach. Szczególną grupę stanowią tutaj bezrobotne młode kobiety, które ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dziećmi „wypadły" z rynku pracy. W przedsięwzięciach zaplanowanych w ramach realizacji celów kobiety będą szczególnie angażowane w działania dając im szanse na powrót na rynek pracy. Szczególną szansę dla kobiet upatruje się w zaangażowaniu w samorozwój. Uczestnictwo w wydarzeniach warsztatowych, szkoleniach, kursach po to, aby umożliwić im szybszy powrót do zawodu.

Natomiast w związku z potrzebami zdiagnozowanymi na podstawie konsultacji społecznych obszaru LSR zdefiniowano inne grupy, które zostaną objęte wsparciem w ramach Funduszy Europejskich Województwa (EFS+) a także w ramach kryteriów oceny operacji będą dodatkowo punktowane.

- **Seniorzy (osoby starsze, które ukończyły 60. rok życia).** Liczba seniorów stale wzrasta na obszarze LGD i ma bezpośredni związek ze starzeniem się społeczeństwa, czyli wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Wzrost liczby tych osób powoduje zmiany społeczne oraz konieczność wsparcia seniorów w codziennym funkcjonowaniu. Trudność w dostosowaniu się osób starszych do gwałtownego postępu technologicznego i zmian cywilizacyjnych, również pogłębia problem dyskryminacji, co pociąga za sobą np. nieumiejętność korzystania z różnych nowoczesnych środków technicznych i form kontaktów oraz zależność od osób młodszych. Reakcją osób starszych na nowe zjawiska kulturowe, przyspieszone zmiany obyczajowe i wzrost różnego rodzaju zagrożeń są nierzadko problemy ze zrozumieniem i zaakceptowaniem tych zmian, poczucie wyobcowania, „poczucie obcości otaczającego świata". Wszystkie te aspekty zmniejszają poczucie bezpieczeństwa i zwiększają niepewność dotyczącą przyszłości ludzi starszych. Seniorzy to potrzeba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie poruszania się po współczesnym świecie komunikacji cyfrowej i elektronicznej. Ze względu na ograniczoną możliwość i aktywność mobilną do seniorów dedykowane są planowane działania związane z rozwojem infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej zwiększającej liczbę miejsc integracji społecznej co wpłynie na ich dostępność dla tej grupy.
- **Ludzie młodzi, do 25 roku życia**. Grupę tę charakteryzuje wysoki stopień migracji w celach zarobkowych do dużych aglomeracji miejskich, gdzie pozostają po zakończeniu procesu edukacji wyższej oraz migracji za granicę kraju. Wynagrodzenia oferowane przez pracodawców na obszarze LSR są dla ludzi młodych nieatrakcyjne w stosunku do zarobków jakie mogą uzyskać w w/w kierunkach migracyjnych. Premiowanie ludzi młodych do 25 roku życia w obszarach związanych z rozwojem gospodarczym, może spowolnić lub ograniczyć odpływ młodych ludzi z obszaru LSR. Możliwość uzyskania dofinansowania na rozpoczęcie lub rozwinięcie działalności gospodarczej stworzy szansę na rozwój dla ludzi młodych na obszarze LSR. Koniecznym także wydaje się większe zaangażowanie oraz pobudzenie aktywności ludzi młodych w rozwój obszaru LSR, w tym aktywności społecznej, które powinno być kształtowane od najmłodszych lat. W grupie tej należy także wyróżnić dzieci i młodzież zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
- **Przedsiębiorcy.** W trakcie prowadzonych konsultacji, wymieniana była również grupa przedsiębiorców, która odpowiednio wspierana może zapewnić tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze LGD. Aby wzmocnić biznes muszą budować nowe produkty i nowy model działalności i szybko dostosować się do potrzeb otoczenia. Przedsiębiorstwa muszą wdrażać również nowe technologie, podążając za rynkiem. W szczególności powinny wdrażać innowacyjność produktowa (produkty, usługi), biznesowa (marketing, sprzedaż) oraz będą tworzyć biznes silny i nowoczesny. Rozwijające się przedsiębiorstwa wygenerują również nowe miejsca pracy.
- **Organizacje pozarządowe.** Jest to grupa, która tworzy trzon sektora społecznego. Na obszarze działania LGD istnieją organizacje prężnie działające jak i takie, którym brak wiary we własne możliwości. Organizacje pozarządowe powinny być aktywnie włączone w realizację projektów poprawiających atrakcyjność obszaru i jego promocję, aktywizację mieszkańców poprzez realizację projektów związanych z warsztatami tematycznymi czy zajęć związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych. Wsparcie sektora społecznego

może przyczynić się do pobudzenia potencjału innowacyjnego lokalnej społeczności. W ostatnich latach nastąpił wzrost ich aktywności. KGW kultywują folklor, ratują od zapomnienia dawne receptury kulinarne, kultywują tradycjonalizm, a z drugiej strony rozwijają przedsiębiorczość kobiet na obszarach wiejskich. Kobiety wiejskie zauważają dorobek kulturowy i społeczny swoich matek i babć, oraz mają na uwadze zwiększone możliwości odnowy wsi i aktywizacji społeczeństwa wiejskiego. Lokalni liderzy w nich się angażujący pragną polepszyć sytuację społeczną, gospodarczą czy przestrzenną obszaru. Duża część organizacji zajmuje się rozwiązywaniem problemów lokalnych, rozwojem, czy promocją terenu, ale też koncentruje swoją aktywność na zagadnieniach kulturowych. Na szczególną uwagę zasługują KGW, OSP, ale też stowarzyszenia/zrzeszenia grup zawodowych czy pasjonaci różnych dziedzin sportowych. Organizacje pozarządowe napotykają w swoich działaniach jednak na szereg problemów. Do najistotniejszych należy niski potencjał finansowy, ale też brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia, w tym niska skuteczność w pozyskiwaniu środków na realizację celów statutowych. Czynnikiem ograniczającym integrację/rozwój społeczeństwa obywatelskiego na terenie LGD jest niewystarczająca liczba obiektów, które mogą być wykorzystywane w tym zakresie, a także brak podmiotów świadczących im pomoc.

Wszelkie działania na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji (kobiet) jaki i grup zdiagnozowanych jako te, które wymagają szczególnego wsparcia będą wspomagane dodatkową promocją, zarówno internetowo na stronie LGD, profilu na Facebook oraz w lokalnych mediach cyfrowych i tradycyjnych. Z uwagi na zdiagnozowaną słabszą pozycję kobiet, szczególnie wychowujących dzieci, w życiu gospodarczym i publicznym na obszarze LGD, zakładane są działania mające na celu wsparcie udziału tej grupy społecznej we wdrażaniu LSR, a także wdrażanie działań adresowanych w szczególności do kobiet. Wsparcie aktywności, zwiększenie samodzielności i szersze włączenie kobiet w życie lokalnej społeczności jest kluczowe dla rozwoju kapitału społecznego na obszarze LGD. Kobiety jako wskazana grupa w niekorzystnej sytuacji zostanie szczególnie objęta działaniami informacyjno -komunikacyjnymi oraz animacyjnymi. Społeczna funkcja kobiet z obszaru LGD „Blisko Natury" obejmuje szereg ról, obowiązków i aktywności, które odgrywają istotną rolę w społeczeństwie, jednakże w większości kobiet w wieku produkcyjnym jest to pełnienie kluczowej roli w wychowywaniu dzieci i opiece nad rodziną. Natomiast kobiety w wieku poprodukcyjnym seniorki pełnią role opiekunek wnuków. W celu dotarcia z informacjami o możliwości udziału w działaniach na rzecz tej grupy w szkołach, przedszkolach, klubach seniora, lokalnych domach i centrach kultury, miejscach, które są odwiedzane w związku z pełnionymi funkcjami, zostanie udostępniona w formie ogłoszeń i broszur stosowna informacja. Planuje się także aktywne włączenie tych instytucji w proces informacyjny np. przez możliwość zaprezentowania planowanych działań przez pracowników i członków LGD „Blisko Natury" podczas dedykowanych spotkań w tych instytucjach. Bezpośrednia forma informowania jest najefektywniejsza z uwagi na możliwość interakcji i pozyskania informacji zwrotnych oraz przekazania szczegółowych informacji na temat planowanych działań na rzecz tej grupy w niekorzystnej sytuacji. Kobiety rolę wychowawczą w większości sprawują w swoich domach, gdzie w celu pozyskania z informacji, rozrywki, doradztwa itp. korzystają z mediów społecznościowych dla nich dedykowane będą informacje przekazywane za pomocą tych środków komunikacji np. Facebook, Instagram. Ponadto nawiązana zostanie współpraca z podmiotami, których działania dedykowane są dokładnie do wskazanej grupy w celu dodatkowej animacji dla tych osób. Wstępnie została nawiązana współpraca z klubami seniora, kołami gospodyń wiejskich, klubami sportowymi poprzez ich uczestnictwo w konsultacjach społecznych podczas tworzenia LSR. Współpraca ta zostanie wykorzystana na etapie informacji oraz animacji podczas organizowanych spotkań z przedstawicielami LGD „Blisko Natury". Wszystkie metody oprócz celu informacyjnego i komunikacyjnego będą mały charakter dialogu w celu uzyskania informacji zwrotnej a dzięki temu animacji podjętych działań i dostosowania ich do konkretnych kobiet oraz w miarę możliwości podejścia indywidualnego do potrzeb danej osoby.

4.5 Współpraca z innymi podmiotami terytorialnymi

Współpraca z innymi podmiotami terytorialnymi w zakresie realizacji wdrażania LSR będzie realizowana poprzez:

- realizację celów strategii przez wszystkich członków LGD będących przedstawicielami lokalnych grup interesów z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego,
- partnerstwo stworzone na rzecz realizacji LSR, opisane w rozdziale pierwszym niniejszego dokumentu jak i partycypacyjny charakter LSR zarówno na etapie przygotowania jak i wdrażania/realizacji są formami współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami włączonymi w te działania.

4.6 Obszary wsparcia w ramach LSR

Diagnoza wykazała główne obszary na które może mieć wpływ LSR. Na obszarze występują zarówno problemy właściwe dla całej Europy i kraju, jak i problemy lokalne na terenie gmin wchodzących w obszar LGD. Część zdiagnozowanych problemów może zostać objęta interwencją w ramach realizacji LSR w wykorzystaniem potencjału obszaru. Z przeprowadzonej analizy obszaru można wnioskować, że dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju LSR swoim wsparciem obejmować powinna:

- rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w tym wprowadzaniu innowacyjnych usług i produktów, w celu zachowania konkurencyjności,
- promocję walorów turystycznych (przyroda, zabytki, lokalne kulinaria, tygiel kulturowy),rozwój obszaru turystycznego, w tym modernizacja oraz budowa infrastruktury turystycznej,
- dostępność wszystkich mieszkańców do infrastruktury turystycznej, równy dostęp dzieci, młodzieży oraz dorosłych do dedykowanych form wsparcia polegających na zdobyciu nowych umiejętności i kompetencji, w tym cyfrowych, społecznych aktywizujących,
- współpracę miedzy JTS, organizacjami pozarządowymi i wszystkimi mieszkańcami.

Rozdział V – Spójność, komplementarność i synergia

Cele LSR zostały opracowane w oparciu o diagnozę obszaru, wyznaczone problemy oraz potrzeby lokalnej społeczności i są wobec siebie komplementarne (koncentrując się na 3 sferach działalności mieszkańców: gospodarczej, zawodowej i społecznej). Planowane przedsięwzięcia są adresowane do możliwie szerokiej grupy mieszkańców obszaru, reprezentujących różne sektory (przedsiębiorców, osób planujących podjąć działalność gospodarczą, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów). Dzięki podejściu Leader cele te będą osiągane poprzez ścisłą współpracę z mieszkańcami obszaru LSR. Równocześnie jednak dojdzie do współdziałania z podmiotami różnych sektorów oraz instytucjami publicznymi, realizującymi cele i założenia w ramach innych strategii i programów. Każdy z celów realizowanych w ramach LSR, będzie komplementarny z celami wyznaczanymi w wieloletnich strategiach gminnych, regionalnych i ogólnopolskich, realizowanych w ramach różnych programów. Podczas analizy strategii zrealizowanych i tym w trakcie realizacji można stwierdzić, iż diagnozy i cele strategii gminnych są spójne z LSR w zakresie diagnozy, celów i działań priorytetowych. Wynika to przede wszystkim ze spójności obszaru, współpracy samorządów przy tworzeniu LSR oraz przeprowadzenia skutecznej i trafnej diagnozy. Uwzględniając powyższe wskazano dokumenty mające szerszy zasięg terytorialny niż LSR, ale wskazujące wspólne z nią zamierzenia, rozwiązania i podejście, co przekłada się ostatecznie na podobne cele i przedsięwzięcia.

Przyjęte przez LGD „Blisko Natury" cele dla EFRROW oraz EFS+ wpisują się kolejno w strategie:

- Strategia województwa lubuskiego 2030,
- Program EFRROW dla celów określonych w ramach EFRROW 2021-2027,
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027,
- Programu FEWL EFS+ dla celów określonych w ramach FEWL EFS+ 2021-2027,
- Strategia Polski,
- Strategia Unii Europejskiej.

Lokalna Strategia Rozwoju została przygotowana także wykorzystując analizę porównawczą z innymi dokumentami strategicznymi obszaru tj. Strategii terytorialnej Partnerstwo - Północ Województwa Lubuskiego zawsze razem, Strategia rozwoju ponadlokalnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego 2030, Strategia Rozwoju Gminy Stare Kurowo, Strategia rozwoju Gminy Drezdenko na lata 2021-2027.

W podrozdziale 5.2 wskazano szczegółową spójność LSR z Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 oraz ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Realizacja celów określonych w strategii LGD „Blisko Natury" dla Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 jest spójna z realizacją celów Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2021-2027, co wynika z faktu, iż zawiera się w celach dokumentów strategicznych partnerstw oraz gmin wchodzących w skład LGD. Realizacja celów w ramach EFRROW oraz w ramach EFS+ wzajemnie będą na siebie oddziaływać. Realizacja LSR koreluje ze sobą te dwa działania. Oddolne podejścia do zarządzania rozwojem lokalnym stosowane w podejściu LEADER przekłada się na spójność działań podejmowanych przez LGD „Blisko Natury" w zakresie rozwoju lokalnego obejmującego rozwój infrastruktury, tutaj rekreacyjno - turystycznej, promocję regionu i jego walorów, przedsiębiorczości, kapitału społecznego, integracji społecznej, itp. Zintegrowana forma współpracy i realizacji zakładanych celów wpływa na zastosowanie optymalnych rozwiązań służących poprawie sytuacji na poziomie lokalnym.

Zakres wsparcia wskazany w LSR został wypracowany na podstawie diagnozy obszaru i szerokich konsultacji z mieszkańcami, przyszłymi beneficjantami działań. Przedsięwzięcia wskazane w dwóch celach głównych dedykowane są mieszkańcom obszaru LGD i łączą się ze sobą, są komplementarne oraz wykazują synergię. Określono przedsięwzięcia i działania, które w pełni w sposób całościowy wpływają na osiągnięcie celu. Wskaźniki wpisują się w realizację celu i określają efekty, jakie mają nastąpić po realizacji przedsięwzięć i wpisują się w zakres wynikający z programów (PS WPR, EFS +).

Wdrażanie LSR będzie odbywać się zgodnie z harmonogramem, a nabór wniosków prowadzony będzie w zakresach wyznaczonych przez dwa cele wskazane w dokumencie. Zakres przedsięwzięć w każdym celu, komplementarność i synergia zaplanowanych działań pozwoli na jak najbardziej efektywne wdrażanie LSR na obszarze LGD „Blisko Natury". W LSR zostały przewidziane dwie procedury wyboru projektów do dofinansowania - w ramach konkursu i projektu grantowego:

- **W ramach konkursu** LGD ogłasza otwarty nabór operacji z zakresu celu *C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego* przedsięwzięcia *P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości*, *P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej*, *i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji* społecznej, na który mogą aplikować zainteresowane podmioty. Po zakończeniu naboru projektów, LGD dokonuje oceny i wybiera operacje, które spełniają określone kryteria i otrzymują dofinansowanie. Konkurs to bardziej skomplikowana forma uzyskania dofinansowania, wiążąca się z dużą samodzielnością, organem bezpośrednio nadzorującym jest Samorząd Województwa Lubuskiego;
- Na **projekty grantowe** LGD ogłasza otwarty nabór w ramach celu *C. 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego* przedsięwzięcia P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f), *P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)* oraz *P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)*. Możliwość uzyskania wsparcia w ramach grantu jest dużo bardziej prosta, przyjazna beneficjentom. LGD „Blisko Natury" zdecydowało się na taki sposób wdrażania LSR (w ramach EFS+), aby umożliwić uzyskanie dofinansowania podmiotom, które posiadają potencjał, zasoby, pomysł, ale brakuje im doświadczenia w realizacji projektów. Projekt grantowy jest korzystny w szczególności dla organizacji pozarządowych. Rozliczenie zadania odbywa się na niższym poziomie - to Lokalna Grupa Działania bezpośrednio nadzoruje, ale i wspiera grantobiorców.

W ramach wdrażania LSR w zakresie celu *C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego* przedsięwzięcie *P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD* planuje się realizację trzech **operacji własnych**. Operacje swoim zakresem obejmować będą obligatoryjnie obszar wszystkich gmin wchodzących w skład LGD „Blisko Natury" stąd też decyzja, aby to

LGD było beneficjentem, który dzięki realizacji planowanych operacji wpłynie na utrzymanie spójności obszaru LSR a zakres operacji będzie turystycznym spoiwem tego obszaru.

Nabory wniosków na poszczególne zakresy będą tak ustalane, aby tworzyły komplementarny łańcuch działań oraz zachowanie powiazań między zrealizowanymi operacjami a ostatecznie uzyskanie komplementarności wszystkich działań np. najpierw zostanie zorganizowany nabór na modernizację infrastruktury turystycznej (zostanie zmodernizowany obiekt gdzie mogą odbywać się spotkania lokalnej społeczności) cel *C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego a następnie nabór grantowy na działania aktywizacyjne* przedsięwzięcie *P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej*, po zrealizowanej operacji/operacjach nabór na projekty grantowe w ramach celu *C.2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego* przedsięwzięcie *P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)* (organizacja wydarzeń w ramach programów aktywności lokalnej czy pikników sąsiedzkich).

Istotnym elementem jest komplementarność i spójność źródeł finansowania wdrażania LSR LGD „Blisko Natury", którymi w okresie programowania 2023-2027 będą: Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), w ramach którego realizowany będzie program Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz Europejski Fundusz Społeczny + (EFS+) – z którego finansowany będzie program regionalny Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, w ramach którego zostały przewidziane działania dedykowane lokalnym grupom działania z terenu Województwa Lubuskiego. Dzięki komplementarności i synergii pomiędzy funduszami a wdrażaną LSR, zostanie umożliwione lepsze wykorzystanie dostępnych na terenie LGD „Blisko Natury" zasobów takich jak kapitał społeczny, turystyka, lokalne dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze, zabytki, infrastruktura publiczna, przedsiębiorczość, usługi społeczne, integracja społeczna, a także zwiększenie zakresu i skali działań. Wykorzystanie wszystkich dostępnych źródeł finansowania, w tym źródeł dodatkowych wskazanych w Planie finansowym LSR przy wdrażaniu LSR, umożliwi wsparcie wszystkich sektorów określonych w dokumencie, równocześnie pozytywnie rzutując na rozwój przedsiębiorczości, turystyki, integrację społeczną i ochronę środowiska na obszarze LGD.

W celu wzmocnienia planowanych do osiągniecia efektów wdrażania LSR planuje się regularnie raportowanie postępów w realizacji LSR, przeprowadzenie oceny skuteczności tych działań. Zostanie zastosowana metoda konsultacyjna ankietowa w formie udostępnionej ankiety w formie elektronicznej monitorującej realizację LSR. Realizowane będą działania w ramach Planu Komunikacji.

5.1 Zintegrowanie różnych sektorów, partnerów, branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji celów i przedsięwzięć zawartych w LSR

Realizacja strategii zakłada zintegrowanie różnych sektorów, partnerów, branż w efekcie czego nastąpi kompleksowa realizacja zakładanych celów. W osiągnięcie celów i wskaźników zaangażowane w ramach ogłaszanych konkursów będą zarówno lokalne samorządy (rozwijające infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną), podmioty gospodarcze (rozwijające wspólną ofertę turystyczną) czy podmioty z sektora społecznego (promocja obszaru i jego oferty). Jednocześnie prawidłowa realizacja tych przedsięwzięć zależna jest od integracji branż gospodarczych związanych z usługami noclegowymi, gastronomią, usługami około turystycznymi. Tak zaplanowana sekwencja działań pozwoli na kompleksowy i zintegrowany rozwój oferty turystycznej obszaru. Tak skonstruowany cel i przedsięwzięcie odpowiada na zidentyfikowaną w SWOT potrzebę rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz wzrostu zainteresowania mieszkańców spędzaniem wolnego czasu korzystając z oferty turystycznej i rekreacyjnej obszaru. Realizacja projektów z zakresu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej podniesie atrakcyjność obszaru, tym samym będzie miało swoje odzwierciedlenie w rozwijanej działalności gospodarczej w tym zakresie.

Zakładane cele w LSR są ze sobą spójne, ponieważ dotyczą rozwoju podstawowych sfer działalności człowieka w swoim środowisku życia tj. pracy, wypoczynku i spędzania czasu wolnego, z jednoczesnym zaangażowaniem w aktywność lokalnej społeczności.

5.2 Spójność z innymi dokumentami strategicznymi

Dla każdego z celów LSR stwierdzono zgodność i komplementarność z następującymi dokumentami strategicznymi:

Tabela 17 Spójność LSR z Planem Strategiczny WPR 2023-2027

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju	Źródło finansowania	Cele zawarte w Planie Strategicznym WPR 2023-2027
Cel. 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego	EFRROW	Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich
Cel. 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego	EFS +	Promowanie włączenia społecznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie PS WPR

Tabela 18 Spójność LSR ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030
Cel. 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego Przedsięwzięcie: P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości P. 1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	**Cel strategiczny 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna** Cele operacyjne: 1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji 1.6 Rozwój potencjału turystycznego
Cel. 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego Przedsięwzięcie: P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	**Cel strategiczny 2.Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi** Cel operacyjny: 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu
Cel 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego Przedsięwzięcie: 2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f) P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g) P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	**Cel strategiczny 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi** Cele operacyjne: 2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej
Cel. 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego Przedsięwzięcie: P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	**3. Integracja przestrzenna regionu** Cele operacyjne: 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział VI – Cele i wskaźniki

LGD „Blisko Natury" opracowywała cele i przedsięwzięcia strategii dwutorowo. Z jednej strony brano pod uwagę potrzeby mieszkańców sformułowane w diagnozie i szczegółowe pomysły projektowe zgłoszone za pośrednictwem ankiety. Z drugiej strony – analizowano możliwości pozyskania wsparcia w związku

z opublikowaniem rozporządzeń do WPR i EFS+ i atrakcyjność zasad przyznawania pomocy dla poszczególnych beneficjentów. Wstępne pomysły były przedmiotem analizy i dyskusji w gronie zespołu roboczego ds. celów, a następnie samych mieszkańców w trakcie spotkań konsultacyjnych. Po wprowadzeniu uwag zaakceptowanych przez zespół ustalono cele oraz przedsięwzięcia.

- W ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 w LSR dla obszaru LGD „Blisko Natury" zakłada jest realizacja celu:

- ***Cel 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego***

Realizacja celu zakłada o kompleksowe podejście do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, które uwzględnia ochronę środowiska, promocję kultury i dziedzictwa lokalnego oraz tworzenie trwałych źródeł dochodu związanych z turystyką oraz obszarów ją wspomagających. Liczne lasy, rzeki i jeziora tworzą dogodne warunki do rozwoju turystyki przyrodniczej i rekreacyjnej. Obszar ten jest atrakcyjnym miejscem dla miłośników wędkarstwa, kajakarstwa, wycieczek pieszych i rowerowych. Niestety obszar ten nadal nie jest optymalnie promowany i wykorzystany. Z uwagi na specyfikę obszaru rozwój gospodarczy/przedsiębiorczość powinien być wspierany poprzez rozwój i powstawanie nowych, małych lokalnych firm usługowych i produkcyjnych, w tym tych korzystających z potencjału turystycznego i jednocześnie wprowadzających innowacyjne rozwiązania.

- W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 zakłada się:

- ***Cel 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego***

Realizacja celu zakłada aktywizację mieszkańców poprzez:

- Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji (od wczesnej edukacji po szkolnictwo wyższe) a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
- Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.
- Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

W kolejnych dwóch tabelach wskazano ogólne grupy docelowe planowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach powyższych celów wraz ze wskazaniem budżetu na poszczególne przedsięwzięcia oraz uzasadnieniem i szczegółowym wskazaniem grup w niekorzystnej sytuacji.

Tabela 19 Cele i przedsięwzięcia LSR LGD „Blisko Natury" ze wskazaniem budżetu, ogólnych grup docelowych oraz ogólnym sposobem ich realizacji

Program/ Fundusz	**Budżet (w EUR)**	**Przedsięwzięcia w ramach *C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego***	**Grupy docelowe**	**Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)**
PS WPR	243 659,08	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	- osoby fizyczne (premiowane dodatkową punktacją będą osoby do 25 r.ż. oraz kobiety)	Nabór wniosków w trybie konkursowym
	267 348,54		- przedsiębiorcy	Nabór wniosków w trybie konkursowym na rozwój działalności gospodarczej
	650 000,00	P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	Osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 r. życia oraz seniorze	Nabór wniosków w trybie konkursowym dla JST.
	200 000,00		Osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 r. życia oraz seniorzy	Nabór wniosków w trybie konkursowym dla organizacji pozarządowych.
	138 992,38	P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	Osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 r. życia oraz seniorzy	Operacje własne - projekty

Program/ Fundusz	Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach *C. 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego*	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
EFS+	337 495,63	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	Wszyscy mieszkańcy obszaru LGD, w tym osoby do 25 r. życia	Projekty grantowe skierowane do podmiotów takich jak: - jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki oraz stowarzyszenia, organizacje non profit, - jednostki organizacyjne JST, - organizacje pozarządowe, - przedsiębiorstwa (MŚP) i ich związki i stowarzyszenia w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, - szkoły, przedszkola i placówki (w rozumieniu ustawy o systemie oświaty) i ich organy prowadzące, - osoby fizyczne prowadzące działalność oświatową na podstawie odrębnych przepisów, - uczelnie wyższe i ich spółki, - podmioty ekonomii społecznej.
	99 999,90	P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	Dorośli mieszkańcy o niskich kwalifikacjach, zagrożeni degradacją lub wykluczeniem z rynku pracy pochodzący z obszaru LGD, w tym seniorzy oraz kobiety	Projekty grantowe skierowane do podmiotów takich jak.: - jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki oraz stowarzyszenia, organizacje non profit, - jednostki organizacyjne JST, - organizacje pozarządowe, - przedsiębiorstwa (MŚP) i ich związki i stowarzyszenia w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, - szkoły i placówki - osoby fizyczne prowadzące działalność oświatową na podstawie odrębnych przepisów, - podmioty ekonomii społecznej.
	400 183,00	P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	Mieszkańcy wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym oraz dzieci pochodzące z obszaru LGD, oraz osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety w tym seniorzy, osoby do 25 r. życia oraz osoby w niekorzystnej sytuacji	Projekty grantowe skierowane do podmiotów takich jak.: - LGD, - jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki oraz stowarzyszenia, organizacje non profit, spółki komunalne, - jednostki organizacyjne JST, - organizacje pozarządowe, - podmioty ekonomii społecznej, - związki zawodowe, organizacje pracodawców, - organizacje społeczno-zawodowe rolników, - kościoły i związki wyznaniowe.

Tabela 20 Przedstawienie przedsięwzięć wraz ze wskazaniem sposobu realizacji, szczegółowym wskazaniem grup docelowych oraz uzasadnieniem

Cel	Przedsięwzięcie	Sposób realizacji/uzasadnienie
C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	**Nabór wniosków w trybie konkursowym** dla osób fizycznych, chcących podjąć lub rozwinąć działalność gospodarczą. **Osoby w niekorzystnej sytuacji tj. kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 roku życia** zostaną promowane dodatkowym punktami w ramach oceny wnioskowanych do realizacji operacji. **Zakres zakładanych w ramach realizacji operacji przedsięwzięć** obejmować będzie rozpoczęcie oraz rozwój działalności gospodarczej o profilu turystycznym, rekreacyjnym oraz okołoturystycznym, w tym w zakresie usług dla lokalnych mieszkańców oraz turystów. Premiowane będą operacje obejmujące w swoim zakresie, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz innych rozwiązań wpływających na zapobiegania zmianom klimatu i operacje innowacyjne. Dla zrównoważonego rozwoju obszaru wymagane jest pełne wykorzystanie potencjału, w tym turystycznego wymagane jest przygotowanie i rozwinięcie nowej, atrakcyjnej oferty usług o profilu turystycznym i rekreacyjnym a także usług okołoturystycznych, zarówno dla turystów jaki mieszkańców obszaru LGD Blisko Natury. Premiowanie ludzi młodych do 25 roku życia w obszarach związanych z rozwojem gospodarczym, może spowolnić lub ograniczyć odpływ młodych ludzi z obszaru LSR. Możliwość uzyskania dofinansowania na rozpoczęcie lub rozwinięcie działalności gospodarczej stworzy szansę na rozwój **dla ludzi młodych na obszarze LSR**. W ramach planowanego przedsięwzięcia w związku z premiowaniem punktowym **kobiety** będą szczególne angażowane w działania dając im szanse na powrót na rynek pracy w formie rozpoczęcia działalności gospodarczej.

C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego	P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	**Nabór wniosków w trybie konkursowym** dla JTS oraz NGO chcących umożliwić dostęp do infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej osobom w niekorzystnej sytuacji tj. kobietom oraz osobom wymagającym wsparcia tj. osobom do 25 r. życia oraz seniorom. **Zakres zakładanego w ramach realizacji operacji przedsięwzięcia** obejmować będzie zorganizowanie oraz modernizację miejsc promujących walory przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz produkty regionalne a także inne działania promocyjne takie jak przygotowanie wydawnictw w formie broszur, informatorów itp. przy jednoczesnym zaangażowaniu społeczności lokalnej, partnerów publicznych oraz społecznych. Premiowane będą operacje obejmujące budowę lub modernizację obiektów, które wykorzystają jednocześnie odnawialne źródła energii oraz zastosują inne rozwiązania wpływające na zapobiegania zmianom klimatu. Pełne wykorzystanie potencjału turystycznego wymaga upowszechniania istniejących zasobów turystycznych poprzez stworzenie oraz modernizację infrastruktury niezbędnej do działań związanych z organizacją czasu wolnego, rekreacją, organizacją imprez o tematyce ekologicznej oraz promujących walory obszaru LGD, w tym dziedzictwo kulturowe oraz lokalną przyrodę, organizację oraz prowadzenie warsztatów ekologicznych i wystaw promujących zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz inne działania promocyjne w formie broszur i informatorów itp. Ze względu na ograniczoną możliwość i aktywność mobilną **do seniorów oraz kobiet dedykowane są** planowane działania związane z rozwojem infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej zwiększającej liczbę miejsc integracji społecznej co wpłynie na ich dostępność dla tych grup. Koniecznym także jest większe zaangażowanie w realizację planowanych działań oraz **pobudzenie aktywności ludzi młodych oraz kobiet**, które ze względu na funkcje społeczne po urodzeniu dzieci najczęściej pozostają w domach. Zmodernizowane oraz nowopowstałe obiekty infrastruktury turystycznej wyposażone w nowoczesne rozwiązania zachęcą osoby poniżej 25 r.ż. do korzystania z tych obiektów.

C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego	P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	**<u>Operacja własna LGD</u>** – trzy operacje w zakresie promocji potencjału i atrakcyjności turystycznej obszaru LGD „Blisko Natury" umożliwiającej dostęp do infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej osobom w niekorzystnej sytuacji tj. kobietom oraz osobom wymagającym wsparcia tj. osobom do 25 r. życia oraz seniorom. **<u>Zakres zakładanych w ramach realizacji operacji przedsięwzięć</u>** obejmować będzie modernizację szlaków rowerowych, wybudowanie obiektów małej infrastruktury przy miejscach postojowych, przygotowanie map wraz z aplikacją mobilną wskazującą obiekty turystyczne, historyczne, kulturalne, gastronomiczne itp. a także inne działania promocyjne takie jak przygotowanie wydawnictw w formie broszur, informatorów itp. przy jednoczesnym zaangażowaniu społeczności lokalnej, partnerów publicznych oraz społecznych. Pełne wykorzystanie potencjału turystycznego wymaga upowszechniania istniejących zasobów turystycznych poprzez stworzenie oraz modernizację infrastruktury niezbędnej do działań związanych z organizacją czasu wolnego, rekreacją, organizacją imprez o tematyce ekologicznej oraz promujących walory obszaru LGD, w tym dziedzictwo kulturowe oraz lokalną przyrodę, organizację oraz prowadzenie warsztatów ekologicznych i wystaw promujących zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz inne działania promocyjne w formie broszur i informatorów itp. Ze względu na ograniczoną możliwość i aktywność mobilną **do seniorów oraz kobiet dedykowane są** planowane działania związane z rozwojem infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej zwiększającej liczbę miejsc integracji społecznej co wpłynie na ich dostępność dla tych grup. Koniecznym także jest większe zaangażowanie w realizację planowanych działań oraz **pobudzenie aktywności ludzi młodych oraz kobiet**, które ze względu na funkcje społeczne po urodzeniu dzieci najczęściej pozostają w domach. Zastosowanie innowacyjnych metod promocji (np. mobilna aplikacja) umożliwi zwiększenie zainteresowanie lokalną turystyką **osób do 25 r.ż.**

C 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	**Projekty grantowe.** Wsparciem zostają objęci wszyscy mieszkańcy obszaru LGD **w tym osoby do 25 r. życia.** **Zakres przedsięwzięcia w ramach realizacji celu obejmować będzie działania** edukacyjne, kulturalne, integracyjne, animacyjne, sportowe takie jak np.**:** – Wycieczki szkolne i przedszkolne do muzeów, teatrów, kina czy filharmonii. – Wycieczki kulturalne dla dorosłych i seniorów. – Działania wspierające dzieci, młodzieży i rodzin w zakresie integralnego rozwoju fizycznego, psychicznego, emocjonalnego i społecznego oraz rozwoju więzi (np. wyjazdy do teatru lub zaproszenia teatru do lokalnej społeczności itp.) – Wsparcie w rozwoju dzieci w wieku przedszkolnych poprzez uczestnictwo w warsztatach, wydarzeniach kulturalnych, itp. – Wsparcie w rozwijaniu kompetencji, umiejętności, uzdolnień oraz zainteresowań uczniów poza edukacją formalną, np. zajęcia sportowe, taneczne, kółka zainteresowań, warsztaty teatralne, malarstwo, rzeźba, kółka fotograficzne (np. z wystawą prac udostępnioną społeczności lokalnej) itp. – Zajęcia kulturalne jako formę edukacji i aktywizacji lokalnej społeczności. W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego przyjęto, iż jednym z kluczowych celów operacyjnych jest *wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej.* Kierunkami interwencji mającymi przyczynić się do jego realizacji są przede wszystkim działania nakierowane na zwiększanie aktywności i partycypacji obywatelskiej w życiu publicznym i społecznym. Istotne jest, aby podejmować również działania aktywizacyjne na obszarach wiejskich, w społecznościach lokalnych. Jednym z narzędzi wykorzystywanym w celu aktywizacji są działania czynne, czyli takie które włączają mieszkańców w ich realizację. Obszarami, które umożliwiają takie działania są szeroko pojęta kultura czy edukacja. Na obszarach wiejskich ośrodkami kultury stają się świetlice wiejskie, biblioteki, a także szkoły. Wycieczki szkolne i przedszkolne do muzeów, teatrów, kina czy filharmonii to dla uczniów małych szkół

		często jedyna okazja do obcowania z kulturą poza miejscem zamieszkania. Istotnym działaniem z perspektywy rozwoju regionu i aktywności mieszkańców jest umożliwienie nie tylko dzieciom, ale także osobom dorosłym z terenów wiejskich, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji tutaj przede wszystkim **osoby do 25 r.ż.** dostępu do kultury, a także styczności z kulturą jako formą edukacji i aktywizacji społeczności. Koniecznym także jest większe zaangażowanie oraz pobudzenie aktywności ludzi młodych w rozwój obszaru LSR, w tym aktywności społecznej, które powinno być kształtowane od najmłodszych lat. W grupie tej należy także wyróżnić dzieci i młodzież zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
C 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego	P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	**Projekty grantowe** Wsparciem zostają objęci **dorośli mieszkańcy o niskich kwalifikacjach, zagrożeni degradacją lub wykluczeniem z rynku pracy pochodzący z obszaru LGD, w tym seniorzy i kobiety.** **Zakres przedsięwzięcia w ramach realizacji celu obejmować będzie** wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, np. kursy/warsztaty podstawowa obsługa komputera (np. pisanie cv); poruszanie się po Internecie (poruszanie się po e-urzędach i wypełnianie druków formularzy i podań on-line, bezpieczeństwo w sieci – jak się ustrzec przed próbami wyłudzeń), cyfrowe wsparcie dla seniorów – nauka korzystania ze smartfonów, warsztaty z rękodzieła, na których uczestnicy uczą się promocji i sprzedaży własnego rękodzieła, szkolenia/warsztaty mające na celu podniesienie lub nabycie nowych kwalifikacji lub kompetencji. **Seniorzy** to potrzeba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie poruszania się po współczesnym świecie komunikacji cyfrowej i elektronicznej. **W przypadku kobiet** szczególną szansę upatruje się w zaangażowaniu w samorozwój. Uczestnictwo w wydarzeniach warsztatowych, szkoleniach, kursach po to, aby umożliwić im szybszy powrót do zawodu. Poziom wykształcenia dorosłych mieszkańców obszarów wiejskich jest znacznie niższy niż w miastach. Dlatego niezbędne są działania mające na celu zmniejszanie dysproporcji w poziomie wykształcenia osób dorosłych, zwłaszcza pochodzących z terenów wiejskich i miejskich zagrożonych degradacją lub odczuwających potrzebę nabycia nowych lub podniesienia już posiadanych kompetencji, przydatnych i pożądanych na rynku pracy. Uczenie się dorosłych znacząco przyczynia się do zwiększenia szans na zatrudnienie lub utrzymanie miejsca pracy oraz

		na dostęp do miejsc pracy o lepszych warunkach, co również wiąże się z mobilnością zawodową.
C 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego	P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (I)	**Projekty grantowe.** Wsparciem zostają objęci **mieszkańcy wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym oraz dzieci pochodzące z obszaru LGD, w tym seniorzy, kobiety i osoby do 25 r. życia** **Zakres przedsięwzięcia obejmować będzie aktywizacją społeczności lokalnej poprzez:** – zajęcia organizowane przez świetlice środowiskowe, biblioteki, ośrodki kultury, – organizacja wydarzeń mających zachęcać do aktywnego spędzania czasu oraz rozwijanie i realizację swoich pasji, – organizacja wydarzeń w ramach programów aktywności lokalnej czy pikników sąsiedzkich, – organizacja warsztatów dla rodzin o różnej tematyce sprzyjające aktywizacji społeczności lokalnych, – rozwijanie klubów seniora. Wykluczenie społeczne wiąże się z wyłączeniem i marginalizacją społeczną, co prowadzi do ograniczenia udziału grup wykluczonych w życiu społecznym, ekonomicznym, kulturowym itp. Zjawisko to może mieć różne przyczyny i objawy. Przyczyny wykluczenia społecznego obejmują różnice w dostępie do zasobów, takich jak edukacja, praca, zdrowie, które wynikają między innymi z czynników ekonomicznych, płciowych i wiekowych. Wiążą się z brakiem dostępu do zasobów, brakiem możliwości korzystania z podstawowych dóbr i usług. W konsekwencji podjętych działań związanych z aktywizacją społeczności lokalnych może być procesem odwracalnym. Aktywizacja ta może przebiegać na kilku poziomach. Może być to angażowanie mieszkańców, członków lokalnych organizacji pozarządowych w przygotowywanie wydarzeń na szczeblu lokalnym. Z drugiej zaś strony w aktywizacji społecznej istotne jest położenie akcentu na tworzenie w miejscowości nowych usług i rozwiązań służących rozwojowi aktywności obywatelskiej. Koniecznym także jest większe zaangażowanie w realizację planowanych działań oraz **pobudzenie aktywności osób do 25 r.ż oraz kobiet**, które ze względu na funkcje społeczne po urodzeniu dzieci pozostają w domach. Ze względu na ograniczoną możliwość i aktywność mobilną **do seniorów dedykowane są** planowane działania, co wpłynie na podniesienie dostępność aktywizacji lokalnej dla tej grupy.

Tabela 21 Matryca logicznych powiązań diagnozy obszaru i ludności, Analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Analiza SWOT				**Sposób rozwiązanie problemów z wykorzystaniem potencjału obszaru**					
Identyfikowane problemy	**Mocne strony (potencjał)**	**Identyfikowane szanse**	**Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników**	**Cele**	**Przedsięwzięcia**	**Wskaźniki produktu**	**Wskaźniki rezultatu**	**Oddziaływanie**	**Działania dla osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety) oraz wskazanych podczas diagnozy jako grupy potrzebujące szczególnego wsparcia (seniorzy pow. 60 r. życia, młodzi do 25 r. życia, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe), matki**
Niska dostępność produktów i usług konsumenckich w małych miejscowościach; Mała dostępność miejsc pracy w szczególności na terenach wiejskich; Emigracja zarobkowa młodych osób; Niskie zarobki szczególnie na stanowiskach zajmowanych przez kobiety;	Aktywność lokalnych przedsiębiorców mieszkańcy posiadający potencjał do rozwoju i współpracy	Wzrost inwestycji w przedsiębiorstwach, w tym tworzenie nowych miejsc pracy. Możliwość pozyskania środków finansowych na rozwój istniejących przedsiębiorstw. Rozwój usług świadczonych przez lokalnych przedsiębiorców dla mieszkańców obszaru.	Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów. Wzrost cen materiałów i usług.	**Cel 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury” z wykorzystaniem potencjału turystycznego**	**P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości**	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa zarejestrowanych w CEiDG lub KRS - 7 sztuk Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa - 7 sztuk	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy -14 sztuk	Wzrost zatrudnienia, rozwój małej przedsiębiorczości, w tym usługowej, zwiększenie liczby miejsc pracy, tworzenie lokalnie miejsc pracy.	Promowanie dodatkowymi punktami operacji w ramach kryteriów oceny osób z grup w niekorzystnej sytuacji (kobiety) lub potrzebujących szczególnego wsparcia tutaj osoby młode do 25 r. życia

Niska jakość usług publicznych np. (poziom infrastruktury technicznej, edukacyjnej, kultury, turystyki); Deficyty z zakresu rozwoju infrastruktury turystycznej, w tym deficyty w zakresie powiązań sieciowych, które nie pozwalają na pełne wykorzystanie atutów przyrodniczych i kulturowych; Niewystarczająca oferta na wypoczynek, rekreację oraz aktywne spędzanie czasu wolnego; Mała liczba obiektów infrastruktury turystycznej i zły stan infrastruktury w tym brak dostosowania dla osób niepełnosprawny; Mała liczba obiektów użyteczności publicznej oraz infrastruktury turystycznej wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz inne rozwiązania proekologiczne.	Spójność terytorialna Jeziora i naturalne cieki wodne Lasy (bogate we florę i faunę – dziczyzna, grzyby, jagody) Położenie przy międzynarodowych szlakach komunikacyjnych i granicy Zabytki znajdujące się na całym obszarze Parki Krajobrazowe, obszary NATURA 2000	Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej. Wsparcie działań proekologicznych w celu zachowania atrakcyjności przyrodniczej.	Pogorszenie stanu środowiska naturalnego. Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów. Wzrost cen materiałów i usług.	**Cel 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury” z wykorzystaniem potencjału turystycznego**	**1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej**	Liczba nowych lub przebud./ zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej - 11 sztuk	R.42 Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 20 000 osób	Wzrost dostępności do infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej, miejsc integracji społecznej dla wszystkich mieszkańców, turystów, w tym osób niepełnospr. Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD	Nabory ogłaszane ze wskazaniem formy prawnej beneficjenta, tutaj organizacje pozarządowe i JTS.. Działanie skierowane do osób w niekorzystnej sytuacji tj. kobiet oraz osób wymagającym wsparcia tj. osób do 25 r. życia oraz seniorów.

Zbyt mała rozpoznawalność oferty turystycznej regionu (bazy noclegowej, gastronomicznej, atrakcji i produktów turystycznych); Niewystarczająca wspólna promocja turystyczna obszaru i jej zintegrowanie z promocją turystyczną województwa lubuskiego; Niska świadomość mieszkańców dotycząca atrakcyjności turystycznej i usług turystycznych obszaru; Niska świadomość ekologiczna mieszkańców.	Spójność terytorialna Jeziora i naturalne cieki wodne Lasy (bogate we florę i faunę – dziczyzna, grzyby, jagody) Położenie przy międzynarodowych szlakach komunikacyjnych i granicy Zabytki znajdujące się na całym obszarze Parki Krajobrazowe, obszary NATURA 2000	Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych walorów turystycznych i rekreacyjnych. Integracja społeczna w celu rozwoju obszaru.	Pogorszenie stanu środowiska naturalnego. Niszczejąca infrastruktura turystyczna. Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów. Wzrost cen materiałów i usług.	Cel 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury” z wykorzystaniem potencjału turystycznego	**1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD**	Liczba zrealizowanych operacji własnych - 1 sztuk	R.42 Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego -1 500 osób	Wzrost odpowiedzialności i poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania. Wzrost zaangażowania mieszkańców obszaru w sprawy społeczne. Wzrost wiedzy ekologicznej.	Operacja własna LGD. Działanie skierowane do osób w niekorzystnej sytuacji tj. kobiet oraz osób wymagającym wsparcia tj. osób do 25 r. życia oraz seniorów.

Słabe zaangażowanie lokalnej społeczności w podejmowane działania; Wykluczenie społeczne obejmujące w szczególności osoby starsze z ograniczeniami komunikacyjnymi (transport, internet, umiejętności związane z komunikacją współczesną); Spadek uczestnictwa w zajęciach centrów, domów i ośrodków kultury oraz czytelnictwa w bibliotekach; Niskie zaangażowanie młodzieży w rozwój lokalny; Mała integracja wśród ludzi młodych oraz osób starszych (mała liczba zorganizowanych form wsparcia w zakresie integracji); Niewystarczająco rozwinięty system animacji lokalnej.	Otwartość mieszkańców; Organizacje pozarządowe działające na obszarze; Moda na zdrowy aktywny tryb życia;	Chęć rozwoju społecznego oraz zdobywania nowych umiejętności; Integracja społeczna w celu rozwoju obszaru;	Izolacja społeczna grup w niekorzystnej sytuacji Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów.	**Cel 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury” i wzmocnienie kapitału społecznego**	2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich objętych wsparciem w programie - 462 osoby Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 462 osoby Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - 1 sztuka	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu - 370 osób Liczba osób, które zakończyły udział w działaniach kulturalnych, aktywizacyjnych lub edukacyjnych - 393 osób	Aktywizacja poprzez udział w zajęciach organizowanych przez świetlice środowiskowe, biblioteki, ośrodki kultury, organizacja wydarzeń mających zachęcać do aktywnego spędzania czasu oraz rozwijanie i realizację swoich pasji, • organizacja wydarzeń w ramach programów aktywności lokalnej czy pikników sąsiedzkich, • organizacja warsztatów dla rodzin o różnej tematyce sprzyjające aktywizacji społeczności lokalnych, • tworzenie/ rozwijanie klubów seniora, • doposażenia świetlic wykorzystywanego do realizacji działań w projekcie (gry, przybory plastyczne, itp.),	Działaniem zostaną objęci wszyscy mieszkańcy obszaru LGD, w tym osoby do 25 r. życia

Wykluczenie społeczne obejmujące w szczególności osoby starsze z ograniczeniami komunikacyjnymi (transport, internet, umiejętności związane z komunikacją współczesną); Spadek uczestnictwa w zajęciach centrów, domów i ośrodków kultury oraz czytelnictwa w bibliotekach	Otwartość mieszkańców; Organizacje pozarządowe działające na obszarze; Moda na zdrowy aktywny tryb życia.	Chęć rozwoju społecznego oraz zdobywania nowych umiejętności; Integracja społeczna w celu rozwoju obszaru;	Starzenie się mieszkańców; Depopulacja; Izolacja społeczna grup w niekorzystnej sytuacji; Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów.		2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych - 22 osoby Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 22 osoby Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - 1 sztuka	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 18 osób	Wzrost odpowiedzialności i poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania. Wzrost zaangażowania mieszkańców obszaru w sprawy społeczne.	Działanie skierowane do dorosłych mieszkańców o niskich kwalifikacjach, zagrożeni degradacją lub wykluczeniem z rynku pracy pochodzący z obszaru LGD, w tym seniorów i kobiet.

Słabe zaangażowanie lokalnej społeczności w podejmowane działania. Mała integracja wśród ludzi młodych oraz osób starszych (mała liczba zorganizowanych form wsparcia w zakresie integracji). Niskie zaangażowanie młodzieży w rozwój lokalny. Niewystarczająco rozwinięty system animacji lokalnej.	Otwartość mieszkańców; Organizacje pozarządowe działające na obszarze; Moda na zdrowy aktywny tryb życia.	Chęć rozwoju społecznego oraz zdobywania nowych umiejętności; Integracja społeczna w celu rozwoju obszaru;	Starzenie się mieszkańców; Depopulacja; Izolacja społeczna grup w niekorzystnej sytuacji; Biurokracja i skomplikowane przepisy utrudniające beneficjentom realizację pomysłów.	**Cel 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego**	2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (I)	Całkowita liczba osób objętych wsparciem - 260 osób Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 260 osób Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - 1 sztuka	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu - 208 osób		Działanie skierowane do mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dzieci pochodzących z obszaru LGD w tym seniorów, kobiet i osób do 25 r. życia

Rozdział VII – Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

7.1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań

W celu realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalna Grupa Działania Blisko Natury wykorzysta regulaminy, zasady i procedury regulujące zarówno funkcjonowanie LGD jak i cały proces wdrażania LSR zgodne z obowiązującymi wytycznymi i przepisami prawa. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. do zadań LGD należy: „opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru". Dokumentacja konkursowa tj. *Regulamin Rady Stowarzyszenia*, *Regulamin naboru wniosków*, *Procedury wyboru operacji* oraz inne dokumenty w zależności od wytycznych zostaną szczegółowo opracowane w następstwie zawarcia umowy ramowej potwierdzającej podział środków finansowych oraz warunków kwalifikowalności. *Regulamin Rady*, zawierać będzie m.in. szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu, rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposobu wyłączenia członka organu z oceny), zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (oceny wniosków, sposobu podziału wniosków do oceny pomiędzy członków organu, zasady preselekcji operacji, jeśli dotyczy, zasady dokumentowania oceny, wzorów dokumentów, itp.) oraz zasady protokołowania posiedzeń Rady. Dokumentacja konkursowa szczegółowo określi tryb postępowania w procesie naboru wniosków. Uwzględni ona w swoim zakresie harmonogram ogłaszania naborów, tryb oraz sposób składania wniosków, kryteria oceny i wyboru wniosków przez Radę. Opracowane procedury zostaną przygotowane uwzględniając specyfikę składanych wniosków w wypadku zaistnienia procesu odwoławczego. Podstawę do oceny merytorycznej wniosku stanowić będzie *Karta oceny wniosku* na podstawie, której operacja zostanie oceniona punktowo. Dla różnych zakresów/przedsięwzięć zostanie przygotowana adekwatna karta oceny, zawierająca kluczowe zagadnienia dla danej operacji. Dokumenty ustalające zasady oceny i wyboru przygotowane zostaną przez grupę roboczą, w której skład wejdą przedstawiciele wszystkich grup interesów. Grupa robocza opracowując procedury wyboru operacji oraz kryteria będzie zwracać szczególną uwagę, aby były zgodne z przepisami obowiązującymi dla podejścia RLKS, WPR oraz FEWL na lata 2021-2027, a także uwzględniały zasadę niedyskryminacji, przejrzystości, eliminowały wystąpienie konfliktu interesów, wymagały zachowania frekwencji i parytetu, regulowały sytuacje wyjątkowe, takie jak uzyskanie przez co najmniej dwie operacje jednakowej liczby punktów, zapewniały stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru, dawały możliwość i określały zasady wniesienia protestu. Dokumentacja konkursowa oraz regulaminy zostaną przyjęte na mocy uchwały Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.

7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów

Kryteria wyboru operacji określane są przez zespół osób zaangażowanych w prace LGD (w tym m.in. członków Rady, Zarządu i pracowników Biura) i poddane są konsultacjom społecznym z mieszkańcami obszaru. Kryteria przyjęte przez grupę zostały precyzyjnie określone tak, aby sposób przyznawania punktów nie budził żadnych wątpliwości. LGD umieściła w opisie kryteriów szczegółowe definicje, zakresy, algorytmy wyliczeń i przykłady sytuacji, w których odpowiednia liczba punktów zostanie/nie zostanie przyznana. Jednocześnie bezpośrednio wynikają one z przeprowadzonej diagnozy obszaru, analizy SWOT, przyjętych celów oraz zakładanych wskaźników realizacji strategii. Wśród stosowanych kryteriów wyboru znalazły się takie, których stosowanie wynika z przepisów związanych z PS WPR, jest rekomendowane w programie. Opracowano kryteria wyboru operacji, dzięki którym łatwiej wybrać operacje sprzyjające rozwojowi obszaru i realizacji LSR. Sposób przyznawania punktów został opracowany w taki sposób, aby uniknąć sytuacji niepożądanych, polegających na subiektywnej ocenie. Przyznanie punktów zależy od spełniania/niespełnienia kryterium. Przyjęte kryteria liczbowe są mierzalne, nie przewidują punktacji ułamkowych, a kryteria jakościowe posiadają opis podejścia do ich oceny. Sposób przyznawania wag nie budzi wątpliwości. Kryteria są obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste. Przyjęte kryteria, wynikają z diagnozy obszaru, a ich spełnienie bezpośrednio przyczynia się do wyboru operacji, które będą realizowały cele zapisane w strategii. Dodatkowe punkty otrzymają projekty dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych w trakcie konsultacji

z mieszkańcami, jako grupy w niekorzystnej sytuacji. Ważnym kryterium będzie również zintegrowane podejście do realizacji zadań, czyli łączące różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności. Stosowne procedury opracowywane i ustalane są przez Radę LGD. Regulamin Rady przyjmowany jest lub zmieniany uchwałą Zarządu LGD. Wszystkie procedury podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD oraz udostępniane są w biurze LGD.

Zgodnie z zapisami PS WPR zakłada się zastosowanie kryteriów premiujących w szczególności operacje:

- innowacyjne,
- realizowanych przed podmioty z obszaru LGD Stowarzyszenia.

Innowacyjność jest rozpatrywana ze względu na obszar: innowacyjność obszaru LSR i w skali gminy. Ocena innowacyjności jest dokonywana przez członków Rady na podstawie złożonej dokumentacji i posiadanej wiedzy. W ramach rozwoju przedsiębiorczości dodatkowe punkty otrzymają operacje innowacyjne, które odzwierciedlą się w atrakcyjności obszaru pod względem gospodarczym. Rozwiązania innowacyjne wymagane są przede wszystkim od podmiotów realizujących operacje z zakresu rozwoju i zakładania nowej działalności gospodarczej. Ich zastosowanie odzwierciedla się w jakości świadczonych usług, towarów czy przeprowadzanych procesów na obszarze LGD. Za innowacyjne uznaje się zadania, które spełniają przynajmniej jeden warunek:

- powstanie nowa usługa/produkt (w tym turystyczny),
- przyczynią się do optymalizacji czasu pracy,
- zastosowany zostanie nowy sposób organizacji lub zarządzania,
- zrealizowana zostanie nowa inwestycja, rozumiana jako infrastruktura/technologia, której nie było w danej gminie/ na obszarze LSR,
- w nowatorski sposób wykorzystane zostaną lokalne zasoby (przyrodnicze, kulturowe, związane z lokalnym dziedzictwem kulinarnym) i surowce,
- w nowatorski sposób wykorzystane zostaną elementy tradycji obszaru LGD,
- nastąpi upowszechnienie lub wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych.

W ramach realizacji LSR zaplanowano działania innowacyjne. Wprowadzenie innowacji w przedsiębiorstwach lokalnych polegać będzie na rozpoczęciu oraz rozwoju działalności gospodarczej o profilu turystycznym, rekreacyjnym oraz okołoturystycznym, w tym w zakresie usług dla lokalnych mieszkańców oraz turystów. Zadania realizowane będą jako operacje realizowane przez osoby fizyczne, chcące podjąć lub rozwinąć działalność gospodarczą w ramach celu *C.1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego* przedsięwzięcie *P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości*. Premiowane będą operacje obejmujące budowę lub modernizację obiektów, które wykorzystają jednocześnie odnawialne źródła energii oraz zastosują inne rozwiązania wpływające na zapobiegania zmianom klimatu co dla danego obszaru będzie miało charakter innowacyjny oraz operacje innowacyjne polegające na wprowadzeniu nowego produktu, usługi lub procesu produkcyjnego. Animowanie do wdrożenia innowacji polegać będzie na publikowaniu na stronie LGD oraz w mediach społecznościowych i rozpowszechnianych broszurach interpretacji innowacji oraz aspektów wskazujących na konieczność realizacji operacji innowacyjnych. W trakcie trwającego naboru zostanie zorganizowane spotkanie/szkolenie dla potencjalnych wnioskodawców. Po zrealizowaniu operacji zostanie rozpowszechniona informacja o zastosowaniu w niej rozwiązań innowacyjnych. Oczekiwany wpływ na rozwój obszaru LSR z zastosowanej metody wdrażania obejmie wzrost wydajności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw, zmniejszenie negatywnego wpływu na ekosystemy lokalne, wzrost świadomości ekologicznej w społeczności lokalnej.

W przypadku braku możliwości przeprowadzenia spotkania/szkolenia w ramach animacji do wdrażania innowacji bezpośrednio np. na skutek sytuacji epidemiologicznej zostaną one przeprowadzone w formie on - line. Wszystkie realizowane operacje obejmujące wdrażanie innowacji będą na bieżąco prezentowane na stronie LGD jako pozytywne przykłady projektów już zrealizowanych w ramach LSR, które przyniosły korzyści dla społeczności lokalnej oraz wpłynęły na rozwój obszaru LSR.

Premiowane będą operacje dedykowane do osób w niekorzystanej sytuacji lub z grup wskazanych w diagnozie jako te wymagające szczególnego wsparcia oraz takie operacje, gdzie wnioskodawcami będą wymienione powyżej osoby. Dodatkowo premiowane będą także działania wpływające na ochronę środowiska oraz przeciwdziałające zmianom klimatu, w ramach których zostaną dokonane inwestycje z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz inne rozwiązania wpływające na zapobieganie zmianom klimatu.

Kryteria wyboru pozwolą LGD wyselekcjonować operacje, które odpowiadają na najważniejsze problemy obszaru i zapewniają najlepszy sposób ich rozwiązania. Dodatkowo LGD przewidziała kryteria odnoszące się bezpośrednio do wskaźników produktu i rezultatu. W ramach danego naboru stosowane będą niezmienne kryteria (na etapie oceny, wyboru, protestów, realizacji operacji). LGD zastrzega możliwość ich zmiany w trakcie wdrażania strategii w wyniku nowelizacji obowiązujących przepisów, zmiany wytycznych, czy w przypadku stwierdzenia ich niewystarczającej efektywności (szczególnie w przypadku wskazania takich rekomendacji w badaniu ewaluacyjnym lub zaleceniach Samorządu Województwa, Agencji Płatniczej lub Instytucji Zarządzającej. Zmiana kryteriów wyboru operacji wymaga przeprowadzenia procesu konsultacji społecznych oraz uzyskania akceptacji ze strony Samorządu Województwa.

7.3 Operacje własne

Stowarzyszenie LGD „Blisko Natury" w ramach perspektywy finansowej 2023-2027 (PS WPR) przewiduje do realizacji trzy operacje własne. Planowane do realizacji operacje będą w szczególności miały za zadanie realizacje celów publicznych, niekomercyjnych. Koszty operacji własnych będą stanowić nie więcej niż 20 % budżetu komponentu wdrażania LSR. Potwierdzeniem zasadności realizacji projektu w ramach projektów własnych będzie złożony we wniosku opis znaczenia realizacji operacji dla LSR oraz uzasadnienie realizacji operacji przez LGD, wyjaśniające dlaczego operacja ta nie może być zrealizowana przez inne podmioty komercyjne.
Realizacja planowanej operacji własnej przyczyni się do osiągnięcia przewidzianego w Lokalnej Strategii Rozwoju celu tj. *Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego* oraz przedsięwzięcia *Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD.* Planowane operacje własne będą miały na celu promocję oraz popularyzację walorów turystycznych obszaru objętego lokalną strategią rozwoju. Analiza pozyskanych danych wskazuje na potrzebę promowania walorów turystycznych oraz rozwijania infrastruktury turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału przyrodniczego oraz historycznego obszaru LGD „Blisko Natury".
Planowana operacja własna realizowana będzie przy zaangażowaniu społeczności lokalnej, partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych m.in. do wspólnego wskazania miejsc, walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, w tym miejsc gdzie można zakupić produkty lokalne. W ramach projektu przewidziane jest oznakowanie atrakcji i walorów przyrodniczych w każdej z gmin członkowskich a następnie stworzenie aplikacji do nawigacji dzięki, której będzie można do nich dotrzeć. Operacja będzie miała charakter innowacyjny. Dzięki jej realizacji nastąpi wzrost oraz wzmocnienie rozpoznawalności potencjału turystycznego obszaru. Operacja zorientowana będzie na obszary wiejskie.

7.4 Projekty grantowe

LGD w ramach wdrażania i realizacji celów dotyczących FEWL, EFS+, LGD „Blisko Natury" planuje ogłaszanie naborów wniosków w trybie grantowym. Dla wdrożenia projektów grantowych ustanowiona zostanie odrębna procedura, której częścią będą kryteria wyboru dostosowane do charakteru projektów grantowych i powiązane z przeprowadzoną diagnozą. Procedura zawierająca m.in. wzory wniosku o przyznanie pomocy, wniosku o płatność, umowy i zasady kontroli grantobiorców, będzie zgodna z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, w tym ustawą PS WPR oraz wytycznymi MRiRW oraz MFiPR.

Wszystkie operacje będą oceniane i wybierane zgodnie z obowiązującymi zasadami dla EFS + i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Natomiast jak wykazano w podrozdziale 7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów promowane będą operacje wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus tj. takie, które wpłyną na zrównoważony rozwój, który uwzględnia aspekty ekologiczne, społeczne i kulturowe (projekty, produkty i rozwiązania, które są przyjazne dla środowiska i ludzi). Będą to także takie projekty, które łączą i zachęcają do współpracy między różnymi dziedzinami, takimi jak architektura, design, nauki społeczne, technologie i sztuka a także takie, które łączą w sobie estetykę z funkcjonalnością. Ma to pomóc w tworzeniu interdyscyplinarnych rozwiązań na rzecz wyzwań zrównoważonego rozwoju. Promowane będą operacje angażujące różne podmioty w proces tworzenia rozwiązań. Szczególnie promowane będą operacje innowacyjne.

Rozdział VIII – Plan działania

Proces wdrażania LSR przewidziany jest na dwa okresy. Pierwszy to okres od dnia podpisania umowy do 30 czerwca 2026 roku, natomiast drugi okres to lata 2027 – 2029. Zakłada się osiągnięcie przedsięwzięć w ramach realizacji celów na poziomie wydatkowania budżetu w wysokości 40% w pierwszym okresie wdrażania LSR (30.06.2026 r.). Pozostały budżet wdrażania stanowiący 60% środków finansowych zaplanowanych na wdrażanie LSR zostanie wydatkowany do dnia do 31 grudnia 2027 roku. W związku z tym kluczowe efekty działania osiągnięte powinny być do 31 grudnia 2027 roku. Monitorowanie stopnia realizacji poszczególnych wskaźników prowadzone będzie zgodnie z procedurą monitoringu i ewaluacji opisanym w Rozdziale X LSR. Natomiast jeśli realizacja Planu działania przebiegać będzie z opóźnieniem czy wnioski z procedury monitoringu i ewaluacji wykażą taką konieczność, uruchomiona zostanie procedura aktualizacji strategii, której celem będzie korekta Planu działania. W celu osiągnięcia przez LGD założonych kamieni milowych konieczne jest przeprowadzanie naborów wniosków zgodnie z harmonogramem naborów wniosków oraz Planem działania przedstawionym poniżej, co pozwoli na realizację założonych celów i wskaźników. Przez cały okres wdrażania LSR w biurze Stowarzyszenia i poza nim będą świadczone bezpłatne usługi doradcze oraz szkolenia. Zgodnie z przyjętym systemem ewaluacji LSR stopień poziomu realizacji wskaźników będzie badany okresowo. Z uwagi na innowacyjny charakter niektórych podejmowanych działań, a co za tym idzie ryzyko związane z pełnym osiągnięciem wytyczonych celów, dopuszcza się możliwość wprowadzania okresowych korekt w obszarze planu działania, harmonogramu osiągania poszczególnych celów i wskaźników. Działania takie będą podejmowane wyłącznie w razie potrzeby w oparciu o wyniki analiz i wnioski płynące z prowadzonego w tym zakresie monitoringu bieżącego.

8.1 Kamienie milowe

Terminy realizacji kamieni milowych**,** a przede wszystkim wyznaczenie ich wartości, wskazano we wzorze umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Brak realizacji przyjętych progów kamieni milowych w zakładanym terminie skutkować będzie nałożonymi na LGD „Blisko Natury" korektami finansowymi przez Zarząd Województwa Lubuskiego.

Kamienie milowe określone we wzorze umowy ramowej:

- do 30 czerwca 2026 r. udzielone zostanie wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR w wysokości odpowiadającej 40% wartości określonej w planie finansowym, w przeciwnym wypadku kwota wsparcia zostaje obniżona o wartość 10 %.
- do 31 grudnia 2027 r. udzielone zostanie wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR w wysokości odpowiadającej 80% wartości określonej w planie finansowym, w przeciwnym wypadku kwota wsparcia zostaje obniżona o różnicę wartości odpowiadającej 80% kwoty określonej w harmonogramie finansowym i sumy dotychczas udzielonego wsparcia na wdrażanie LSR w ramach PS WPR, ustalonej według stanu na dzień 31 grudnia 2027 r.

Wartości kamieni milowych w ramach FEWL, EFS+ nie zostały wskazane we wzorze umowy ramowej, niemniej jednak LGD „Blisko Natury" przewiduje realizację EFS+ w poniższych wartościach:

- Do 31 grudnia 2026 r. udzielone zostanie wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu regionalnego FEWL, EFS+ w wysokości odpowiadającej 68,20 % wartości określonych w harmonogramie finansowym,
- Do 31 grudnia 2028 r. zostanie udzielone wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu regionalnego FEWL, EFS+ w wysokości odpowiadającej 100% wartości określonych w harmonogramie finansowym,

Jeżeli dojdzie do obniżenia kwot środków finansowych na wdrażanie LSR, alokacja widniejąca w harmonogramie finansowym, zostaje obniżona odpowiednio o taką samą wartość jak środki na wdrażanie LSR. Obniżenia kwot środków finansowych na wdrażanie LSR nie mają zastosowania w uzasadnionych okolicznościach, w których niespełnienie warunków wynika z przyczyn niezależnych od LGD „Blisko Natury", jeżeli taką decyzję w konkretnej sprawie podejmuje Zarząd Województwa Lubuskiego.

Kwoty określone w harmonogramie finansowym mogą zostać podwyższone przez instytucję zarządzającą danym programem, których to zwiększenie zostanie wykorzystane zgodnie z zapisami niniejszej Strategii.

W przypadku niewykonania przez LGD kamieni milowych, zobowiązana jest ona do zmiany LSR w zakresie budżetu i wskaźników, i przekazania jej do Zarządu Województwa w terminie 30 dni od otrzymania informacji, o obniżeniu kwot w harmonogramie finansowym co pociąga za sobą konieczność aneksowania umowy ramowej.

Rozdział IX – Plan finansowy LSR

Budżet finansowania LSR został określony w załączniku Nr 3 do LSR i wynosi 2 700 178,53 €, jego składowe stanowią dwa Programy/fundusze tj. Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej (WP WPR) oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS+).

Wysokość środków przewidziana na realizację LSR ze środków PS WPR wynosi 1 862 500,00 €, z czego 1 500 000 € przeznaczono na komponent wdrażania LSR oraz 362 500 € na komponent związany z zarzadzaniem LSR. Środki finansowe przewidziane na realizację LSR z EFS+ wynoszą 837 678,53 €. Cel LSR Nr 1 *Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego* finansowany jest ze środków PS WPR natomiast Cel Nr 2 *Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury"* i wzmocnienie kapitału społecznego finansowany jest ze środków EFS+. Powiązanie poszczególnych celów, przedsięwzięć jak i harmonogram osiągania poszczególnych kwot (udzielone wsparcie) na komponent związany z wdrażaniem LSR przedstawia tabela 22.

W ramach realizacji LSR uwzględniając założenia Celu 2 *Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego* przewiduje się finansowanie także ze środków poza RLKS:

- Konkurs dla partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, realizowany w ramach Programu PS WPR 2023-2027,
- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030,
- Otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego Województwa Lubuskiego w ramach działania na rzecz rozwoju, w tym rozwoju obszarów wiejskich,
- Otwarty konkurs ofert na wsparcie zadań publicznych Województwa Lubuskiego na działania na rzecz seniorów w województwie lubuskim.

Tabela 22 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	**Program/Fundusz**			**Środki ogółem (EUR)**
	PS WPR	**EFRR***	**EFS+**	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000,00	0,00	837 678,53	**2 337 678,53**
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500,00	0,00	0,00	**362 500,00**
Razem	1 862 500,00	0,00	837 678,53	**2 700 178,53**

Wydatkowanie poszczególnych kwot budżetu w rozbiciu na cele oraz przedsięwzięcia ze wskazaniem funduszu/programu z jakiego dane zadanie będzie realizowane po kolejnych planowanych naborach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 *Harmonogram osiągania poszczególnych kwot przewidzianych w budżecie LSR na komponent związany z wdrażaniem LSR (kamienie milowe)*.

Data zrealizowania budżetu	Nr Celu LSR	Nr i nazwa Przedsięwzięcia LSR	Kwota w EURO	Program/fundusz
31.12.2024 r.	1	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	0,00	PS WPR
		P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej		
		P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD		
	1	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	0,00	EFS+
		P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	0,00	EFS+
		P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	0,00	EFS+
31.12.2025 r.	1	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	~~0,00~~	PS WPR
		P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	0,00	PS WPR
		P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	0,00	PS WPR
	2	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	0,00	EFS+
		P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	0,00	EFS+
		P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	0,00	EFS+
30.06.2026 r.	-	-	-	-
31.12.2026 r.	1	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	511 007,62	PS WPR
		P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	116 028,13	PS WPR
		P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	62 500,00	PS WPR

	2	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	164 997,80	EFS+
		P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	0,00	EFS+
		P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	190 000,00	EFS+
31.12.2027 r.	1	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	0,00	PS WPR
		P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	733 971,87	PS WPR
		P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	76 492,38	PS WPR
	2	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	172 497,83	EFS+
		P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	99 999,90	EFS+
		P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	0,00	EFS+
31.12.2028 r.	1	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	0,00	PS WPR
		P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	0,00	PS WPR
		P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	0,00	PS WPR
	2	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	0,00	EFS+
		P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	0,00	EFS+
		P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	210 183,00	EFS+
31.12.2029 r.	1	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	0,00	PS WPR
		P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	0,00	PS WPR
		P.1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	0,00	PS WPR
	2	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	0,00	EFS+
		P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	0,00	EFS+
		P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (l)	0,00	EFS+

Plan finansowy LSR jest w sposób bezpośredni powiązany z celami, przedsięwzięciami i planem działania. Zdiagnozowany w pierwszej części dokumentu główny obszar interwencji wyraża silną potrzebę wzmocnienia aktywności zawodowej mieszkańców. Kluczowym obszarem interwencji na poziomie strategii jest również poprawa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej. Zarówno uczestnicy konsultacji społecznych jak i inne strategie lokalne wskazują na wzmocnienie atrakcyjności obszaru LSR. LGD mając na uwadze zakres planowanych operacji skierowało do tego obszaru drugą w kolejności największą pulę środków. Następnym istotnym obszarem interwencji jest zwiększenie aktywności oraz integracja mieszkańców, do którego poprawy przyczyni się realizacja celu 2 i przypisanych mu przedsięwzięć. SŚGD na poziomie wyboru projektów do realizacji w ramach LSR wprowadziło kryteria horyzontalne, w których premiuje wnioskodawców należących do grup w niekorzystnej sytuacji, a także projekty bezpośrednio skierowane do tych grup. Ponadto LGD określiło specjalne metody komunikacji z tymi grupami (szczegóły w Planie komunikacji). W trosce o racjonalność i efektywność wydatkowania ograniczonych środków finansowych, składających się na budżet LSR, wnioskodawcy, którzy zadeklarują wyższy udział wkładu własnego, niż minimalny określony w LSR, uzyskają dodatkowe punkty na etapie oceny. Kwota 461 490,20 euro została asygnowana na budowę i przebudowę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LSR zgodnie z wynikami analizy zgłoszonych obszarów wsparcia w ramach przeprowadzonych ankiet. Oczekiwania w zakresie wzmocnienia atrakcyjności obszaru poprzez budowę nowej i przebudowę istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej zgłaszane były także podczas spotkań konsultacyjnych, warsztatów oraz w procesie e-konsultacji.

Rozdział X – Monitoring i ewaluacja

10.1 Monitoring

Funkcjonowanie LGD „Blisko Natury" będzie na bieżąco monitorowane i poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań.

Ewaluacja wewnętrzna on – going (bieżąca realizowana samodzielnie). Monitoring prowadzony będzie w sposób ciągły od dnia zawarcia umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR do dnia zakończenia wdrażania strategii przez biuro i Zarząd LGD.

Elementami podlegającymi monitorowaniu będą dane dotyczące m.in.:

- stopnia wykorzystania budżetu LSR,
- stopnia osiągnięcia założonych w strategii celów i wskaźników produktu
- działań informacyjnych i edukacyjnych określonych w Planie komunikacji,
- doradztwo indywidualne oraz stopień zadowolenia z prowadzonego doradztwa
- działalność biura oraz Zarządu LGD

Tabela 24 Sposób monitorowania LSR

Zakres monitoringu	Podmiot odpowiedzialny	Sposoby prowadzenia monitoringu	Czas monitorowania	Analiza i ocena danych oraz sposób ich wykorzystania
Realizacja budżetu	Pracownicy Biura oraz Zarząd LGD	Bieżąca ewidencja i monitorowanie projektów wdrażanych przez LGD; Ankiety monitorujące skierowane do Beneficjentów; Wnioski o rozliczenie grantów; Informacje otrzymane z instytucji zarządzającej dot. wdrażania LSR	Na bieżąco	Stopień realizacji budżetu, zidentyfikowanie problemów z jego realizacją; Wdrożenie ewentualnych działań zaradczych
Wskaźniki produktu i rezultatu	Pracownicy Biura oraz Zarząd LGD	Bieżąca ewidencja i monitorowanie projektów wdrażanych przez LGD; Ankiety monitorujące skierowane do Beneficjentów; Wnioski o rozliczenie grantów, Informacje otrzymane z instytucji zarządzającej dot. wdrażania LSR	Na bieżąco	Stopień realizacji wskaźników określonych w LSR; Zidentyfikowanie problemów z ich osiąganiem, wdrożenie ewentualnych działań zaradczych

Działania informacyjne i edukacyjne określone w Planie komunikacji	Pracownicy Biura oraz Zarząd LGD	Dane z bieżącej działalności LGD, analiza posiadanych danych; Coroczne raporty z realizacji LSR	Na bieżąco, corocznie za rok ubiegły	Poprawność realizacji zaplanowanych działań komunikacyjnych, zaplanowanych wskaźników, efektów oraz wydatkowania zaplanowanych środków
Doradztwo indywidualne oraz stopień zadowolenia z prowadzonego doradztwa	Pracownicy Biura oraz Zarząd LGD	Bieżący monitoring świadczonego doradztwa indywidualnego, karty świadczonego doradztwa, ankiety dot. stopnia zadowolenia, ewidencja świadczonego doradztwa	Na bieżąco	Liczba udzielonego doradztwa, jakość i skuteczność świadczonego doradztwa
działalność biura oraz Zarządu LGD	Zarząd LGD, Komisja Rewizyjna, Walne Zebranie Członków	Bieżąca kontrola działalności Biura, kontrole dokonywane przez Komisję Rewizyjną; Coroczna sprawozdawczość (sprawozdania: merytoryczne, finansowe, Rady oraz Komisji Rewizyjnej)	Na bieżąco, corocznie za rok ubiegły	Ocena pracy pracowników Biura, Zarządu oraz Rady LGD

10.2 Ewaluacja

Ewaluacja wewnętrzna będzie realizowana w oparciu o dane własne pozyskane na podstawie analizy ilościowej i jakościowej złożonych wniosków o dofinasowanie jak i informacji pozyskanych z ankiet umieszonych na stronie LGD, dane pozyskane z Urzędu Marszałkowskiego i ARiMR oraz podczas spotkania wykorzystujących narzędzia o charakterze refleksyjno – analitycznym. LGD planuje w latach 2022 - 2029 jednokrotne przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej (ex-post). Podsumowanie ustaleń i rekomendacji w ramach badania ewaluacyjnego zostanie zawarte w raporcie ewaluacyjnym. Ewaluacji podlegać będą co najmniej obszary: ocena wpływu na główne cele LSR, ocena wpływu na kapitał społeczny, przedsiębiorczość, turystyka i dziedzictwo kulturowe, grupy w niekorzystnej sytuacji, innowacyjność, ocena funkcjonowania LGD, ocena procesu wdrażania, wartość dodana podejścia LEADER. Raport z badania LSR zostanie zamieszczony na stronie internetowej LGD oraz przesłany do MRiRW.

Tabela 25 Sposób realizacji ewaluacji

Typ ewaluacji	Podmiot odpowiedzialny	Sposoby wykonania ewaluacji	Czas ewaluacji	Analiza i ocena danych oraz sposób ich wykorzystania
Wewnętrzna (on going)	Biuro oraz Zarząd LGD	Coroczne raporty z postępów wdrażania i funkcjonowania LSR na podstawie prowadzonego monitoringu, doradztwa indywidualnego, sprawozdań finansowych oraz merytorycznych, złożonych wniosków aplikacyjnych; Uzyskanie informacji zwrotniej na temat jakości pracy Biura LGD oraz efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu, a także zidentyfikowanie problemów związanych z realizacja LSR	Corocznie do końca I półrocza za rok poprzedni	Ocena stanu realizacji i odziaływania LSR; Ocena skuteczności prowadzonych działań komunikacyjnych; Ocena funkcjonowania Biura LGD; Ocena trafności i celowości założeń LSR
Zewnętrzna (ex post)	Zarząd LGD lub Ewaluator zewnętrzny	Analiza przeprowadzona na podstawie danych z monitoringu prowadzonych przez Biuro LGD, raportów z postępów z realizacji oraz sprawozdań; Badania ankietowe skierowane do mieszkańców obszaru LGD,	Jednokrotnie do końca 2029 r.	Ocena stanu realizacji i odziaływania LSR; Ocena stanu realizacji i odziaływania LSR; Ocena funkcjonowania Biura LGD;

		wnioskodawców, beneficjentów oraz członków LGD; Inne metody ewaluacji LSR dobierane w zależności od zapotrzebowania lub wymagań stawianych przez przepisy prawa.		Ocena doboru adekwatności celów i przedsięwzięć do aktualnej sytuacji społeczno -gospodarczej; Ocena jakości zastosowanych lokalnych kryteriów wyboru operacji

Wyniki przeprowadzonych ewaluacji i analiz danych monitoringowych pozyskanych również od lokalnej społeczności będą służyły, w razie konieczności, do wprowadzenia działań/planów naprawczych, zmiany kryteriów wyboru, aktualizacji harmonogramu ogłaszanych konkursów, modyfikacji budżetu czy sformułowania nowych celów i kryteriów wyboru.

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	**Przedsięwzięcia w ramach C.1** ***Cel 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego***	**Grupy docelowe**	**Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)**
511 007,62	P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	osoby fizyczne (premiowane dodatkową punktacją będą osoby do 25 r.ż. oraz kobiety)	Nabór wniosków w trybie konkursowym (PS WPR)
		- przedsiębiorcy	Nabór wniosków w trybie konkursowym na rozwój działalności gospodarczej (PS WPR)
850 000,00	P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej,	Osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 r. życia oraz seniorzy	Nabór wniosków w trybie konkursowym (PS WPR)
		Osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 r. życia oraz seniorzy	Nabór wniosków w trybie konkursowym (PS WPR)
138 992,38	P. 1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	Osoby w niekorzystnej sytuacji - kobiety oraz osoby wymagające wsparcia tj. osoby do 25 r. życia oraz seniorzy	Operacje własne LGD (PS WPR)

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 *Cel 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego*	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
337 495,63	P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	Wszyscy mieszkańcy obszaru LGD, w tym osoby do 25 r. życia	Projekty grantowe (EFS +) Skierowane do podmiotów takich jak.: - jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki oraz stowarzyszenia, organizacje non profit, - jednostki organizacyjne JST, - organizacje pozarządowe, - przedsiębiorstwa (MŚP) i ich związki i stowarzyszenia w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, - szkoły, przedszkola i placówki (w rozumieniu ustawy o systemie oświaty) i ich organy prowadzące, - osoby fizyczne prowadzące działalność oświatową na podstawie odrębnych przepisów, - uczelnie wyższe i ich spółki, - podmioty ekonomii społecznej.
99 999,90	P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	Dorośli mieszkańcy o niskich kwalifikacjach, zagrożeni degradacją lub wykluczeniem z rynku pracy pochodzący z obszaru LGD, w tym seniorzy oraz kobiety	Projekty grantowe (EFS +) Skierowane do podmiotów takich jak.: - jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki oraz stowarzyszenia, organizacje non profit, - jednostki organizacyjne JST, - organizacje pozarządowe, - przedsiębiorstwa (MŚP) i ich związki i stowarzyszenia w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, - szkoły i placówki (w rozumieniu ustawy o systemie oświaty) i ich organy prowadzące, - osoby fizyczne prowadzące działalność oświatową na podstawie odrębnych przepisów, - podmioty ekonomii społecznej.

400 183,00	P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (I)	Mieszkańcy wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym oraz dzieci pochodzące z obszaru LGD w tym seniorzy, kobiety i osoby do 25 r. życia	Projekty grantowe (EFS+) Skierowane do podmiotów takich jak: - LGD, - jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki oraz stowarzyszenia, organizacje non profit, spółki komunalne, - jednostki organizacyjne JST, - organizacje pozarządowe, - podmioty ekonomii społecznej, - związki zawodowe, - organizacje pracodawców, - organizacje społeczno-zawodowe rolników, - kościoły i związki wyznaniowe.

Załącznik nr 2 Plan działania

Cel	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa Wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	**Cel 1 Zrównoważony rozwój obszaru LGD „Blisko Natury" z wykorzystaniem potencjału turystycznego**													
Przedsięwzięcie P.1.1 Zwiększenie potencjału turystycznego regionu dzięki rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	**Start DG** **Wskaźnik produktu:** Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa zarejestrowanych w CEiDG lub KRS - 7 sztuk	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	7 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	start DG **Wskaźnik rezultatu** R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR **Jednostka miary:** Liczba utworzonych miejsc pracy - 7 sztuk	0 szt.		0 szt.		7szt.		0 szt.		0 szt.		0 szt.		
	Rozwój DG **Wskaźnik produktu:** Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa - 7 sztuk	0 szt.	0,00%	0 szt.	0%	7 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	

	Rozwój DG **Wskaźnik rezultatu** R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR. **Jednostka miary:** Liczba przedsiębiorstw -7 sztuk	0 szt.		0 szt.		7 szt.		0 szt.		0 szt.		0 szt.	
Przedsięwzięcie P.1.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej dla zwiększenia liczby miejsc integracji społecznej	**Wskaźnik produktu**: Liczba nowych lub przebudowanych/ zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i turystyczne - 11 sztuk	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	1 szt.	9,09 %	10 szt.	100,00%	0 szt.	100%	0 szt.	100%
	Wskaźnik rezultatu R.42 Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 20 000 osób	0 os.		0 os.		1 818 os.		18 182 os.		0 os.		0 os.	

Przedsięwzięcie P. 1.3 Promocja walorów turystycznych obszaru Stowarzyszenia LGD	**<u>Wskaźnik produktu</u>** Liczba zrealizowanych operacji własnych - 3 sztuk	0 szt.	0%	0 szt.	0,00%	1 szt.	33,33%	2 szt.	100%	0szt.	100%	0 szt.	100%	
	<u>Wskaźnik rezultatu</u> R.42 Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego -1 500 osób	0 os.		0 os.		500 os.		1 000 os.		0 os.		0 os.		
C.2.	**Cel 2 Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury" i wzmocnienie kapitału społecznego**													
P.2.1 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia (f)	**<u>Wskaźnik produktu:</u>** Liczba osób pochodzących z obszarów wiejskich objętych wsparciem w programie - 462 osoby	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	226 os.	47,62%	236 os.	100,00%	0 os.	100,00%	0 os.	100%	EFS+
	<u>Wskaźnik produktu:</u> Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 462 osoby	0 os.	0,00 %	0 os.	0,00%	226 os.	48,92%	236 os.	100,00%	0 os.	100,00%	0 os.	100%	

	Wskaźnik produktu: Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - 1 sztuka	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
	Wskaźnik rezultatu: Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu - 370 osób	0 os.		0 os.		181 os.		189 os.		0 os.		0 os.		
	Wskaźnik rezultatu: Liczba osób, które zakończyły udział w działaniach kulturalnych, aktywizacyjnych lub edukacyjnych - 393 osób	0 os.		0 os.		192 os.		201 os.		0 os.		0 os.		
P.2.2 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (g)	**Wskaźnik produktu:** Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych - 22 osoby	0 os.	0%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	22 os.	100%	0 os.	100%	0 os.	100%	
	Wskaźnik produktu: Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 22 osoby	0 os.	0%	0 os.	0%	0 os.	0%	22 os.	100%	0 os.	100%	0 os.	100%	

	Wskaźnik produktu: Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - 1 sztuka	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
	Wskaźnik rezultatu: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 18 osób	0 os.		0 os.		0 os.		18 os.		0 os.		0szt.		
P.2.3 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (I)	**Wskaźnik produktu**: Całkowita liczba osób objętych wsparciem - 260 osób	0 os.	0%	0 os.	0,00%	102 os.	60,00%	56 os.	81,54%	0 os.	81,54%	48 os.	100,00%	
	Wskaźnik produktu: Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 260 osób	0 os.	0%	0 os.	0,00%	102 os.	60,00%	56 os.	81,54%	48 os.	81,54%	48 os.	100,00%	
	Wskaźnik produktu: Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - 1 sztuka	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
	Wskaźnik rezultatu: Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu - 208 osób	0 os.		0 os.		82 os.		45 os.		38 os. 0 os.		0 os. 38 os.		

Załącznik nr 3 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	**Program/Fundusz**			**Środki ogółem (EUR)**
	PS WPR	**EFRR***	**EFS+***	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000,00	0,00	837 678,53	**2 337 678,53**
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500,00	0,00	0,00	**362 500,00**
Razem	1 862 500,00	0,00	837 678,53	**2 700 178,53**

Załącznik nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR

Fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu
EFRROW	0,00	0,00%	0,00	0,00%	627 035,75	41,80%	62 500,00	45,97%	810 464,25	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
EFS+	0,00	0,00%	0,00	0,00%			354 997,80	42,38%	272 497,73	74,91%	210 183,00	100,00%	0,00	100,00%
EFRR	0,00	0,00%	0,00	0,00%			0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
RAZEM	0,00	0,00%	0,00	0,00			417 497,80	44,17%	1 082 961,98	87,45%	210 183,00	100,00%	0,00	100,00%

Literatura

Kondracki, J. (2001). Geografia Regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN.
Materna, I.; Ribbe, W. (2015).Brandenburgische Geschichte (w j. niemieckim). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
Raport diagnostyczny Portret partnerstwa oraz dane z gminy Strzelce Krajeńskie
https://archive.is/20130412101349/http://www.verwaltungsgeschichte.de/friedeberg.html
Dane statystyczne z publikatorów GUS, BDL

SPIS MAP

Mapa 1 Położenie LGD "Blisko Natury" na obszarze Polski oraz województwa lubuskiego 9

Mapa 2 Spójność obszaru LGD "Blisko Natury" 10

SPIS TABEL

Tabela 1 Struktura członków LGD 5

Tabela 2 Powierzchnia, liczba mieszkańców oraz zakres oddziaływania w ramach poszczególnych EFSI w odniesieniu do poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD 9

Tabela 3 Spotkania w ramach konsultacji społecznych 13

Tabela 4 Struktura wiekowa obszaru w latach 2016-2021 20

Tabela 5 Struktura bezrobotnych na obszarze LGD „Blisko Natury” 21

Tabela 6 Produktywność mieszkańców obszaru 22

Tabela 7 Skala rozwarstwienia społecznego na obszarze w latach 2016-2021 23

Tabela 8 Sytuacja materialna dochody mieszkańców obszaru LGD „Blisko Natury” w latach 2016-2020 24

Tabela 9 Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców w latach 2016-2021 25

Tabela 10 Liczba podmiotów według wielkości zatrudnienia 25

Tabela 11 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru Regon 26

Tabela 12 Struktura pracujących wg sekcji PKD 27

Tabela 13 Liczba osób korzystających z infrastruktury hotelarskiej 27

Tabela 14 Aktywność społeczna, obywatelska obszaru LGD „Blisko Natury” w latach 2016-2021 28

Tabela 15 Walory przyrodnicze obszaru 29

Tabela 16 Analiza SWOT na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych 32

Tabela 17 Spójność LSR z Planem Strategiczny WPR 2023-2027 41

Tabela 18 Spójność LSR ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 41

Tabela 19 Cele i przedsięwzięcia LSR LGD „Blisko Natury” ze wskazaniem budżetu, ogólnych grup docelowych oraz ogólnym sposobem ich realizacji 43

Tabela 20 Przedstawienie przedsięwzięć wraz ze wskazaniem sposobu realizacji, szczegółowym wskazaniem grup docelowych oraz uzasadnieniem 45

Tabela 21 Matryca logicznych powiązań diagnozy obszaru i ludności, Analizy SWOT oraz celów i wskaźników 51

Tabela 22 Budżet LSR 61

Tabela 23 *Harmonogram osiągania poszczególnych kwot przewidzianych w budżecie LSR na komponent związany z wdrażaniem LSR (kamienie milowe)*. 62

Tabela 24 Sposób monitorowania LSR 64

Tabela 25 Sposób realizacji ewaluacji.....65

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Struktura grup interesu w Radzie LGD.....5

Wykres 2 Zmiana liczby ludności obszaru LGD „Blisko Natury" w latach 2016-2021 17

Wykres 3 Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji obszaru LSR ogółem w latach 2016-2021 18

Wykres 4 Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem) w latach 2016-2021 – obszar LGD Blisko Natury.....18

Wykres 5 Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem) w latach 2016-2021 – poszczególne gminy obszaru LGD „Blisko Natury" oraz cały obszar LGD.....19

Wykres 6 Struktura mieszkańców w podziale na pięcioletnie grupy wiekowe (kobiety i mężczyźni) stan na 31.12.2021 r.....19

Wykres 7 Współczynnik feminizacji na dzień 31.12.2021 r. 20

Wykres 8 Największy potencjał obszaru 33

Wykres 9 Największy problem obszaru LGD 33

Wykres 10 Największa szansa dla obszaru LGD.....34

Wykres 11 Grupy społeczne, które wymagają objęcia wsparciem w ramach wdrażania LSR 34

Wykres 12 Grupy napotykające najwięcej barier w wejściu na rynek pracy 35

Załączniki do LSR

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia 67

Załącznik nr 2 Plan działania 70

Załącznik nr 3 Budżet LSR 75

Załącznik nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR 76